ಕಥೆಯಾಗುವ ಪರಿ

ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಸುಳಿಗಳು

ರಾಕೇಶ್ ಶರ್ಮ ಕೆ. ವಿ.

ಕಥೆಯಾಗುವ ಪರಿ

ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಸುಳಿಗಳು

ಕಥೆಯಾಗುವ ಪರಿ

ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಸುಳಿಗಳು

ರಾಕೇಶ್‌ಶರ್ಮ ಕೆ. ವಿ. ಎಂ.ಎ.ಎಂ.ಫಿಲ್.(ಪಿಎಚ್.ಡಿ)

ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ
ಕಸ್ತೂರಬಾ ಭವನ, ಗಾಂಧಿ ಭವನ ಆವರಣ
ಕುಮಾರ ಪಾರ್ಕ್ ಪೂರ್ವ, ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೦೧

Katheyaguva Pari
Written by
Rakeshsharma K.V.
S/o Vedaprakash C.S.
Kodagahalli Village & Post
B.G.Pura Hobli
Malavalli (Tq)
Mandya - 571417
Mobile : 9902862456

Published by
CVG INDIA
Kasturba Bhavana
Gandhi Bhavana
Kumara Park East
Bengaluru - 560 001
Tel : 080-22340799

First Impression : 2016
Price : ₹ 120/-
Pages : iv + xii + 132 = 148
Paper Used : 80 GSM Maplitho
Book Size : 1/8th Demmy
Cover Page Design : Monappa H.S.

Printed by
Shakthi Printers & Publishers
Bengaluru-560 058

ಪೀಠಿಕೆ

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಲೇಖಕರು, ಕವಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಉದಯದ ಕಾಲ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಕವನ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಆತ್ಮಕತೆ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳೆಂಬ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹಿರಿದಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು, ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದರೆ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸಚಿಂತನೆಗಳು, ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಡಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ, ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಘಟ್ಟದವರೆವಿಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ನವೋದಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಆರಾಧನೆ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರೂ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ನವೋದಯದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯದವರೆವಿಗೂ ವಿನೂತನ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಸಿಟ್ಟು, ಅಬ್ಬರ, ರೊಚ್ಚು, ಆವೇಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಘರ್ಷ, ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಯನ್ನಬ್ಬಿಸಿದವು. ದಲಿತರ ಪರವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ 1973ರ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಬೂಸಾ ಪ್ರಕರಣದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರಿನ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ದಲಿತರು ಹೊರಬಂದು ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದು ಕತ್ತಲಾವರಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ಆಶಾಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದರು.

ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದ ಹೋರಾಟದ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಓದುವ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ, ವರ್ಗದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯಂತಹ ವಸ್ತು ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೇ ಮೂಲ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯೊಳಗೆ ದಲಿತರಿಂದಲೇ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಸಮುದಾಯದವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಗೆ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದೆ. ಹೋರಾಟದ ಯಾವುದೇ ಮನೋಧರ್ಮ ಹೊಂದಿರದ ಒಂದು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ಸಹ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕೃತಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಭಾವಿ ಲೇಖಕರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತನಾಯಕ್ ಅವರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯು ಈ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾನಾಯಕ್ ಅವರು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಡಾ. ಸಣ್ಣರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕ್, ಡಿ.ಬಿ. ನಾಯಕ್, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹಿರೇಮಠ್, ಸಂಗ್ರಾಮ್, ಬಿ. ಹೀರಾನಾಯಕ್ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಕರು ಬಂದವರಾದರೂ ಇವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವರುಗಳು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಲೇಖಕರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ-ಹೋರಾಟದ ರಸಾಯನವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ವರ್ಣನೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಬಂಡಾಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶೋಷಣೆ, ಲೈಂಗಿಕತೆ, ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಇವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನಾ ನಿಬಂಧಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಸಣ್ಣಕತೆ ಪ್ರಕಾರ ಇತ್ತೀಚಿನದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಸಂಕುಲ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತು ಕೇಳುವ ಎರಡೂ ಸಂಗತಿಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಜನರೂ ಕೂಡ ಆಯಾ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಪರಿಸರ, ಜೀವನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ

ರವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಗಳು, ಮಾನವ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಯಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಇದು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನದೇ ಕೃತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಡುವೆ ಅನೇಕ ಸಾಮ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಕಥೆ, ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರಗಳು, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ನಿರೂಪಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ನಾಟ್ಯೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳು ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಆದರೂ ಅವರೆಡೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಮೇಜರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾದರೆ, ಸಣ್ಣಕತೆ ಒಂದು ಮೈನರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಜೀವನದ ಹರಹು, ಗುಣ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ವಿವರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು, ಸಣ್ಣಕತೆ, ಮೈನರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

> ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇಡೀ ಜೀವನ ಅಥವಾ ಸಮಾಜವೇ ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವ ಜೀವನ, ಕಾಲಾವಧಿ, ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ, ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದು ಕಾಲಾವಧಿಯ ಕಥೆಯಾಗಬಹುದು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೋಕದರ್ಶನವೂ ವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಣ್ಣಕತೆಗೆ ಈ ಹರವು ಇಲ್ಲ. ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಲೆ, ಸ್ವಭಾವತಃ ಅದು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಜಾತಿಯದು. ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನ, ಸಮಾಜ, ಜನಾಂಗಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಅನುಭವ, ಅನಿಸಿಕೆ, ಬದಲಾವಣೆ, ಮಿಂಚು, ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಅದು ತೀಕ್ಷ್ಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಲ್ಲದು. 'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ

'Short Story'ಯ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'Novel'ನ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್ ಅವರು ಸಣ್ಣಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಗೆ ಇರುವ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಕಥನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಲ್ಲಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಮತ್ತೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ಕಥನದ ನಿರಂತರ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಜಗಿತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ"[1] ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕತೆಗಾರ ಫ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಓ ಕಾನರ್ ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು "ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಮಹಾಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಯ ಅನೇಕ ಅಶುದ್ಧ ಅಂಶಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ, ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ಸಮಾಜದ, ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ಕಾಲಾವಧಿಯ ಕಥೆಯಾಗಬಹುದು"[2] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ 'ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗೆ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯದ ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಇವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ತಾತ್ವಿಕತೆಯು ವಿದೇಶವಾದಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಕಥನಗಳ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಲೇಖಕರು, ವಿಮರ್ಶಕರು, ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಸಂಶೋಧನ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ "ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ" ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

* * *

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ–1

ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಪರಿಚಯ

1970 ದಶಕದ ನಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅಪಾರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನಾಡಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಮತದ ಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದವರ ನೋವು, ನಿಂದನೆ, ಅಪಮಾನ, ಮಹಿಳಾಶೋಷಣೆ, ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷ, ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಒಳಪಿತೂರಿಗಳು ದಲಿತರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ–ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಕಥೆ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ತಲುಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ತಮ್ಮದೇ ಸಮುದಾಯದ ಕಳವಳವನ್ನು ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಬರಹಗಾರರ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡದೇ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ಜನವರಿ 01 1965ರಂದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ (ತಾಂಡ)ಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಗಂಗ್ಯಾನಾಯ್ಕ ಅಲಿಯಾಸ್ ನಾಗ್ಯನಾಯ್ಕ, ತಾಯಿ ಕೇಳಬಾಯಿ. ಇವರು

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ಬಾಲ್ಯದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ, ದುಗ್ಗಾವತಿ, ಹರಿಹರ, ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಇವರು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ದಾವಣಗೆರೆ, ಹರಿಹರದ ವಸತಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ವಸತಿಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರು. 1990ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು. 1992ರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪಡೆದರು.

ಲೇಖಕರು ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. 2006 ಆಗಸ್ಟ್ 08ರಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯುಜಿಸಿ ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ನಿಂದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಣನವನ್ನು ಪಡೆದ ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಡಾ. ವೀಣಾಶಾಂತೇಶ್ವರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'A Comparative Study of the novels of Shashi Deshpande and M.K. Indira' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿ ಬದುಕಿನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ 1993-94ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕ ವೃತ್ತಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಮೊದಲಿಗೆ ಎಸ್.ಆರ್.ಜೆ.ವಿ. ಕಾಲೇಜು ಶಿಗ್ಗಾಂವಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡರು. 1994-95ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಅಳ್ನಾವರ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದರು. 1993-94ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಹಾಗೂ ಶಿಗ್ಗಾಂವಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. 1995 ಮಾರ್ಚ್ 20ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಘೋಷಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. 2003 ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 11 ರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.

2003–2010ರವರೆಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ಬದುಕು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ವೃತ್ತಿ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಆಂದೋಲನ, ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದ ಶಿಬಿರ, ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ತಾನೊಬ್ಬರೆಂಬಂತೆ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅರಸಿ ಬಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಹುಮಾನಗಳು ಹಲವು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುವಜನ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ 1993ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಉತ್ತಮ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, 1999ರಲ್ಲಿ 'ಮಂಚವೆಂಬ ಮಾಯೆಯೊಳಗೆ' ಕತೆಗೆ ಉತ್ಥಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಬಹುಮಾನ, 2001ರಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಸೂರಿನಡಿಯ ಎರಡು ಮನಸುಗಳು'ಗೆ ಕುಮಾರರಾಮ ಬಹುಮಾನ, 2003ರಲ್ಲಿ 'ಪಾತ್ರಗಳು' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಬಹುಮಾನ ಅದೇ ವರ್ಷ 2003ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನುಷ್ಯ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ರಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುಮಾನ, 2004ರಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನುಷ್ಯ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ಕೇರಿ ಎಂ.ಕೆ. ನಾಯಕ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, 2006ರಲ್ಲಿ 'ಮನೆಯೆಂಬ ಮಾಯೆಯೊಳಗೆ' ಕಥೆಗೆ ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಹಾನಗಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿ ಎಂದರೆ 1999ರಲ್ಲಿ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ', 2004ರಲ್ಲಿ 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಮತ್ತು 2011ರಲ್ಲಿ 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. 2003ರಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ 'ಮೀನು ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿ', 'ಹಳೇ ಭಾವನೆಯ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯ' ಕವನಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. 2004ರಲ್ಲಿ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ 2007ರಲ್ಲಿ 'ಗೋರ್‌ಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 2012ರಲ್ಲಿ 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ 2004ರಲ್ಲಿ 'ಪಾತ್ರಗಳು', 'ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ನಾಟಕಗಳು' ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು.

2004ರ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಳೇ ಭಾವನೆಯ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. 2004ರಲ್ಲಿಯೇ 'ಮನು ಹಿಟ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಒಂದು ಚಿಂತನೆ', 2010ರಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು', 2007ರಲ್ಲಿ 'English as a

language of empowerment and other essays' ಎಂಬ ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಇದಲ್ಲದೇ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಇವರ ಆತ್ಮಕಥನ ಕಾವ್ಯ 'ಲಮಾಣಿ'ಯೂ 2010ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಲೇಖಕರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಬದುಕಿನ ಬಿಡುವಿನ ನಡುವೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 03 ಮಾರ್ಚ್ 1988ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೇಮವಾಹಿನಿ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. 16 ಆಗಸ್ಟ್ 1989ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಮರಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ' ಚರ್ಚಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. 18 ಆಗಸ್ಟ್ 1988ರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ '20ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿ' ಭಾಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 09 ಫೆಬ್ರವರಿ 1993ರಲ್ಲಿ 'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನ ಬಂಗಾರದ ಜೀವನ' ಭಾಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 07 ಜುಲೈ 1992 'ರಸ್ತೆಯ ರಸಿಕರು' ಸಂದರ್ಶನ ಆಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

08 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1992ರಲ್ಲಿ 'ಯುವಕರು ಮತ್ತು ವರದಕ್ಷಿಣೆ' ಭಾಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 22 ಆಗಸ್ಟ್ 1991ರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುವಜನರ ಪಾತ್ರ' ಚರ್ಚೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 03 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1991ರಲ್ಲಿ 'ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು' ಭಾಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 04 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1990ರಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಚಳವಳಿ ಎತ್ತ ಸಾಗಿದೆ' ಸಂದರ್ಶನ ಆಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 22 ಮಾರ್ಚ್ 1994ರಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು' ಚರ್ಚೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 09 ಫೆಬ್ರವರಿ 1995ರಲ್ಲಿ 'ನಗರೀಕರಣ', ಭಾಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಲೇಖಕರು ಹಲವಾರು ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 10 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1994ರಲ್ಲಿ 'ಹೆದರಿಸುವ ಆಟ' ನಾಟಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, 02 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1990ರಲ್ಲಿ 'ಹುಡುಕಾಟ' ನಾಟಕಗಳು ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು. 2003ರಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನುಷ್ಯ', 2006ರಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣವೋ ತಿಮ್ಮಜ್ಜಿ ಕೋಳಿಯೋ', 2008ರಲ್ಲಿ 'ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾರಾಟವಾಗಿದ್ದೇನೆ' ನಾಟಕಗಳು ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿದೆ. ದೂರದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ 2003ರಲ್ಲಿ 'ಹೈಟೆಕ್

ಹುಡುಕಾಟ', 'ನೀರು' 2007ರಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಮನುಷ್ಯ' ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಸಾರವಾದವು.

ಲೇಖಕರು, ರೇಡಿಯೋ, ದೂರದರ್ಶನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲದೇ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. 12 ಜೂನ್ 2002ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟ 'ವಾರ್ತಾ ಜಾತ್ರೆ'ಗಾಗಿ ರಚಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳು 'ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಿಸಿ' ಉಳುವಿ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಮಾಟ' ಶಿರ್ಶಿಯ ಮಾರಿಕಾಂಬ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಕುಡಿ-ಬ್ಯಾಡ್ರೋಯಪ್ಪ ಕದ್ರಾ' ನಾಟಕವನ್ನು ಮಲ್ಲಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಇವರಿಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಬೀದಿ ನಾಟಕ 'ಎಲ್ಲಿದೆ ಕನ್ನಡ?' ನಾಟಕವನ್ನು ಹೊನ್ನಾವರ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಬೀದಿನಾಟಕ 'ಹಾರೋ ಹಕ್ಕಿಗೊಂದು ಕನಸು' ನಾಟಕ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕದಂಬೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಉತ್ಸವ 2002ಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ನಾಟಕ 'ಹುಡುಕಾಟ' ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಬೀದಿ ನಾಟಕ 'ಒಂದೇ ನಾವೆಲ್ಲಾ' ದಾಂಡಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿವೆ.

ಲೇಖಕರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಚತುರ ಅಭಿನಯಕಾರರು ಹೌದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವರು ಹಲವಾರು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸರ್ವೇಜನೋ ಸುಖಿನೋಭವಂತು', 'ರಾಜರಿನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲಾ', 'ಜೈಸಿದ್ಧನಾಯಕ', 'ಧಪನ್'. ಸಾಹೇಬರ ನಾಯಿ', 'ಬಂಗಾರದ ಕೊಡ', 'ಸಂತ್ಯಾಗ ನಿಂತಾಗ ಕಬೀರ', 'ಹುಡುಕಾಟ ಮತ್ತು ನೀರು' ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಿನಿಮಾ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿನಯ ಚತುರತೆ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಅಭಿನಯಿಸಿದ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಝೂಡಿರೋ ಪಂಕೇರು'. ಇದೊಂದು ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಹಾಸ್ಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಿ. ಸುನೀಲ್' ಎಂಬ ಟೆಲಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿನಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ 20 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1997ರಲ್ಲಿ 'ಸುಳ್ಳಿನ ಸರದಾರರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ', 24 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1997ರಲ್ಲಿ 'ಮಾನವ ಈ ಜಗದೊಡೆಯನಾಗಲು', 5 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1997ರಲ್ಲಿ 'ಬದುಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು', ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು 'ಕರಾವಳಿ ಮುಂಜಾವು' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೆ 'ದಲಿತ ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಚಿಂತನೆ', 'ವಿಮರ್ಶಕನೆಂಬ ಭೂತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಎಂಬ ಫಲ' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು 'ಛಂದಸ್ಸೃತಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. 'ಮನು, ಹಿಟ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಒಂದು ಚಿಂತನೆ', 15 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2001ರಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಬದುಕು ಆಹಾರ ಚಿಂತನೆ ಒಂದಿಷ್ಟು' 24 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2001ರಲ್ಲಿ 'ಹೌದು ಮನುಷ್ಯನೆ ಬದುಕು ಹೀಗಿದೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು 'ಸಮಸ್ತರು' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇನ್ನಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ರೂಪುಗಳೆಂದರೆ 02 ನವೆಂಬರ್ 1988ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನ ಕೇವಾಡಿಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯುವಕರಿಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಬಿರ, 1992-93ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪರೇಡಿನಲ್ಲಿ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. 1994ರಲ್ಲಿ ಜಾಮಿಯ ಮಿಯಾ ಇಸ್ಲಾಮಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ದೆಹಲಿ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬದ ಸಮಿತಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 1996ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಥಾಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

2000ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಡೆಸಿದ 'ಸಮತಾ ಸಂಭ್ರಮ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ'ಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. 2001ರಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತವತಿಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಆಚರಿಸಿದ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ್ 110ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕ ಬದುಕು ಬರಹ' ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿದರು. 2001ರಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಕದಂಬೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 25 ಆಗಸ್ಟ್ 2001ರಂದು ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ 'ಕಾವ್ಯ ಕಾವೇರಿ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಗೀತೆ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ 17 ಮಾರ್ಚ್ 2002ರಲ್ಲಿ ಸಮತಾ ಸಂಭ್ರಮ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದಾಗ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

2003ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರೊ. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 28 ಫೆಬ್ರವರಿ 2002ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುದೇವ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಜುಗುಣಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ನೇಹ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 19 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2002ರಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ನಾಪೋಕ್ಲುವಿನಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಟಕ ರಚನಾ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. 2002ರಲ್ಲಿ ಗಡಿನಾಡ

ಉತ್ಸವ, ಕರಾವಳಿ ಉತ್ಸವ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದಾಗ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 2003ರಲ್ಲಿ 'ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ' ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಮೈಸೂರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು ಶತಮಾನೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. 2003 'ಸುಮತಾ ಸಂಭ್ರಮ' ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿಯೂ 2004ರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವ ಮೇಳ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ತಂಡದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದರು.

2004 ಮಾರ್ಚ್ ಸಿಐಐಎಲ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ' ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆ, 2004 ಮಾಚ್ 28ರಲ್ಲಿ ಸಿಐಐಎಲ್ ನಡೆಸಿದ ಕನ್ನಡೇತರರಿಗೆ ಪಾಠ ತಯಾರಿಕೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. 2004 ರ 'ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ರಚನೆ' ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿಯೂ 2008ರ ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪರೇಡಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಂಡದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಿದರು. 2007ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ 'ಯುವ ಬರೆಹಗಾರರ ಕಾವ್ಯ ಕಮ್ಮಟ'ದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ವಾಚನ ಮಾಡಿದ್ದರು. 2000ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಯುವ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕವನ ವಾಚನ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಸೇವೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲಗಪ್ಪ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ವಿನಾಯಕ ಮಿಷನ್ ಮಧುರೈ ಕಾಮರಾಜ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ದ್ರಾವಿಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕುಪ್ಪಂಗಳಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹಾಗೂ ದ್ರಾವಿಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನೆಲೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೊ. ಸಣ್ಣರಾಮ, ಡಾ. ಸಂಗ್ರಾಮ್, ಕೃಷ್ಣನಾಯಕ್ ಮತ್ತು ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತನಾಯಕ್ ಅವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರವರು.

❖

ಅಧ್ಯಾಯ–2

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ

ಭಾರತವು ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಜೀವನ. ಶೈಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವನಕ್ರಮಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕಭಾಷೆ, ಜೀವನಶೈಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕಲೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳು ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದು ಗಿರಿ, ಕಂದರ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ, ಕಾಡು ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಸ್ತರದ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ದೊರಕಿದ್ದು ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಸಿತ್ತು.

ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಕಣಿವೆ, ಕಂದರ, ಕಾನನ, ಮರಳುಗಾಡು, ಹಿಮಚ್ಛಾದಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಭಾಷೆ, ಆಚಾರ–ವಿಚಾರ, ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಕುಲ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆ, ಜೀವನಶೈಲಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾನವ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ 'ಬುಡಕಟ್ಟು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲೂ ಶೋಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಅನಭಿವೃದ್ಧಿ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಕೆಲವು ಕಡೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಸಮಾಜದಿಂದ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದುರ್ದೈವಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಅಸಹನೀಯವಾದ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಯಾ ಸಮಾಜದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಪಂಗಡಗಳು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಆ ಜನರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಬಂಜಾರರು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಲವಣ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. 'ಲಂಬಾಣಿ' ಅಥವಾ 'ಬಂಜಾರರು' ಭಾರತದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಇಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಜಾತಿಯಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಎಂದೇ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

> "ಕೂಲಿ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಸೌದೆ ಹೊರುವ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಸಾಯ ಇವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲ, ಕೂಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಸುಬು ಅಲ್ಲ".[3] ಇವರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಬದುಕಿನ ಮಾರ್ಗ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನರನ್ನು ಆಯಾಪ್ರದೇಶಗಳಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ ಚಾರಣ, ಲವಣಿಯಾ ಎಂದೂ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ್, ಲದೋಣಿಯಾ, ಗಮಳಿಯಾ ಎಂದು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಗಾಲಿ, ಸುಕಾಳಿಗಳೆಂದೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲಬಾಡಿಗಳೆಂದೂ ಬಿಹಾರ್‌ದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರಾ ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಲಬಾಣಿ

ಎಂದೂ ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರಕಿಬಂಜಾರಾ, ಶಿರಕಿವಾಲಾ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ, ಲಮಾಣಿ, ಬಂಜಾರಾ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಥಾಡಿ ಬಂಜಾರಾ, ಸನಾರ, ನಾವಿ, ಥಾಲಿಯಾ, ಸಿಂಗಾಡಿಯಾ, ಬಾಗೋರಾ, ಡಿಗೋರಾ, ಮಾರು, ಜೋಗಿ, ಭಾಟ, ಮಧುರಾ, ರೋಹಿದಾಸ ಇವು ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಉಪಜಾತಿ ನಾಮಗಳಾಗಿವೆ. 'ಬಣಜಾರ್' ಎಂಬುದು ಅವರು ಮೂಲತಃ ವರ್ತಕರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಲಂಬಾಣಿ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಲವಣ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. 'ಲವಣ' ಇದರ ಅಪಭ್ರಂಶ 'ಲವಣ' ಇದರ ವಿಶೇಷಣ 'ಲಮಾಣಿ' ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ಲವಣದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಲವಣಿಗರು. ಲಮಾಣಿಗರುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ರಾಜಸ್ತಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಲೂಣಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಲವಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರ ವಿಭಿನ್ನ ತಂಡಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ರಜಪೂತರು ಆರ್ಯವಂಶದವರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಮೂಲತಃ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ರಜಪೂತ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರೆಂದೂ ಯುದ್ಧ, ಬೇಟೆ, ಕಾವಲುಕಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರೆಂದೂ ಬಂಜಾರಾ ಶಬ್ದ ಜಾತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಸೂಚಕವೂ ಆಗಿದೆ. ರಜಪೂತ ವಂಶದ ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪನ ಕಾಲ, ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಕ್ಬರನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದ ರಜಪೂತರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1630ರ ಸುಮಾರು ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಮೊಘಲರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ರಜಪೂತ, ಗುರ್ಜರ, ಮಾರವಾಡಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ನಡೆ, ನುಡಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳು ಲಂಬಾಣಿಗರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ 'ರಾಜಸ್ತಾನ' ಹಾಗೂ 'ಪವಾಡ' ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತೊರೆದು 'ಮಾಳವಾ' ಮೂಲಕ ಹೊರಟು ಬಂದು ಸುಮಾರು 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನೆಲೆಯಾದರು.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಕಡೆ ಚದುರಿ ಬಂದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಹೊರಗೆ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚದುರಿ ಹೋಗಿರುವ ಇವರು ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ, ರುಮೇನಿಯಾ, ಹಂಗೇರಿ, ಸ್ವಿಜರ್‌ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಲಂಡನ್, ಜರ್ಮನ್, ಸ್ಪೇನ್, ಗ್ರೀಸ್ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಪ್ಸಿ, ಸಿಂಧಿ, ರೋಮೊನೊ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮುದಾಯವು ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಯುಗೋಸ್ಲೋವಿಯಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಮೈಸೂರು, ಮಂಡ್ಯ ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೀರು, ಹುಲ್ಲು, ದೊರಕುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾಂಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ತಾಂಡೆಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದ ನಾಯಕ್ ಅಥವಾ ಭಗತ್ (ಪೂಜಾರಿ) ಅವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಕಟ್ಟುಪಾಡು, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

> ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇತರೆ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಆರ್ವಾಚೀನಗಳೆರಡನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಶಕ್ತಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. "ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮಾನವನ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು; ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರವು ವಿದಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಮುದಾಯಗಳು ಆಲೋಚನೆಗಳು, ವಿಧಾನ ವಿವರಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ, ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ"[4] ಅಂತಹ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಲಂಬಾಣಿಗರು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನವ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಆಚರಣೆಯವರೆಗೂ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನ 'Culture' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಮನಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಪದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯು

Cultore cultur ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ 'ಗೌರವಿಸು', 'ಆರಾಧಿಸು', 'ಸೇವೆ ಮಾಡು' ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪದಕ್ಕಿದೆ. ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಘಟಕಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಕಲೆ, ಕರಕುಶಲ ಕಲೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿಸಿದೆ.

> ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗೆ ಇತರೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಉಡುಪುಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳು ಇವರ ವೃತ್ತಿ ಮನೋಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಉಡುಗೆಗಳು "ಸುದೀರ್ಘ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸವಿರುವ ಜನಾಂಗದ ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳು ಅವರ ವೃತ್ತಿ ಮನೋಧರ್ಮದ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ"[5] ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆಯಂತಹ ಲೋಹದ ವಿವಿಧ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆಕರ್ಷಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಉಡುಪುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಚು ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ನೇಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಧರಿಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಕಾಂಚಳಿ, ಫೇಟಿಯಾ ಮತ್ತು ಛಾಂಟಿಯಾಗಳೆಂದು, ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರು ಬಳಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಹೆಂಗಸರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳಕಾಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಬಾರದಿರಲಿ ಉಡುಪಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೆದರಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ದೂರ ಸರಿಯಲಿ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಪುರುಷರ ಉಡುಪುಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಲಕರಿದ್ದಾಗ ಮಾಂಜರಪಟ್ಟಿ, ಭಾಟಿ ಮತ್ತು ಅಂಗಿ, ಧೋತರ ತೊಡುವುದು, ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಮೋಳಿಯಾ (ರುಮಾಲು) ಸೊಂಟಕ್ಕೆ 'ಪೆಂಟಾ' (ಪಟ್ಟಿ), ಹೆಗಲಿಗೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕುವ 'ಝೋಲಣ' (ಕೋತಳಿ-ಚೀಲ), ಕಾಲಿಗೆ ಚೂಪಾದ 'ಮೊಜಡಾ' (ಪಾದರಕ್ಷೆ), ಮೈ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಶಾಲು ಹೊದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರು ಲೋಹದ ಅಥವಾ ದಂತದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೋಳು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಆಭರಣಗಳೆಂದರೆ ಕಸ್ಸೆಮಾಟ್, ಮಾಟ್ಲಿ, ಚೋಡಿ ಕಡ್ಡಿ, ಸಾಫೈ, ಹಾಂಸ್ಲಿ, ವಾಂಕ್ಡಿ ಕೊಲ್ಡಾ, ಜಾಂಜ್ರೌರಷ್ಯಾರ್‌ಹಾರ್, ಪಾವ್ಲಾರ್‌ಹಾರ್, ಅಂದೇಲಿಹಾರ್, ಚಟಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಲಂಬಾಣಿ ಪುರುಷರ ತೊಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವಿಶೇಷತೆ ಏನೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೇಟ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಪಾಗಡಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಂದು 'ಕಣದೋರೋ' (ಉಡುದಾರ)ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹದ ಬಗೆಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಕಾಮತೃಪ್ತಿ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಮಾಜ ಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದು ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಮಧುರ ಸಂಕೋಲೆ. ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಮದುವೆಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಂಕಣಬದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಲಂಬಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಗೋತ್ರ ಮದುವೆ ನಿಷಿದ್ಧ. 'ತೇರ' ಪದ್ಧತಿಯು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹಣ ಇಲ್ಲವೇ ಗೋವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಈ ತೇರವನ್ನು 'ಕರಾಕ್' ಅಥವಾ 'ಒಪ್ಪಂದ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವರನ ಕಡೆಯವರು ವಧುವಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಕನ್ಯಾ ಶುಲ್ಕವಾಗಿದೆ. ಜಾತ್ ಗೋತ್ರದ ಕನ್ಯೆಗೆ 81 ರೂಪಾಯಿ ಬುಕ್ಯಾಗೋತ್ರದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ 65 ರೂಪಾಯಿ ತೇರ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆ (ವಾತ್‌ಬೋಲಿ), ನಿಶ್ಚಯ (ಸಗಾಯಿ), ವೀಳ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಗೋಳ್‌ಪಾಣಿ) ಮದುವೆ (ವಾಯ) ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರಾದ 'ಢಾಡಿ'ಗಳು ಈ ಸಂಚಾರಿ ಜನಾಂಗದ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾನುವಾರ

ಅಥವಾ ಗುರುವಾಗ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶುಭಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವಂತೆ ಊರ ಮುಖಂಡರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಸತ್ತರೆ ಆ ಮಹಿಳೆಯು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಾದವನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡವಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಲಂಬಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಧಾಸಣೀನ್ ಘಾಲೇರೋ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಮೈದುನರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ವಿಶೇಷವಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಸತ್ತು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಾಳು ನರಕವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗಬಾರದೆಂದು ಹಾಗೂ ಮನೆತನದ ಗೌರವ ಕಾಪಾಡಲು ತಮ್ಮನಾದವನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಸತ್ತಾಗ ಅಣ್ಣನಾದವನು ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮರು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ಲಂಬಾಣಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ 'Child Mariage has been replaced by adult marriage' ರಾಜ್ಯದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮದುವೆ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ನಾಗರೀಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದರೂ ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಇನ್ನುಳಿದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ, ಇಹ-ಪರ, ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕ, ಭೂತ-ಪ್ರೇತ, ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಹೆಣ ಹೂಳುವ ಮತ್ತು ಸುಡುವ ಎರಡು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸಾವನ್ನು 'ಸಮಗೋ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಮರಣಿಸಿದವರನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿ, ಬಾಣಂತಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ತೊನ್ನಿದ್ದವರನ್ನು ಹೂಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಶವವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಎದುರುಗಡೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೃತನು ದೆವ್ವವಾದರೆ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ದೇವರು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆಂಬುದಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗಿಸುವ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ರಾಗಿ, ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಕುನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವರು, ಇದರಂತೆ ಕಾಗೆ, ನರಿ, ಹಾವು, ಮೊಲ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾದು ಹೋದರೆ ಮೃತನ ಆತ್ಮವು ಮರುಜೀವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು.

ಈ ಸಮುದಾಯದವರು ತಾಂಡದಿಂದ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಎಳ್ಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಂಗಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಬಸುರಿ, ಬಾಣಂತಿಯರು ಪ್ರಾಯಸ್ಥರು ಮೃತರಾದರೆ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ಮೂಲಂಗಿ ಬೀಜವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸುಡುವಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶವ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ತಲೆ ಸಿಡಿಯುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಗುದ್ದಲಿ ಮತ್ತು ಕೊಡಲಿ ಕಾವುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಿಂದು ಮುಂದು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಿಯ ಮುಂದೆ ಅತ್ತ-ಇತ್ತ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಶವವು ದೆವ್ವವಾಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮಾಜವು ಮದುವೆ, ಜನನದಂತಹ ಸುಖ, ಸಂತೋಷದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಗಿಗಳಾಗದೆ ಮರಣದಂತಹ ದುಃಖದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಅತೀವ ನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಒಂದೊಂದು ಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಪರಂಪರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅರ್ಥ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹೋಳಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ತೀಜ್, ಸೀತ್ಲ್, ದಸಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಪವಿತ್ರ ಹಬ್ಬಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಿಂದೂ ಹಬ್ಬಗಳಾದ ಯುಗಾದಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ನಾಗರಪಂಚಮಿ, ಬಸವ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕುಲದೇವರು, ಊರದೇವರು, ಪೂರ್ವಜರು, ನಾಡದೇವತೆ, ಕಾಡದೇವತೆ ಹೀಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ-ಹೆಜ್ಜೆಗೊಂದು ದೈವ-ದೇವರು ಇವರಿಗೆ ಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ರೋಗಕ್ಕೆ, ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ದೇವರು ಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮೊದಲ ದಿನ

ದಡಿಯಾರ್ ಅಮಾಸ್ (ಬೆಟ್ಟದ ಅಮಾವಾಸೆ) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ, ಓಂದೂಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ದಿನ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕಾಳಿಮಾಸ್ (ಕಾರ್ಗತ್ತಲ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಹಿರಿಯರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ದವಾಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕಾಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಸಮೃದ್ಧಿಯ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬವೇ 'ತೀಜ್'. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಕಂಕಾಳಿ', ದುರ್ಗಾ ಭವಾನಿ, ಭೈರವಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಹಬ್ಬವೇ ದಸರಾ ಹಬ್ಬ. ಭೂತ-ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚಿ, ಮಾಟ-ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಯ ಪಡುವ ಈ ಜನ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ಲೇಗ್, ಕಾಲರಾ, ಕೆಮ್ಮು, ಜ್ವರ, ಗಂಟಲು ಬೇನೆ, ಸಿಡುಬುಗಳಿಗೆ ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರೆ ಈ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ದೋಷ ನಿವಾರಕ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರು ರಂಗೋಲಿಯು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಇದ್ದರೆ ಭೂತ-ಪ್ರೇತಗಳು ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಗೋಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ ದೆವ್ವಗಳು ಸೇರಿ ಆ ಮನೆ ದೆವ್ವಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ವಧು-ವರರ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮದುವೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಲದೇವತಾ ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಕರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನರು ನಡೆದಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ರಂಗೋಲಿಗೆ ಅಪವಿತ್ರ ಮಾಡಿದರೆ ಕುಲದೇವತೆ ಮುನಿಯುತ್ತಾಳೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂತ-ಪ್ರೇತಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ, ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕುಲ ದೇವತಾರಾಧನೆ ಮದುವೆಯಾದಂತಹ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಕಸೂತಿಯೂ ಒಂದು ಮನಮೋಹಕ ಕಲೆ. ಈ ಕಲೆಯು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಇತರೆ ಜನಾಂಗಗಳಾದ ಗರಾಸಿಯು, ಜಾಟ್ಸ್, ದಾಸಿ, ತಾಜಾಟ್ಸ್ ಹಾಗೂ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇದು ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಖುಣ್ ಮತ್ತು

ತೊಣ್ ಎಂಬ ಲಂಬಾಣಿ ಪದಗಳು ಕಸೂತಿ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪರಿಚಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವರ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರ ಕಸೂತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ದಾರಗಳಿಂದ ಬಳ್ಳಿ, ಹೂವು, ಎಲೆ, ಬಿಲ್ಲೆ ನಾನಾ ವಿನ್ಯಾಸದ ಕಸೂತಿ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ತಾಯಿಯಿಂದ ಮಗಳಿಗೆ ಬರುವ ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಸೂತಿ ಕಲೆಯು ಬಡತನದ ಬದುಕಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುವ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾಗಿದೆ.

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಬೆತ್ತಲೆ ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲೆಯೇ ಹಚ್ಚೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ ಭಾಗ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬಾಹ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವ ದೇಹದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಡ್ಡ, ಗಲ್ಲ, ಹಣೆ, ಹುಬ್ಬಿನ ಕೊನೆ, ಮೂಗಿನ ಎರಡು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಐದರವರೆಗೆ ಹಚ್ಚೆಯ ಚುಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಚ್ಚೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಿಯತೆ ಕಾಣುವುದು ಅಂಗೈ, ಮುಂಗೈ, ಕಾಲುಗಳ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಬಳ್ಳಿ, ಗಿಡಮರ, ಪಕ್ಷಿ, ಚೇಳು, ನೊಣ, ಮೊಸಳೆ, ಸಹಸ್ರಪದಿ, ಮಾವಿನಎಲೆ, ಕಮಲದ ಹೂ, ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಕೊರಮರು, ಕಲೆಗಾರರು, ಬೆಸ್ತರು, ಕೊರವಂಜಿ ಇವರಿಂದ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ತಾವೇ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಎರಡು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಏಕೈಕ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಹಚ್ಚೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಅನ್ಯ ಪುರುಷರ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕದಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಯ ರಕ್ಷಾ ಕವಚವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಳಸಿದರೆ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಪ್ರೇಮದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹುಟ್ಟು, ಹರೆಯ, ಮದುವೆ, ಸಾವು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ನೃತ್ಯದ ಪರಿಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ, ರೋಗಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವುದು, ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು

ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಂಪರೆಗಳು ನೃತ್ಯರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಇವರು ದೇವರು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರು. ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ನೀಡುವ ಮನರಂಜನೆಯ ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ 'ಘುಮರ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಟವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೋಲಾಟವು ತೇರುಕೋಲು, ಜಡೆಕೋಲು, ಅಂಗಡಿಕೋಲು, ಕುಕ್ಕರಗೋಲು, ಚೆಂಡಾಡುವಕೋಲು ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಕೋಲಾಟಗಳನ್ನು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಂಧ್ರಗಡಿ ಭಾಗದ ತಾಂಡಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಹಾಸನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ನೃತ್ಯಗಳು ಅವರ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಿಸಿದ ವಿಧಾನ ಬದುಕಿನ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಬಗೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಿಳಿತಗೊಂಡು ನೃತ್ಯದ ರೂಪು ಪಡೆದಿವೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಬೇಟೆಗಾರನ ವೇಷ ಅಣುಕು ಆಟಗಳು ಹಾಗೂ ಕಡಿತ, ಬಡಿತ, ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಮಣ್ಣಾಟ, ಹರಳಾಟ, ಕುಂಟಾಟ, ಎಳೆದಾಟ, ಸುತ್ತಾಟ, ಮುಟ್ಟಾಟ, ಟಗರಿನಕಾಳಗ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಚಿಪ್ಪಿನಾಟ, ಹುಡುಕಾಟ, ದೆವ್ವನಾಟ, ಕಾಲ್ಮರಗಿಆಟ, ಕೋಳಿಕಾಳಗ, ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದ ಆಟಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ಚೂರಿ ಮಸೆದು ಸವೆತ ಕೊಯ್ಯುವ ಆಟ, ಜಿಂಕೆ ಹೊಡೆಯುವ ಆಟ ಮುಂತಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸುಲಭದ ಆಟಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರ ಎತ್ತುವ ಆಟ, ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಟ, ಉಸುಕಿನ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವುದು, ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡುವುದು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಹಾರೆಗಳನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುವುದು, ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಎತ್ತುವುದು, ಬರಿಗೈಯಿಂದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಆಟಗಳು ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅವರಲ್ಲಿವೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಾಟ, ಹೆಂಗಸರಾಟ, ಮಕ್ಕಳಾಟ, ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಆಟ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಾಗೇ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಜಾನಪದ ಸೊಗಡಿನ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಾನಪದೀಯ ಕಲೆ, ಆಚರಣೆಗಳು ಅವರ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

> ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ದೇವರು, ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳು, ಊಟೋಪಚಾರಗಳು ಇತರರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಕೆ. ಎನ್. ಗಂಗಾನಾಯಕ್ ಅವರು "ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೂ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಶಿಸ್ತು, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಇತರ ಜನಾಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನರೂಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ"[6] ಎಂದು ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. 'ಜಾನಪದ' ಎಂಬ ಪದದೊಳಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದೊಳಗೆ ತೀರಾ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯದ ಅಧ್ಯಯನ ನನ್ನ ನಿಬಂಧ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನದೊಳಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

❖

ಅಧ್ಯಾಯ–3

ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಗಳು 1970ರ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿನೂತನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತು. ಜಾತಿ, ವರ್ಗ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವುದು ಈ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ನೆಲೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಗಿಂತಲೂ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನ ಬರ್ಭರತೆ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತು. ಬದುಕಿನ ಏಳಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಶೋಷಣೆ, ಜಾತಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಭುತ್ವ, ಲಿಂಗಭೇದ, ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿತು.

ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಘಟಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆ, ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾಸಂವೇದನೆಗಳು ಹೊಸ ಹಾದಿ ತೋರಿದವು. ಇದರ ನಡುವೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ನೋವು ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸಲು, ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ತಮಗೊಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ ಮಾಡಿದ ಸಮುದಾಯವೇ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶೋಷಣೆ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಸಂಗ್ರಾಮ್ ಅವರು ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪಿ.ಕೆ.ಖಂಡೋಬಾ. ಡಾ. ಡಿ.ಬಿ.ನಾಯಕ್ ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತಾನಾಯಕ್, ಹರಿಲಾಲ್‌ಪವರ್, ಸಣ್ಣರಾಮ, ಕೃಷ್ಣನಾಯಕ್, ದಿ. ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ ಜಿ. ನಾಯಕ್ ಮೊದಲಾದವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರು ಪ್ರಸಕ್ತ 1999ರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇವರು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರ ಬದುಕು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಮುದಾಯದ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಿ.ಟಿ.ಲಲಿತನಾಯಕ್ ಅವರು 1986ರಲ್ಲಿ 'ಗತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯು 1989ರಲ್ಲಿ 'ಹಬ್ಬ ಮತ್ತು ಬಲಿ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಬಿ.ಹೀರಾನಾಯ್ಕರು 1977ರಲ್ಲಿ 'ಹಾತಿರಾಂ ಬಾವಾಜಿ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಸಣ್ಣರಾಮ ಅವರು 'ಅಳುವ ನುಂಗಿನಗಿಸೊಮ್ಮೆ' 'ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ' ಮತ್ತು 'ಕಾಮದಹನ' ಎಂಬ ಮೂರು ಕಥಾಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನಾಯಕ್ ಅವರು 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಪರಿ' ಮತ್ತು 'ಲವ್ವೆನಿಯಾ' ಎಂಬ ಎರಡು ಕಥಾಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಂಬಾಣಿ ಬರಹಗಾರರಿಂದ ರಚನೆಯಾದವು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನನ್ನ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಶೋಷಣೆ, ವರ್ಗಹೋರಾಟ, ಮಹಿಳಾಶೋಷಣೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕತೆ ವಿಷಯಗಳು ಇವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

3.1 ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮನುಷ್ಯ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಬಲೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಸಂಕೋಲೆಯೊಳಗೆ ಬಂಧಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಂದು ಅಮೂರ್ತವಾದ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯೇ ಬೇರೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯೇ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗೆ ಜಾತೀಯತೆಯೇ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಕಾರಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡ ಲಂಬಾಣಿ

ಸಮುದಾಯ ಅನುಭವಿಸಿದಂತಹ ಅಪಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

> ಲೇಖಕರು ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ'ದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ನಿರುದ್ಯೋಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಜಾತಿ ಶೋಷಣೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂದರ್ಭ "ಅವನ ಹೆಸರ ಕೇಳಿದ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳು ಮಾರಿಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಲೇ ನಿಮಗೆ ಏನಾಗ್ಯತ್ರಲೇ, ಅಲ್ನೋಡ್ರಿ ಅಂವ ಅದ್ಯಾವದೋ ಕೆಟ್ಟ ಜಾತಿಯೋನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತುಳಿದು ಮ್ಯಾಲ ಹೊಂಟಾನ ಅಂದು ಪ್ರಭು ಮೇಲಿನ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟನ್ನ ಕಡಮಿಮಾಡ್ಕೊಂತಿದ್ರು"[7]. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬೇಕಾದಂತಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿಸೂತಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಳಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಯುವಕ ಅಧ್ಯಾಪಕನೊಬ್ಬ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಲಿಕೆಯ ಆಸಕ್ತಿ, ಕಲಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಹಪಾಠಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಿಟ್ಟು, ಆಕ್ರೋಶಗಳು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದರೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿರುವುದು ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಅವಿದ್ಯಾವಂತರ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯತೆಗಿಂತಲೂ ಇದು ಸಾವಿರಾರುಪಟ್ಟು ನೋವುಂಟು ಮಾಡುವ ತಾರತಮ್ಯವಾಗಿದೆ.

> ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನರು ತಳಜಾತಿಯ ಜನರನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಲು ನಿಖರವಾದ ಕಾರಣಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ದೊರಕುವ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಹ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೂಪದೊಳಗಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಯಸವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹದೇ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ "ನೋಡು ಪ್ರಭು ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಆದ್ರೂ ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯೋರು ಮೀಸಲಾತಿ ಪಡೆದು ಖಾಲಿಪುಕ್ಕಟೆ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ತಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡಿಯಾಕ ಹತ್ತೀವಿ ಅಂತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟ್ರು,

ಹುಡ್ರು ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ತಾರ"[8] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಶೋಷಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅಳಲು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ದೊರಕುತ್ತಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿ ಕುರಿತು ಅಸಮಾನಧಾನಗೊಂಡಿರುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರು ಆ ಮೀಸಲಾತಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮೀಸಲಾತಿ ಇರುವಾಗಲೇ ತಳಸಮುದಾಯವರ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಬದುಕನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಚವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೀಸಲಾತಿಗಳು ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಸಮಾನತೆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದಂತಹ ಸಂದರ್ಭವಿದೆ. "ಇಡೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹುಡ್ರೆಲ್ಲಾ ಈ ಜಾತಿಯವರಿಗ ಯಾಕ ಮೀಸಲಾತಿ ಅಂತೇಳಿ ಸಿಕ್ಕಲೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದು ಮಾರಾಮಾರಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ರು"[9] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಅನಾಗರೀಕತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅಸಮರ್ಥವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ದೊಳಗೆ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಸಹಕಾರ, ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮಾರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಮೀಸಲಾತಿ ಇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಳಸಮುದಾಯದ ಬದುಕು ಶೋಷಣೆಯ ಗೂಡಾಗಿರುವಾಗ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿನಾಶ ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭುವಿನ ತರಗತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. "ಹುಡ್ರನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಚಾಡಿ ಹೇಳಾಕ ಹಚಿದ್ರು, ಪಾಠ ಕೆಡಿಸೋ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ರು, ನನ್ನ ಹೆದರಿಸಿ ನೌಕರಿ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸೋ ಹುನ್ನಾರ ನಡಸಿದ್ರು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಯಾನಕ ಲೋಕ

ನನ್ನೂರೊಳಗೆ ಇರೋದರಿಂದ ನನಗ ನಾನು ಇರೋ ಪರಿಸರಾನೆ ಪಾಡ ಅನಿಸಾಕಹತ್ತು"[10] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸ್ವಅನುಭವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡುವಂತೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಡುಬಡತನದಿಂದ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ, ವೃತ್ತಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಪ್ರಭು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಒಡನಾಟ ಉತ್ತಮವಾಯಿತು. ಈ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಹಪಾಠಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರು ಕೆಲ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ತರಗತಿ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿದರೂ ತಳಸಮುದಾಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿನೂತನ ಶೋಷಣೆಗೆ ಈ ವಿಧಾನವು ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಾಗ ಪ್ರೀತಿಯೊಳಗಿನ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಜಾತಿಯ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿದ ಸಂದರ್ಭವಿದೆ. "ಅಲ್ಲ ಪ್ರಭು ನೀ ನೋಡಿದ್ರ ನಮ್ಮ ತಾವ ಮಾತಾಡುಕು ನಾಲಾಯಕ್, ಅಂತೋನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಹುಡುಗಿ ಬಳಿ ತೊಗಲಿಗ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಏನೇನೂ ಅನಾಹುತ ಮಾಡಿಯಂತಲ್ಲಾ ಏನ್ಸಮಾಚಾರ ನಿಮ್ಮಂತ ಮಂದಿ ಜೀವನಾನೆ ಅಂತಹದ್ದು ಕುಳ್ಳಿ ಕಿತ್ತ ತಿನ್ನೊ ಹಂಗ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ"[11] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಳಜಾತಿ ಜನರ ಬದುಕು ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಹುಡುಗಿಯರೊಂದಿಗಿನ ಪ್ರೇಮ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವು ನಿಮಗೆ ಅನರ್ಹವಾದವು ಎಂಬ ಮಾತಿನ ದಾಟಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವರಾದ ನೀವು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುವ ಅರ್ಹತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಿಮಗೆ ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರೀತಿ ಅಸಂಭವವಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕುಳ್ಳಿ ಪ್ರಭುವನ್ನ ಜಾತಿ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು

ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆಯಾದರೂ ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಗಳು ನಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಗೋರವಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ನಡುವಿನ ಲೈಂಗಿಕಾಸಕ್ತಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೈಂಗಿಕತೆಯೊಳಗೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. "ಸೋನ್ಯಾನಾಯ್ಕ ಅವನ ಪಾಪದ ಕೊಡ ತುಂಬತಂತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಪರದೇಶಿ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ಮ್ಯಾಲ ಕಣ್ಣ ಹಾಕ್ತಾನಂದ್ರ ಏಟ ಧೈರ್ಯ ಇರಬೇಕು. ಇವತ್ತಿನವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗಡ್ಡಿ ಮ್ಯಾಲ ಯಾರು ಬೆಟ್ಟಮಾಡಿಲ್ಲ. ಯಾವನಾರು ಬೆಟ್ಟತೋರ್ಸಿದ್ರ ಅವನ ಬೆಳ್ಳ ಕತ್ತರಿಸೊ ಕುಲದೋರು ನಾವು ಹುಲಿಗಳ ವಂಶ ನಮ್ದು"[12] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಕುಲದ ಮನುಷ್ಯ ತಮ್ಮ ತಾಂಡದ ಮಹಿಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಜಾತಿ ಅಪಚಾರದ ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಗೋರಮಾಟಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದಿರುವ ಕಥೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದೊಳಗಿನ ಕುಲ ಜಾತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ ಬೇರೊಂದು ತಾಂಡದಿಂದ ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಮಗ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನನ್ನು ಅನ್ಯ ಸಮುದಾಯದವನಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ.

> ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಮಾಡೋ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯತೆಗಿಂತ ಸ್ವ ತಾಂಡದವರೂ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಾಡುವ ತಾರತಮ್ಯತೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾಗಿದೆ. "ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ, ಕಡುವಾ, ಪಾಮಿ, ಮೂವರೆ ಒಂದು ಕಡೀಗಿದ್ರ, ಇಡೀ ಊರಿಗ ಊರೆ ಒಂದ್ಕಡೆ. ಆ ಶೆಟ್ಟಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನಿಗೆ ಹೊಲ ಹೆಂಗ ಕೊಡ್ತಾನ ನೋಡಾನು ನಮ್ಮಗಾಗ್ಲಿಲ್ಲಿದ್ರು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ,

ಆ ಮಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಾರದು".[13] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತಾಂಡದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ತಾಂಡಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಾಂಡದೊಳಗಿನ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೂರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನು ಲಂಬಾಣಿಸಮುದಾಯದವನೆ ಆದರೂ ಆತನನ್ನು ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲೇ ತಳಜಾತಿಯವನಂತೆ ಕಂಡಿರುವುದು ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮದಾಯಕ ದುಡಿಮೆಗಳಿಗೆ ಜಾತಿ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ನಿರಂತವಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲ, ಮನೆ, ಕೋಳಿ, ನಾಯಿ, ಹೋಣಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆ ನೆಪವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಗಳ ಶುರುಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದಂತೆ ನಡೆದಾಡುವ ನೆಲ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಸೇವಿಸುವ ಗಾಳಿ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭೇದ ಭಾವ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. "ನುಗ್ಲಾಗ ಎಲ್ಲಿತ್ತೊ ಸಿಟ್ಟು ಬಂಡಿ ಹಿಂದ ಇದ್ದೋನು ಓಡಿಬಂದ. ನನ್ನ ಹೊಲ್ದಾಗ ಸಾವರ ಮಂದಿ ಅಡ್ಡಾಡ್ಲಿ, ನೀ ಅಡ್ಡಾಡೋದು ಬ್ಯಾಡಲೆ ಮಗನೆ ಏರುಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗದರಿಸಿದ".[14] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಮೇಲಿರುವ ವೈಷಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದಾದರೂ ಆತ ಅನ್ಯ ತಾಂಡದವನೆಂಬ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಡಗಿದೆ.

ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ ಕಾಕಾಪುರ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಕುಟುಂಬದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿ ಹಲವಾರು ತಾಂಡಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಕಾಪುರತಾಂಡ ಸೇರಿದನು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ದುಡಿದುದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಕೆಲವು ವಿರೋಧಿಗಳು ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅನ್ಯ ಜಾತಿಯುವನಂತೆ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ ಸ್ವ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಶೋಷಿತನಾದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಾಂಡದ ಜನರು ಈತನನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಲೇಖಕರ 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿಮ್ಮಿಯ ಜೀವನದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅನ್ಯ ತಾಂಡದಿಂದ ಬಂದ ರಂಗೋಲಿಯು ಲಿಂಗಾಯ್ತ್ರ ರಾಘವನ ಹತ್ತಿರ ಮುಂಗಡ ಹಣ ಕೇಳುವಾಗ ರಂಗೋಲಿ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿರದ ರಾಘವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಛಾಯೆ ಅಡಗಿದೆ. "ನಿನ್ನ ನಂಬಾಕ ಆದಿತೇನ್ಲೆ ರಂಗೋಲಿ, ಮುನ್ನೂರ ರೂಪಾಯಿ ಅಂದ್ರ ವಸಿ ಆತೇನು, ಹ್ವಾದಸಲ ತಗೊಂಡ ಹೋಗಿ, ಕಡದು ಕಿಸದದ್ದು ಆಟೆ ಐತೆ. ನೀನು ಮದ್ಲೆ ತಂಜಾವರಿ ಮನುಷ್ಯ ಮಕಕ ಮಚ್ಚಿ ತಗೊಂಡು ಹೊಡದಂಗ ಹೇಳಿದ ರಾಘವ"[15] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ಜನರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕಸ್ಥ ಹುಡುಗಿ ಚಿಮ್ಮಿಯೊಬ್ಬಳೆ ಆಗಿರುವಾಗ ರಂಗೋಲಿ ಲಿಂಗಾಯ್ತ್ರ ರಾಘವನಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಾಂಡವದೊಳಗಿನ ತಮ್ಮ ಬಡತನವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ಮಂಗಡ ಹಣ ಪಡೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚಿಮ್ಮಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಂಗೋಲಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ರಾಘವ ಅವವನ್ನು 'ತಂಜಾವರಿ ಮನುಷ್ಯ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಬಂಧಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಲೇಖಕರ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವಂತೆ ಮೂರು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಬ್ರೇಡ್, ಬೇಕರಿ ಮತ್ತು ಅವನು' ಎಂಬ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಇರುವ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯತೆಯ ಸಂದರ್ಭ "ನಮ್ಮೂರಾಗ ಗೌಡ್ರು ಕೂಲಿಮಾಡೋ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲಕೊಟ್ಟು, ವಾಪಾಸ ಕೊಡದಕ್ಕ ಮೈಮ್ಯಾಲ ಬಾಸಾಳ ಮೂಡೋ ಹಂಗ ಹೊಡ್ಡದ್ದನ್ನ ನೋಡಿ".[16] ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಒಡೆಯರು ತಮಗಿಂತ ತಳಮಟ್ಟದ ಜನರನ್ನು ಜಾತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕ್ರೂರ ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸು ಸಮಸ್ಯೆಯಗಿರು ವುದರಿಂದ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಮೀನ್ದಾರರೂ. ಲಿಂಗಾಯಿತರುಗಳನ್ನು

ಅವಲಂಬಿಸಿದರು. ಈ ಭೂ ಒಡೆಯರು ಹಣವನ್ನು ವಾಪಾಸ್ಸು ಪಡೆಯುವಾಗ ಕ್ರೂರ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಜಾತಿ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದಲ್ಲೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಈ ಕ್ರೂರ ದಂಡನೆಗಳು ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತಿತ್ತು.

'ಓಡಿ ಹೋದವರು' ಕಥೆಯೊಳಗೆಯೂ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಚಂದ್ರಗೌಡ, ಹನುಮನಗೌಡ, ವೀರಭದ್ರಗೌಡ ಇವರ ಉಪಟಳವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಜಾತಿತಾರತಮ್ಯತೆಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷೆ ಸಂದರ್ಭ "ಯಾರೋ ಅವರ ಹೋಲ್ದಾಗ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದರೆ. ಸೊಪ್ಪಿನ ದಂಟನ ಬಣವಿಯೊಳಗ ಜೀವಂತ ಹಾಕಿಸಿ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಸಿದ ನೀಚ ಜನ ಅವರು"[17] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಕ್ರೂರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರು ಬಡವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕೂ ಪರದಾಡು ವಂತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ತಮ್ಮೂರಿನಗೌಡರ ಮನೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಳ್ಳತನ ಗೌಡರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದರೇ ಅವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಉಗ್ರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಾತಿತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 'ಜೋಗ್ಯಾ ಮತ್ತು ಬೆದರು' ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಜೋಗ್ಯಾ ಕಡುಬಡತನದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವನು. ಇವನಿಗೆ ತೊಡಲು ಉತ್ತಮವಾದ ಬಟ್ಟೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನು ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆದರು ಗೊಂಬೆಗೆ ತೊಡಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಸೆಪಟ್ಟನು. ಆ ಸಂದರ್ಭ "ಥು ನಿಮ್ಮವ್ವ, ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿ ಚಾಳಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ತೀರಿ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೆ, ಹೋಲ್ದಾನ ತೆನಿತೆನಿನೇ ಬಿಡಂಗಿಲ್ಲ, ಕುರುಬರ ಗೊಂಡನ ಮಂದೆಯೊಳಗಿಂದ ಹತ್ತಕುರಿ ಕದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ ಮಂದಿ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಒಂದ ಎಲಬಿಲ್ದಂಗ ಅದೆಂಗ ತಿಂದ ಹಜಂ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರಲೇ, ಥು ನಿಮ್ಮ ದೇವ್ವ ಗುಟ್ಟದ ಸೂಳಿಮಕ್ಕಳ್ಯಾ"[18] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೋಗ್ಯಾ ಗೌಡರ ಬೆದರಿಗೆ

ತೊಡಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಆಸೆ ಪಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಗೌಡರು ಜೋಗ್ಯಾನ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ತಳಸಮುದಾಯವನ್ನೆ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಟ್ಟೆ ತುಂಡಿನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಅವನ ಕಸುಬನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಕಳ್ಳತನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಅಂದಿನ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಸುಬಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯವರು ಬಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಕಳ್ಳತನದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಂತೆ ಜಾತಿ ಅವಹೇಳನ ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿದೆ.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಯ್ಯನು ತನ್ನ ಬಡತನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊಂಯ್ಯನು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಮಾಡಿ ದುಡಿದರೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಧೋತ್ರವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಂಯ್ಯನು ಗೌಡರ ಹೆಣದ ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದು ತೊಟ್ಟು ಮಲಗಿದನು, ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕಿರಿಯಗೌಡರು ಕೊಂಯ್ಯನ ಕುರಿತು "ಹಾಳಾದ ಸೂಳಿಮಗ ಧೋತ್ರ ಮುಟ್ಟಿ ಮೈಲಿಗ ಮಾಡಿದ್ನೋ ಇವ್ನವ್ವನ ದುಡದು ಕುಡಿತಾರ, ಒಂದ ಅರವಿ ತಗೋಳಾಗ ಅಗಂಗಿಲ್ಲಾ ಕಂಡೋರ ಅರಿವಿ ಮ್ಯಾಲ ಕಣ್ಣ ಹಾಕ್ತಾರಂತ ಅಂದವನೆ ಮನಸಿಗೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂತೋ ಹಂಗ ಹೊಡದು ಅಂಗಾತ ಕೆಡವಿದ".[19] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಯ್ಯನ ದುಷ್ಟಟವನ್ನು ಗೌಡರು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ನಿಂದಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಹೋರಾಟದ ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ' ಕಥೆಯೊಳಗೆ ತಾಂಡದ ಜನರು ಭೀಮ್ಲನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೆ ಪೋಲೀಸರು ತಾಂಡದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಂದವರು ತಾಂಡದ ಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ

ಮಾಡಿದಾಗ ಭಯಭೀತರಾದ ತಾಂಡದವರು ನಿರುಪಯುಕ್ತರಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರ್ತನೆಗೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತಾಂಡದ ಬಡವನ ಸಾವನ್ನು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ತಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣುವ ರೀತಿ "ಹಣ ಅಧಿಕಾರದ ಮುಂದ ಹೋರಾಟ ಮಾಡೋ ಪುಟಗೋಸಿ ಹುಡ್ರು ಬಿರುಗಾಳಿ ತಡಿಯಾಕೆ ಹೊಂಟ ಸಾಹಸ ಮಾಡ್ತಿಂಗಿತ್ತು."[20] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ವಿರುದ್ಧ ಭೀಮ್ಲನ ಸಾವಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಕೇಳಿದ ದೇವ್ಲನೆ ಕೊಲೆಗಾರ ಎಂದು ಭೀಮ್ಲನ ಗೆಳೆಯನ ಹೆಂಡ್ತಿ ರೂಪ್ಲಿಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸಿರುವುದು ಬಡವನ ಸಾವಿಗೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವನೊಬ್ಬ ತಳಜಾತಿಯವನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಣವಂತರಾದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಒಬ್ಬ ತಳಸಮುದಾಯದವನ ಸಾವಿಗೆ ಕವಡೆ ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆ ನೀಡದೇ ಹಣ ಅಧಿಕಾರದ ಬಲದಿಂದ ಕಾನೂನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವುದು ತಳಸಮುದಾಯದ ಬಡವ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

'ಮರದಾಚೆ ಕುಲ ಇಣುಕಿದೊಡೆಂತಯ್ಯ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಕಿಣಿ ಮನೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಜಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಕಿಣಿಗೆ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವ ಮೂಲ ಸೌಹರ್ದತೆ ತೋರಿದರು. ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವರು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ತಮಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು ಎಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಕೆಂಡಮಂಡಲವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವಂತಾರಗಳ ಸಂದರ್ಭ "ಬೆಳೆದು ಅವರದೇ ಸರಹದ್ದು ಗೋಡೆಯಾಚೆ ಇಣುಕಿದ ಕರಿಬೇವಿನ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ ಸುಮ, ಬಾಳೆಯ ಗೊನೆ ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಿಡ ಎಳೆದು ಎಳೆಗೊನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕುಲದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಳು."[21] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣಿ ಹೀಗೆ ಜೀವಸಂಕುಲವನ್ನೇ ಬಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಕಿಣಿಯ ಪತ್ನಿ ಸುಮಕಿಣಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ನೆಟ್ಟ ಕರಿಬೇರಿನಗಿಡ, ಬಾಳೆಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಜಾತಿಯ ಸಂಕೋಲೆ ತೊಡಸಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಜನರಿಗೆ ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕನಿಕರ ತೋರಬಾರದೆಂಬ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿಗೂ ಸಸ್ಯಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯಾ ಸಂಬಂಧ? ಮನುಷ್ಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಜಾತಿ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಸಸ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಿರುವುದು ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

> ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೇರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಎಂದರೆ "ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಮೂಲ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದೆ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದದ್ದು ಮೂಲ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿದೆ"[22] ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ನುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಶೋಷಣೆಯ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡಿದೆ

3.2 ಬಡತನ-ಹಸಿವು

ಬಡತನ ಎಂದರೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಕನಿಷ್ಟ ಅವಶ್ಯ ಕತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಡತನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನ ಕ್ರೂರತೆ, ಬಡತನದ ಕರಾಳತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ಸಹಜವಾದ ಬಯಕೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಮಾಡುವುದು ಆದರೆ ಹಸಿವು ಎನ್ನುವುದಿದ್ದರೆ ಬದುಕೆ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ನೊಂದ ಜೀವಗಳು ಹಸಿವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾದರೂ ಸಿದ್ಧರಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರಿಗಿಂತ ಬಡತನದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ದಲಿತರಿಗೆ ಹಸಿವು ಒಂದು ಶಾಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಪಡೆಯಲು ದಲಿತರು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಠಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರಿಂದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ಹತಾಶೆಯಿಂದ ಊಟ ಬಿಟ್ಟು ದಿನಗಳೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ

ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ನೊಂದಿರುವ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಲು ಹಣವಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ತ್ಯಜಿಸಿ ವಾರಗಳೇ ಕಳೆದುದರಿಂದ ಹಣಕ್ಕೆ ತುಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲ್‌ಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಭು "ಕಿಸೆ ತಡಕಾಡಿದ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಚಿಲ್ಲರೆ ಬಡೀತು ಚಹನಾರು ಕುಡದ್ರ ಆತು ಅಂದ್ಕೊಂಡ. ಮೂರ ದಿನದಿಂದ ಹೊಟ್ಟಿಗ ಏನೂ ಇಲ್ದೆ ಬಹಳ ಹಸದಿತ್ತು"[23] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಬಾರದೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಸಲ ಮರುಕ ಪಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭದೊಳಗೆ ಊಟ ಮಾಡಲು ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನರಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡತನ-ಹಸಿವಿನ ಮಹತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುವ ತವಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ದುಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ದಲಿತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ನಡುವೆ ಮನೆಯ ಮಗನೊಬ್ಬ ಓದುವ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತರಾದ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟ ಪಾಡಿನ ಸಂದರ್ಭ "ಅವನು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಓದೊ ಮುಂದ ಫೀ ತುಂಬಾಕ ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲದಕ ಅವನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡ ಬೆಳದಿದ್ದ ಬಸರನ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಮುಳ್ಳು ಕಡಿಯಾಕ ಗುತ್ತಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಕಡದು ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಪಟೇಲ ಸಿರಂಗಣ್ಣನ ಗದ್ದಿ ನಾಟಿ ಹಚ್ಚಾಕ ಗುತಗಿ ಹಿಡದು ನಾಟಿ ಹಚ್ಚಿದು"[24] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭವಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಕುಟುಂಬದವರ ತ್ಯಾಗ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದ್ದು.

ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬದುಕುವ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಓದುವ ಆಸಕ್ತಿ ಹಂಬಲವೂ ಸುಧೀರ್ಘ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ವಾರಗಟ್ಟಲೇ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು 2-3 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ

ಓದುವ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಡತನವನ್ನೂ ಮರೆಯುವ ಮುಗ್ಧಜೀವಿಗಳು.

> ಲೇಖಕರು ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಥಾ ನಾಯಕ ಪ್ರಭುವಿನ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭ "ಬಡತನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅನಕ್ಷರತೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಡವ ಆಡಾಕ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಹರಕು ಅಂಗಿ, ಸೀರೆ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದೆ ತರಗಲೆಯಾಗಿರುವ ಕೂದಲು ಬಿಟ್ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮಂದಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಕೇಳ್ತಿದ್ರು.[25] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ತಳಸಮುದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಬದುಕನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರೂ ಹೌದು ಬಡವರು ಹೌದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಬದುಕುವ ಜನರಾದ್ದರಿಂದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ಇವರು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಯು ಸಹ ಇವರ ಬದುಕಿನಷ್ಟೆ ವಿಕಾರವಾಗಿಯೂ ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿಯೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಬಡತನದ ನಡುವೆಯೂ ಈ ಜನರು ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಿರಸಾವಾಯಿಸಿ ಪಾಲಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನ ಪೊರೆ ಮುಚ್ಚುಲು ನಾನಾ ವಿವಿಧ ಕಸಬುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ನಿವಾಹರಣೆಗೆ "ಜೀನಗ ಹಗಲ ಹೊತ್ತ್ಯಾಗ ಮನಿಯಾಗ ಮಕ್ಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಾಕ ಹೊರಗ ಬಿಳ್ತಿದ್ರು. ಕುರಿ ಮಂದ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಕುರಿಹತ್ಕೊಂಡ ಬಂದು ಕಡದು ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಹಸಿ ಬಿಸಿ ಮಾಂಸ ತಿಂದು ಎಲಬನ್ನ ತಿಪ್ಯಾಗ ಹುಗಿತಿದ್ರು"[26] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಲಂಬಾಣಿಗರು ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿದ್ದರು.

ಅಲೆಮಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕಳ್ಳರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ದಾರಿ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರು. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಯಾಜಮಾನರು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಮ ತೃಷೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಲಂಬಾಣಿ ಕುಟುಂಬದವರು ಕೂಲಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮನೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಳ್ಳತನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

> ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನಾ ನಮೂನೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಕುಟುಂಬವು ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾನಯ್ಕನ ತಾಯಿ ತುಂಬು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರದೂಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ಗೊತ್ತಾನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಮನೆ ಮಾಡಿತು. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕುಟುಂಬದವರು "ಇಡೀ ಪ್ಯಾಟಿಸುತ್ತಿ ಕಟಗಿ ಬೇಕೆನ್ರವ್ವ ಕಟಗಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾ ಒಂದು ಓಣಿ, ಬಾಣಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಗ ಮತ್ತೊಂದು ಓಣಿ ತಿರಗಾಡಿ ಜುಕ್ಕು ಜುಲಮಿಯಿಂದ ಮೂರು ಹೊರಿಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆಲ್ದ ಆಣೆಗ ಮಾರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡಿತ್ತಿದ್ರು".[27] ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಪರಿವಾರ ತಮ್ಮ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ತುಂಬಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ ದುಡಿಮೆಗಾರ ಆದರೆ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ತಾಂಡದೊಳಗಿನ ವೈಷಮ್ಯತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. 'ಕೂತು ತಿನ್ನುವವನಿಗೆ ಕುಡಿಕೆ ಹಣ ಸಾಲದು' ಎಂಬ ತತ್ವ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕ ತನ್ನ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ದುಡಿಮೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದನು.

> ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಪರಿತಪಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಗೆಡ್ಡೆಗಳು ಹಾಗೂ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಬದುಕನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಉಗಣ್ಣಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಕುಡಿ, ಚೆಪ್ಪಲ ಚೆಂಡಹಣ್ಣು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ವಿಧದ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. "ನೆಲದ ಮೇಲಿನ ಹುಲ್ಲೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಕೋಲಾಣಿ ಸಪ್ಪನ್ನ ಬುಡಸಮೇತ ಕಿತ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬೇಯಿಸಿ ಉಂಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನೆ ಗಬಗಬ ಅಂತ ತಿಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿದು ಮಲಗ್ತಿದ್ರು".[28] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬದುಕಿನ ಅನಾವರಣವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಕೂಲಿಗಾರರು ಅವತ್ತಿನ ಕೂಲಿ ಅಂದಿಗೆ ಸರಿಯಾಗುವಂತೆ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಅವತ್ತಿನ ಕೂಲಿಯೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ನಡುವೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಅತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ಘೋರ ಶಾಪವಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹಸಿವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಹಾರದ ಉಗ್ರಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

> ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೂ ಇವರ ಬದುಕಿಗೆ ಆಸರೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಕಾಫಿ ಸೀಮೆ ಸಾವುಕಾರರು ಧಿಮಾಕಿನಿಂದ ಲಂಬಾಣಿಗರನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. "ಜಮೀನ್ದಾರಕಿ ಅಮಲಿನ್ಯಾಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದೆ ಕಾರುಬಾರು ಅಂತ ತಿಳ್ಕೊಂಡು ಜನರನ್ನ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ರು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಲಿ ಕೊಡದ ಮುಂಜಾನಿಂದ ಸಂಜಿ ಮಟಾನು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ತಿದ್ರು".[29] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದ ನೊಂದಿದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲದ ಮೇಲೆ ಜಮೀನ್ದಾರರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರ ಕುಟುಂಬದ ಗಾತ್ರ ಹಿರಿದ್ದಾರಿಂದ ಕೂಲಿಯ ಹಣ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಕಾಫಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಾಫಿ ನಾಡಿಗೆ ವಲಸೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಣ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಊಹೆಗೂ ಮೀರಿದಾಗಿತ್ತು. ಕಡಿಮೆ ವೇತನ ನೀಡಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನರೊಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ಕೂಲಿಯೇ ನೀಡದೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನ್ದಾರರೂ ಒಂದು ಕಡೆಗಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲೇಖಕರ 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜೀವನವು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವು. ಬಡವರಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸಂಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಅಡವಾನವಿಟ್ಟು ಆ ಭೂಮಿಯ ಋಣವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. "ಬಡವರು ಬಡವರಾಗೆ ಇದ್ದರು. ಕೂಲಿಗಳಿಗೆ ಊರು-ತಾಂಡದ ಜನಕ್ಕೆ ಅವರ ಸುತ್ತಲ ಜಮೀನ್ದಾರ ಲಿಂಗಾಯ್ತರು, ಕುರುಬರುಗಳೇ ಗತಿ"[30]. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರ ಆದಾಯದ ಮೂಲ ಯಾರಾಗಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಬಡವರು ಬಡವರಾಗಿಯೇ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಬಡತನ ಹಂಗು ಹರಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಿ ತಾಂಡದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಒಡೆಯರು ಇದ್ದರು. ಈ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಕಾಫಿ ಸೀಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಇವರು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಕೂಲಿಗೆ ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆ ತನಕ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಇವರಿಗೆ ಹಸಿವಿನ ಭಾದೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜಮೀನ್ದಾರರೂ, ಲಿಂಗಾಯಿತರು ಕುರುಬರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಣಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದವಸ-ಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೂ ಇವರು ಬಡವರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು.

> ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೂ ಮತ್ತು ಭೂ ಒಡೆಯರಿಗೂ ಇರುವ ಬಡತನದ ಅಂತರ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಹಾಗೂ ದುಡಿಯುವವರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಚಿಮ್ನಿ ಭೂ ಮಾಲೀಕರು ಮತ್ತು

ತಳಸಮುದಾಯದವರ ನಡುವಿನ ಬದುಕನ್ನು ಬಡತನದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. "ನಮ್ಮಂತ ಕೂಲಿಗಳ ಪಾಡು ನರಕ, ಮುಂಜಾನೆ ಸೂರ್ಯ ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಉದಯಿಸಿ ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಜಗತ್ತು ನೋಡುವ ಮುನ್ನವೆ ನಮ್ಮಂತ ಬಡವರ ಬದುಕು ಆರಂಭವಾಗಿರುತ್ತೆ".[31] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನೊಂದಿರುವ ಚಿಮ್ನಿಯು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನ ಕಂಡು ಮರುಗುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಈ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಲಂಬಾಣಿಗರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದರೆ ಬಡತನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಿಮುಕ್ತಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಡತನವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂಜಾನೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಎದ್ದು ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಊಟ ಬೇಯಿಸಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಬರುವುದು ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತವಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ದುಡಿಮೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲ ಮಾತ್ರ ನಿಲುಕದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಾಹುತಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ನಿ ತುಂಬಾನೆ ಭಾವುಕಳಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳಾದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಅಲ್ಲೆ ದುಡಿದು ಹಾಗಲೇ ತಿನ್ನವ ಬಡವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿದಿನ ದುಡಿದ ಹಣವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ದವಸವನ್ನು ಅಂದಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆಕಾಶ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಯಂಕರವಾದ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನೂರಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಹಣ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. "ರೂಪಾಯಿ ನೋಟು ಕಗಳೆಂದರೇನು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತ. ಕೂಲಿ ಹೋದರೆ ಕಾಳು ಸಿಗ್ತಿತ್ತೆ ವಿನಃ ಕಾಸಿಲ್ಲ. ಹಣಬೇಕೆಂದ್ರೆ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಹೋಡದು ವಾರಗಟ್ಟಲೇ ಹಿಂದೆ ಸುತ್ತಾಡಬೇಕು"[32] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಲಿಯ ತಾರತಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಮೀನ್ದಾರರೂ ಬಡವರಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಲಾಮರೆಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇವರ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಹಣದ ಬದಲಾಗಿ ದವಸ-ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ವೇತನದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಬಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಣದ ಅಭಾವ ಉಂಟಾದಾಗ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಹಿಂದೆ ಗುಲಾಮರಂತೆ ಅಲೆದಾಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಬದುಕಿನಿಂದಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಬದುಕು ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನಿಂದಲೇ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

> ಲೇಖಕರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಷ್ಟು ಬಡತನ, ಹಸಿವಿನ ಚಿತ್ರಣವು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದ 'ಬಿದರ ಮತ್ತು ಛತ್ರದೂಟ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಊಟದಿಂದ ಅಸಮಾನಧಾನಗೊಂಡ ಬಿದರ ಮನೆಯ ಊಟವನ್ನು ಕಂಡೂ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಜ್ವಾಳದ ಮುದ್ದಿ, ಹುಳ್ಳಿ, ಹುಳಕ ಬದ್ನಿಕಾಯಿ ಸಾರು ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಆಹಾರ ವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಿದರನಿಗೆ ಊಟದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತ್ತು. "ಗಂಜಿಯೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಮನಿ ಕಡೀಗ ಮನಸು ಮಾಡ್ತಿರಲಿಲ್ಲಾ. ವಾರಕೊಂದು ಸಲ ದಾವಣಗೇರಿ ಸಂತೀಗ ಬರೋ ಊರಮಂದಿ ಕೈಯಾಗ ನಾಕಾಣಿ, ಎಲ್ಡ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ತಿಂಗಳಿಗೋ, ಎಲ್ಡ ತಿಂಗಳಿಗೋ ಕಳಿಸ್ತಿದ್ದ ಬಿದರನ ಅವ್ವ"[33] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಬಿದರನ ಕುಟುಂಬದ ಬಡತನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕಟ ಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಬಿದರನ ಮನೆಯವರು ಪುಗ್ಸಟ್ಟೆ ಊಟ ಸಿಗುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನೆಪದಿಂದ ಸೇರಿಸಿದರು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಊಟ ಮೈತುಂಬಾ ಬಟ್ಟೆ ಸಿಗುತ್ತೇ ಎಂದು ಕನಸು ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಬಿದುರನಿಗೆ ಜ್ವಾಳದ ಮುದ್ದೆ, ಹುಳ್ಳಿ, ಹುಳುಕು ಬದ್ನಿನಾಯಿ ಸಾರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗಾಯ ಮಾಡಿತು. ಈ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರ ಸಾಗಿ ತನ್ನವರ ಗೂಡು ಸೇರುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಜಂಜಾಟದಿಂದ ಬಿದರ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಮದುವೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿದನು. ಬಿದರನಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಡೀ

ತಳಸಮುದಾಯದೊಳಗಿರುವುದು ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಬಡತನ ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ ಹಸಿವು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

> 'ಘಾತ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿಂದಲ್ಲೂ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದವನು ಸಿಂಗ. ಸಿಂಗನ ಕುಟುಂಬ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ನ ಎಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಜೀವನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಬಡತನದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಹಸಿವನ್ನು ಸಮಾನಂತರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಿಂಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಬಡತನದ ಕೂಪದೊಳಗೆ ಹಸಿವನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಯಿತು. ಸಿಂಗನ ದುಡಿಮೆ ಒಂದು ಹೊತಿನ ಕೂಳಿಗೂ ಎಟಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. "ತನ್ನ ಬಡತನದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನ ತಣಿಸಲಾರ್ದಕ್ಕ, ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಕೋಳಿ ಕದಿಯೋದ್ರಾಗ ಸಿಂಗ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಸುಗ್ಗಿಗ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಹರದು ಚಹಾದ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ತಿದ್ದ".[34] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಿಂಗ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಬಡತನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದುಡಿಮೆಗಾರನಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಗ ಕಳ್ಳನಾದುದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಬಡತನ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಮೂರನೆಯವಳ ಪ್ರವೇಶ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಹಾಹಾಕಾರ ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಿಂಗನಿಗೆ ಕಳ್ಳತನ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಮೀನ್ದಾರರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರಿಗೆ ಕೂಳು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾಸು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆವರೆವಿಗೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಯೇ ಇರಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲ ಒತ್ತಡಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿದ್ದ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಳ್ಳನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿತು.

> 'ಬ್ರೆಡ್, ಬೇಕರಿ ಮತ್ತು ಅವನು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಡ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಣೆಮುಸೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬಡತನದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ದುರಂತವನ್ನು ಕಂಡೋಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಡತನ

ಅಷ್ಟೊಂದು ಕ್ರೂರ ಶಕ್ತಿಯೇ? ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಹದಿಹರೆಯಾದ ಹುಡುಗಿಯರ ಪಾಡು ಘೋರವಾದ ನರಕವಾಗಿದೆ. "ರೊಕ್ಕದ ಆಸಿಗ ಈ ಮಂದಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ತಾರ. ಸ್ವಂತ ಮಗಳನ್ನ ನಾಳೆ ನಾಡಿದ್ದು ಸಾಯೋ ಮುದ್ಕಗ ಗಂಟ ಕಟ್ಟ್ಯಾರ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಅಸಿಗ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟಾರೆ."[35] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನವೆಂಬ ಮಾರಿಯಿಂದ ದೂರಸರಿಯಾಲು ತಳಸಮುದಾಯುದವರು ತಮ್ಮ ಕರುಳಬಳ್ಳಿಯನ್ನೆ ಬಲಿಪಶು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಡತನದ ಬೇಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿರುವ ತಳಸಮುದಾಯದ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಅಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಕನ್ಯೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವವರೊಂದಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಮದುವೆಗಳಿಗೆ ಆ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಬಡತನವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಈ ಕಥೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ವಿಕೃತತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ 'ಜೋಗ್ಯಾ ಮತ್ತು ಬೆದರು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಜನಿಸಿದ ಜೋಗ್ಯಾನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಜೋಗ್ಯಾ ದಿನಲೂವೇ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಗೌಡರ ಸಾಕು ನಾಯಿಗೆ ಹಾಕಲಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಜೋಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. "ಒಂದು ಪತ್ರಾವಳಿಯೊಳಗೆ ಏನಾರ ಚೂರು ಪಾರ ತಿಂದ ಉಳಿದಿದ್ದನ್ನ ದೂರದಿಂದ್ಲೆ ನಿಂತು, ನಾಯಿ ಮುಂದ ಬಿಸಾಡೋ ಹಂಗ ಬಿಸಾಡಿ ಹೊಕ್ಕಿದ್ರು, ಅದೇ ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಅಂತ ಜೀವನದಾಗ ಕಂಡರಿಯದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಸಿಕ್ಕಂಗ ಖುಷಿಯಿಂದ ಸಾವಿರ ಜನ್ಮದ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೊ ಹಂಗ ಗಬಗಬಾಂತ ತಿಂದು ಬಿಡ್ತಿದ್ದ".[36] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೋಗ್ಯಾನ ಹಸಿವಿನ ಪರಾಕಷ್ಟೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವನ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಬಡತನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಂತಿದೆ.

ಜೋಗ್ಯಾನ ಕುಟುಂಬ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕೂಳು, ಕಾಸು ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜೋಗ್ಯಾ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಣ್ಣುವ ಹಂಬಲವಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಡತನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ವಯಸ್ಸು ಆತನದು. ಇಂತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ನಾಯಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತನು. ನಾಯಿ ಮುಂದೆ ಬಿಸಾಕಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರನ್ನಾ ಇವನ ಮುಂದೆ ಬಿಸಾಕಿದರೆ ಅದನ್ನೆ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರದಂತಹ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಸಿಕ್ಕಿದ ಖುಷಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಹಸಿವನ್ನಾ ನಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಜೋಗ್ಯಾನ ಇಂತಹ ಅವಾಂತರ ಇಡೀ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನೆ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

> 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಯ್ಯ ಒಬ್ಬ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಬಡವನಾಗಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಆಹಾರದಷ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯೂ ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಊಟಕ್ಕೆಯೇ ದುಡಿದ ದುಡ್ಡೆಲ್ಲ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನಿಸ್ಸಹಯಕನಾಗಿದನು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಂಯ್ಯನು ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಹೆಣದ ಮೇಲಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಗೌಡರು ಕೊಂಯ್ಯನನ್ನು ಥಳಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ "ಯಪ್ಪ ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡ್ರೋ ಉಡಾಕ ಇಲ್ಲಿದ್ದಕ ಹೆಣದ ಮ್ಯಾಲಿಂದು ಕೆಲ್ಸಕ ಬರಂಗಿಲ್ಲಾ ಅಗಸರು ಬರಾಕ ಮುಂಚೆ ನಾನೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ರೆ ವಾಪಾಸ ಇಸ್ಕೊಳೊದಿಲ್ಲಾ ಅಂತಂದು ಉಟ್ಕೊಂಡೆ ಅಂತ ಕನವರಿಸ ತೊಡಗಿದ".[37] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಡತನದ ಹರುಕು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಂಯ್ಯ ಮಾಡಿದ ಅವಾಂತರಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡ ವಿಪತ್ತನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಡತನದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಂಯ್ಯನಿಗೆ ಗೌಡರ ಏಟನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ದೇಹದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬಟ್ಟೆ ಕದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಗೌಡರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ದಂಡನೆ ಕೊಂಯ್ಯನಂತಹ ಮುಗ್ಧ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ

ಬಡತನದ ಬೇಗುದಿಗೆ ನೂಕಿದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

> 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದ 'ಹನ್ಮಜ್ಜನೂ ಎಡವಿಲ್ಲದೂರೋ? ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ಮುಜ್ಜ ಒಬ್ಬ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆಯುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವವನು. ಗೌಡರ ಹರಿದ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆದು ಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರಿಂದ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಸು, ಕಾಳಿನಿಂದ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸಂಡಣಿಗಿ ತಾಂಡದ ಜನರಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಅರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹನ್ಮಜ್ಜ ಈ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. "ಮುಳ್ಳತುಳಿದು ತಗಿಯಾಕು ಟೇಮಿಲ್ಲದೆ ಅಣಿ ಬೆಳದು ಪಾದ ಪೂರ್ತಿ ಇಡದೆ ಕುಂಟ್ಕಂಡು ಅಡ್ಡಾಡೋ ಜೀವ್ಲಾನಾಯ್ಕ ಅವನ ತಮ್ಮ ಡೇಬರ, ಹಿಂದ್ಲೋಣಿ ಕಿಮ್ನನಾಯ್ಕ ತಮ್ಮ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಶಾಪ ಹಾಕ್ತಿದ್ರು".[38] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವ್ಲಾನಾಯ್ಕ ಡೇಬರ ಮತ್ತು ಕಿಮ್ನನಾಯ್ಕ ಇವರು ಕಾಲಿಗೆ ನಾಟುಕೊಂಡಿರುವ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಮಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ದುಡಿಮೆಗೆ ನೂಕಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಸಂಡಣಿಗಿತಾಂಡದ ಜನರಿಗೂ ಹನ್ಮಜ್ಜನ ಬದುಕಿಗೂ ಇರುವ ಬಡತನದ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಬಡತನದಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವ್ಲಾನಾಯ್ಕ ಮತ್ತು ಡೇಬರ ಎಂಬ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಪವಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹನ್ಮಜ್ಜ ಮಾತ್ರ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆಯುವ ಕಾಯಕದೊಳಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಈ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನ ಕ್ರೂರ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿರುವುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಹನ್ಮಜ್ಜನೂ ಬಡವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಗೌಡರ ಚಪ್ಪಲಿ ಅರಿದರೇ ಮಾತ್ರ ಹನ್ಮಜ್ಜನ ಹಸಿವಿನ ಚೀಲ ತುಂಬುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವತ್ತಿನ ದಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಣ್ಣೀರಿನ ಬಟ್ಟೆಯೇ ಗತಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

> 'ಹೋರಾಟದ ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಭೀಮ್ಲನು ಗೌಡರ ಸತ್ತದನವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಾಂಡದೊಳಗೆ

ಹೊತ್ತು ತಂದು ಇಡೀ ತಾಂಡದ ಹಸಿವು ನಿಗಿಸಿದ್ದು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರು ತಮ್ಮ ಹಸಿವಿನ ಬವಣೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಕಳ್ಳತನ, ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದದ್ದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ಸತ್ತದನವನ್ನು ತಿನ್ದು ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದದ್ದೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಸರದೊಳಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಾಂಡವನ್ನು ಊರ ಹೊರಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದವರು ನಾವು ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಹಂಗ ನೀರು ಆಹಾರ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗತೈತೋ ಅಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡೋರು. ನಾವು ಹಕ್ಕಿಗಳಂಗ ಅಂತ ಮುದುಕ ಪೀರ್‍ಯಾ ಅಂದ".[39] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಅಸ್ಪಶ್ಯರಂತೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ನೀರು. ಆಹಾರ ಸಿಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸದಾಕಾಲ ಊರ ಹೊರಗೆ ತಾಂಡಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹಸಿವಿನ ಚೀಲವನ್ನಾ ಹಾಗೂ ಬಡತನದ ಹರಕನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರು, ಆಹಾರ ಸಿಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಂಬಾಣಿಗರ ಬದುಕು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಕುಲತೆಯಿಂದ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಪೀರ್‍ಯಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ದುರಂತವಾದ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅಲೆಮಾರಿಯ ಬದುಕು, ಶೋಷಣೆಯ ಜೀವನ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೇ ಇರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬಡತನದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದ ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಹಸಿವು ಕಳ್ಳತನದ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಕೂಪಕ್ಕೆ ನೂಕಿದ್ದೂ ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಕ್ರೂರ ಜಂತುವಿನಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಸಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಲಿತ ಕವಿ ನಾಮದೇವ್ ಢಸಾಳ್ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ

"ಹಸಿವೆಯೇ
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೀನು ಇಲಿಯಾಗುತ್ತೀ, ಬೆಕ್ಕಾಗುತ್ತೀ

ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಸಿಂಹವಾಗುತ್ತೀ
ದುರ್ಬಲವಾದ ನಾವು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ನಿನಗೆ
ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲೆವು?"
ನೀನು ಶುರು ಮಾಡಿದ ಆಟ ಮುಂದುವರೆಸಬಲ್ಲೆವು?[40]

ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಿಷಾದವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

3.3. ಶೋಷಣೆ

ಎರಡು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ಷುಲಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜರುಗುವ ಜಗಳಗಳಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷ ಎನ್ನುವರು. ಸಂಘರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಶೋಷಣೆ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಎನ್ನುವರು. ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಒಂದೇ ತಾಯಿಯ ಅವಳಿ ಶಿಶುಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೋ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯಕೋ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಹೋರಾಟದ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಘರ್ಷ ಬಲಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದ್ದ ಮೀಸಲಾತಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಣಕಿಸುವುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಿತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ "ನೋಡು ಪ್ರಭು ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಆದ್ರೂ ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯೋರು ಮೀಸಲಾತಿ ಪಡೆದು ಖಾಲಿಪುಕ್ಕಟ್ಟೆ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ತಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡಿಯಾಕ ಹತ್ತೀವಿ ಅಂತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟ್ರು, ಹುಡ್ರು ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ತಾರಲ್ಲ".[41] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿಯೇ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವಂತಹ ಅಸಮಾಧಾನದ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೂದ್ರರು ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗಗಳ ವರದಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಳ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಲಭಿಸಿತು. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ

ತಳಸಮುದಾಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೀಸಲಾತಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗೆ ಅಸಮಧಾನ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಈ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ತಳಸಮುದಾಯವರನ್ನು ಸಿಕ್ಕ–ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವರೆವಿಗೂ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶೋಷಣೆಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿರೋಧ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಳಸಮುದಾಯವನ್ನು ಉಭಯ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಿತು.

> ಈ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಒಂದು ನ್ಯಾಯ ಬಡವರಿಗೊಂದು ನ್ಯಾಯ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯತೆ ಇರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಬಡವರು, ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗಿಯರೊಂದಿಗೆ ಓಡಾಡುವುದು ತಪ್ಪು, ಇದು ಸಮಾಜ ಶೋಷಣೆಯ ಕೆಲಸವೆಂದು ಭೋದಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಹುಡುಗರು ಅಡ್ಡಾಡುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿ ಎಂದರೆ "ಹೊಂಟ ನೋಡ್ರಿ, ಮಗನಿಗ ತಿನ್ನಾಕ ಕೂಳಿಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರ ಹಿಂದ ಅಡ್ಯಾಡ್ತನ. ಅಂತ ಚುಚ್ಚ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ರು".[42] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯ ಜೊತೆ ಸ್ನೇಹ ಸಲುಗೆ ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಹಂಕಾರ ಎಂದು ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಮೇಲ್ಸಮುದಾಯದ ಜನರು ತಳಸಮುದಾಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಅವರ ತಲೆಗೊಂದು ಕಳಂಕವಿಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಇಡೀದು, ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣದಡೀ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ವತಃ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರಿಂದಲೇ ನಾಯಕ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿದಿದ್ದು ದುಃಖಕರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು ಬೇಸರದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಜನರಿರೋ ಈ ಹಾಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ಮೌನವಾಗಿ ಸಂಘರ್ಷದ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದು ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ.

> ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾದ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಕಾಲೇಜು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದನು

ಇವನ ಈ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇವನ ವಿರುದ್ಧ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಆರೋಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಳೊಂದಿಗಿನ ಗೆಳೆತನವೇ ಮೊದಲ ಆರೋಪವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಆರೋಪಗಳಿಂದ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. "ಕಮೀಟಿ ಮೀಟಿಂಗ್ ದಿನ ಸೆಕ್ರೆಟ್ರಿ, ಮೆಂಬರು, ಛೇರ್ಮನ್ನರುಗಳು ಮುಲಾಜಿಲ್ದೆ ನನ್ನ ತಗದಹಾಕೊ ನಿರ್ಣಯ ತಗೊಂಡೆ ಬಿಟ್ರು. ಯಾರೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಲ್ಲಾ ನಾನು ನಿಂತ ನೆಲ ಕಾಲ ಬುಡಕ ಕುಸದು ಪಾತಾಳಕ ಇಳಿತಿರೊ ಹಂಗಾತು".[43] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದವನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಾಡಿದ ಆರೋಪದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಭು ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭುವಿನ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರೋಪ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಠಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಿಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಪಾಠಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನೀಡಿದ ಆರೋಪ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಯುವ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಿದರು. ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಡತನದ ಬದುಕು ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯತ್ ನೆನೆದು ನಿಂತ ನೆಲ ಕುಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಪ್ರಭು ಯಾವುದೇ ರಿತಿಯ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನೊಳಗೆಯೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ತಳಸಮುದಾಯದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರು 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಶೋಷಣೆ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅನ್ಯ ತಾಂಡದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ

ಮತ್ತು ಅವನು ಕುಟುಂಬದವರು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಶ್ರಮದಾಯಕ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಸೂಯೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು "ನೀನು ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಬಂದು ಠಿಕಾಣಿ ಹೋಡದೋನು ಅಲ್ಲೇನೊ ಮಗನೆ ಇಷ್ಟ ಬೇಗನೆ ನಿನಗೆ ಸೊಕ್ಕಬಂದ ಬಿಡ್ತಾ. ಇಬ್ಬರ ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿತಾವಂತ ಕೊಂಬಬಂದಾವ ಬಗಲಾಗ".[44]

ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಪಾಪೂನಾಯ್ಕನು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಕಾಕಪುರ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನು ತನ್ನಿಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರಮದಾಯಕ ದುಡಿಮೆಯ ಬಲದಿಂದ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಸಿರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಮಧಾನಗೊಂಡ ಪಾಪೂನಾಯ್ಕನು ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದನು. ತಾಂಡದೊಳಗಿನ ಇಂತಹ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಗಾಯ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಇಂತ ಗಾಯಗಳು ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಆಪತ್ತುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡದೆ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೋಷಣೆ ನಡೆದಾಗ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಲಿಯುವುದು ಶೋಷಿತನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಆದರೆ ಸಂಘರ್ಷವಿಲ್ಲದ ಇವರ ಬದುಕು ರುಚಿ ಇಲ್ಲದ ಊಟದಂತಿತ್ತು.

ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಒಂಟಿ ಬಾಳು ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ತನಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ ನೋವನ್ನು ತಾಂಡದವರ ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ನೀವೇ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಇದ್ದಂಗೆ ನನಗೆ, ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರು ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದಾರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಂಡದವರು ನೀವೇ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರೆಂದು ಅಳಲು ತೋಡಿಕೊಂಡನು ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ. ಇವನ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದ ಪೂಜಾರಿ ಪಾಪೇಸಿ ಮಾತ್ರ ಕೋಪದಿಂದ "ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಈ ಮಗ ಬುದ್ಧ ಬೆಳಿಯಾಕ ಹತ್ಯಾನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಂದ್ಲೋ ಬಂದ ಪರದೇಶಿ ಈ ಊರಾಗ ಭಾಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬಿಡ್ತಿದ್ದಾನ ಇವನ ಬೇರಗಳನ್ನು ಹೆಂಗಾನ

ಮಾಡಿ ತುಂಡಮಾಡಾಕು. ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಚಾಚ್ಕೊಳದಂಗೆ ತಡಿಬೇಕು".[45] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ತಾಂಡದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ಕಾಕಾಪುರದೊಳಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬುದ್ಧ ನಾಯ್ಕನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಶೋಷಣೆ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸುತ್ತಲು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಲಂಬಾಣಿಗರನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತ ಶೋಷಣೆಯ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಕುಟುಂಬ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಪೂಜಾರಿ ಪಾಪೇಸಿಯ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. 'ಎಲ್ಲಿಂದ್ಲೋ ಬಂದ ಪರದೇಶಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ ಪೂಜಾರಿ ಪಾಪೇಸಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನನ್ನ ತಾಂಡದಲೊಬ್ಬ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ತನ್ನೊಳಗೆ ಕೊರಗುವ ಸಂದರ್ಭವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಕಪುರ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಅನ್ಯ ತಾಂಡದೊಳಗಿಂದ ಬಂದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಮಗ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನಿಗೆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಮಾರ್ಯದೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನೆಡೆದಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಾಜಿ ಛೇರ್ಮನ್ ತೆಂಬ್ರಳ್ಳಿ ಮರಿಸಿದ್ದಯ್ಯನು ನಾಮಪತ್ರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಖುದ್ದಾಗಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಲೆಮನೆಗೆ ಬಂದಿದನು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಸೋನ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಗೆಳೆಯ ಪುಜಾರಿಪಾಪೇಸಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ "ನಿನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದೋನು ಅನ್ನೊದು. ನಮ್ಮಪ್ಪಂದಿರು–ಅಜ್ಜಂದಿರು ಅವರಪ್ಪಂದಿರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಊರು. ನಿನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಬಂದೋನ ಕೈಯಾಗ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ರ ಏನಾದೀತಂತ ಪೂಜರಿಪಾಪುಗನಾಯ್ಕು ಗೊಣಗಿದ".[46] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅವನ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಅವನ ವಿರೋಧಿ ಪಾಳೆಯಾದಾಗ ಗಾಢವಾದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರು ಅವನ

ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಮಕ್ಕಳ ಉಪಟಳ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಪಚಾರದ ಹಿಂದೆ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಮೇಲಿರುವ ಶೂದ್ರತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. 'ನಿನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಬಂದೋನ ಕೈಯಾಗ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ರ ಏನಾದೀತಂತ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಶೋಷಣೆಗೆ ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಘರ್ಷವು ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿತು.

> ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿರುವ 'ಲವಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಶೋಷಣೆಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ಲಮಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಶೋಕದ ಕಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದ ಶೋಷಣೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಅಲ್ಲೊಂದು-ಇಲ್ಲೊಂದು ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷದ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಆ ನೋವನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಉಂಡು ಶಪಿಸುತ್ತಾ ಮರೆತು ಬಿಡುವ ವಾತಾವರಣವಿದೆ. "ಏಯ್, ಆ ಸಂತುನ ಹುಡುಗರ ಉಪಟಳ ತಾಂಡದಾಗ ಭಾಳ ಆಗ್ಯೆತಿ ಬಿಡು. ಮಂಗುನ ಹುಡುಗಿಯರೇ ಅವರನ್ನ ಹದ್ದು ಬಸ್ತಿಗ ತರಬೇಕೆ ವಿನಃ ಯಾವನ ಕೈಯಿಂದೂ ಆಗಲ್ಲ. ಆ ಮಗ ಮಂಗು ಗೊಟಕ್ ಅನಬೇಕು ಮಜ ಇರುತ್ತೆ".[47] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ಜನರು ಸಂತು ಮತ್ತು ಅವನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಹಾಕಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಊರಿನವರು ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸ್ವಂತ ಅಣ್ಣ ಸಂತುನಾಯ್ಕನ ಮೇಲೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನಾಯ್ಕ. ಇವನ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಂತುನಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದುರಿಂದ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹೊಲ, ಮನೆ ಖರೀದಿ ಮಾಡಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಾಂಡದ ಜನರಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದ ತಾಂಡದ ಜನ ಅದರಲ್ಲೂ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿಯ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿ ಪೂರ್‍ಯನು ಸಂತುವಿನ ಮೇಲೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಮೂಡಿ ಒಳಜಗಳಗಳು ದಿನನಿತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ಸಂತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಹೋಗೋ ಹಾಗೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದನು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಳಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತಾಂಡದ ಜನರು ಸಂತು ಮತ್ತು ಅವನ

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುರಂಕಾರಿಗಳಂಬಂತೆ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

> ಒಬ್ಬ ಲಂಬಾಣಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಚಿಮ್ನಿ. ಇಂತ ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ರಂಧ್ರ ಇರುವ ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅಶ್ವಾಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದಳು. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ, ದುಡಿಮೆಯ ಉತ್ಸಾಹ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ತಾಂಡದ ಜನರು ತಮ್ಮೊಳಗೆಂಯೇ ನಾನಾ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯಳಾಗಿದ್ದ ಚಿಮ್ನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಳ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾದ ಬದಲಾಣೆಯಿಂದ ನಿಂತುಹೋಗುವಂತಾಯಿತ್ತು. ಈ ಘಟನೆಗೆ ಊರ ಜನರು ಏಕಾಏಕೀ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಎಂದರೆ "ದೊಡ್ಡವಳೆ ಹಿಂಗೆ ಸಣೋಳು ಹ್ಯಾಂಗೋ ಅವರ ಮನಿ ಸವಾಸನೆ ಬ್ಯಾಡಂತ ಅವರ ಬ್ಯಾರೆ ಕಡೀಗ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಿ ಮದ್ವಿ ಮಾಡ್ಕಂಡಿದ್ರು".[48] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ನಿಯ ಕಾಯಿಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಜನರು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದಲ್ಲದೇ ಅವಳ ತಂಗಿಯ ನಡುವಳಿಕೆಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಚಿಮ್ನಿಯ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ಆಕೆಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅವಳ ಬದಲಾಗಿ ರಾಮಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕ ಚಿಮ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದವರಿಗೆ ತಂಗಿ ರಾಮಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮದುವೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದು ಹಲವಾರು ಅನುಮಾನಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಿಮ್ನಿಗೆ ಒದಗಿರುವ ರೋಗದ ಗುಟ್ಟು ತಾಂಡದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ರೋಗದ ನೆಪದಿಂದ ಒಂದು ಕುಟುಂಬವನ್ನೇ ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲದೇ ಕೊನೆಗೂ ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಶೋಷಣೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷದ ವಾತಾವರಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಮೌನ ರೋಧನದ ಹತಾಶೆಯ ಭಾವ ಇರುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವೂ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶೋಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುಗಳು ಲಂಬಾಣಿಗರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಾಜದೊಳಗಿರುವ ಶೋಷಣೆಗೆ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಸಂಘರ್ಷ

ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಭಯ, ಆತಂಕದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ರೋಷವನ್ನಾ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅದಿಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಾಂತಭಾವದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನದ ಒಳಗೆ ತಾಂಡದ ಶೋಷಣೆ, ಪುರುಷರ ಶೋಷಣೆಗೆ, ಜಾತಿಶೋಷಣೆಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವಿರಳ ವಾಗಿವೆ. ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ, ಗ್ರಾಮೀಣಬದುಕು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇವೆ. "ಶಿವಲೀಲಾ ಅಂಜೋ ಹುಡ್ಗಿ" ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಡೆವಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾಲೇಜಿನ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಯುವತಿಯರನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸ್ವಸಮುದಾಯ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. "ಹಾಳಾದ ದೇವ್ರು, ಹುಡಗ್ಯಾರಿಗ ಒಂದ ನಮೂನಿ ಬಣ್ಣ, ಒಂದ ನಮೂನಿ ಮಕ, ಮೂಗು ಕೊಟ್ಟಿರ್ತಾನ. ಈ ಹುಡ್ರಿಗ ಒಂದು ಥರಾ, ಅದ್ರಾಗೂ ನಮ್ಮ ಮಂದಿಯೊಳಗಂತು ಮಾರಿ ಅನ್ನೋದು ಎಕ್ಕಡದ ಅಟ್ಟಿ ಇದ್ದಂಗ ಇರ್ತತೆ ಅಂದ್ಕೊಂತ".[49] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರ ನಡುಪಿನ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅಡೆವೆಪ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡೆವಪ್ಪ ಹರಿದು ಹೋಗಿರುವ ಬ್ಯಾಗ್ ಅನ್ನ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದ ಹಾಗೇ ಮರೆ ಮಾಚಿಕೊಂಡು ಆರ್ಟ್ಸ್ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ದಾವನಗೇರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಸ್ ಓದುವ ಕೆಂಪಾಗಿರೋ ಹುಡುಗಿ ಗೀತಾಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಬಣ್ಣನ ತಮ್ಮ ತಾಂಡದ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವಹೇಳನದ ಮಾತನಾಡಿದನು. ದೇವರು ಶ್ರೀಮಂತರು, ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣ ತಳಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣ ಎಂದು ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಹುಡುಗಿಯರ ಮುಖ 'ಎಕ್ಕಡದ ಅಟ್ಟಿ ಇದ್ದಂಗ ಇರ್ತತೆ' ಎಂದು ಜರಿಯುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವತಾಂಡದವರನ್ನೇ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದನು. ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬಂದ ಅವಾಂತರಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

'ಬ್ರೇಡ್ ಬೇಕರಿ ಮತ್ತು ಅವನು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ಹಿರಿಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥಗೊಂಡು ದುರಂತ ಸಾವಿಗೀಡಾದವಳ ಕಥೆ ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಇವಳ ಸಾವಿಗೆ ನಾನಾ ವಿಧದ ರೂಪು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ತವಳ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶೋಷಣೆಯ ಮುಖ ಕರಾಳವಾಗಿದೆ. "ಮತ್ತಿನ್ನೇನು ಮಾಡ್ಯಾಳು? ಮುದ್ಕ ಗಂಡ ಯವನೋ ಕಾಲೇಜ ಮಾಸ್ತರಂತ. ಗುಟ್ಟಿಂದ ಬೆಟ್ವಿ ಆಕ್ತಿದ್ಲಂತ". ಅವನಿಗೆ ತಲಿಸಿಡಿತಿರೋ ಅನುಭವ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಆ ಮುದ್ಕ ಒಂದು ದಿನ ಇಬ್ರನ್ನೂ ಹಿಡ್ದನಂತ. ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಮಳ್ಳಿ ನೇಣು ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಸತ್ಲಂತ".[50] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯು ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಜೊತೆಗೆ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಕರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಹದಿಹರೆಯದ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಆ ಬೇಕರಿಗೆ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಶಂಕರ್‌ಸಿಂಗ್ ಟೀ, ಕಾಫಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಆತ ಅವಳ ಗಂಡ ಎಂಬುದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡನು. ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿಯರು ಅನುಭವಿಸುವ ಕಷ್ಟ ಕಂಡು ಮರುಗಿದನು. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬೇಕರಿ ಕಡೆ ಹೋದಾಗ ಬೇಕರಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಟೀ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಟೀ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಅಪರಿಚತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಬೇಕರಿ ಹುಡುಗಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆಗೆ ನಿಖರವಾದ ಕಾರಣಬೇಕಿಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲ್ಲೂ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂದರ್ಭ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ 'ಮಂಚವೆಂಬೊ ಮಾಯಾ ಕನ್ನಡಿ' ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಕ್ಲಿಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಮಂಚದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸಾಬಿಯ ನಡುವಿನ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಊರ ಮುಂದೆ ಹರಾಜು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಕಥೆ ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ. "ಹೋಗೆ ಚಿನಾಲಿ

ರಂಡಿ, ನೀ ಏನ ಮಾರಾಣಿ ಅಲ್ಲ, ಸಾಬನ ದೌಲತ್ತಿನ ಮ್ಯಾಲ ಮರಿತಿದಿ ಹೋಗ ಅಂತ ದಿಂಬಮ್ಮಳ ಪಿಕ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೂ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ್ಲು"[51] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದಿಂಬಮ್ಮ ಮಂಚದ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಕ್ಲಿಯ ನಡುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ಮಾನದಂಡದಲ್ಲಿ ಅಳೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ದಿಂಬಮ್ಮಳ ಮಗಳ ಮದುವೆಗೆ ಪೀಕ್ಲಿಯ ಮಂಚ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಚ ಕೇಳಲು ಪೀಕ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ದಿಂಬಮ್ಮನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಳೆ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಮಂಚ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು. ಈ ಸಿಟ್ಟು ಅವಳ ಶೋಷಣೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಮಂಚ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಪೀಕ್ಲಿಯು ಸಾಬಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪೀಕ್ಲಿಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಪೀಕ್ಲಿ ಇವಳ ಮಾತಿಗೆ ತಿರುಗೇಟು ನೀಡುತ್ತಾ 'ಲೇ ನಿನಗ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ನನ್ನ ದೌಲತ್ತು ಬಾರೆ ನನ ಸೌತಿ' ಎಂದು ಬೈಯುವ ಮೂಲಕ ದಿಂಬಮ್ಮಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕಿಳಿದಳು. ಈ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಸಂಘರ್ಷ ವಿಕೋಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಮೌನವಾಗಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

'ಜೋಗ್ಯಾ ಮತ್ತು ಬೆದರು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿ ಕೊಂಬನ ಮಗಳು ಕಣ್ಣೀಲಿ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವಳವ್ವನಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಖಂಡೇಗೌಡ್ರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ವಾಪಾಸ್ ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಕಾಯಿ ತಗೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಿಯೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗೌಡರ ಸೊಸೆ ಮಾಯಕ್ಕನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು. ಸಿಕ್ಕ ಕಣ್ಣೀಲಿನ ಗೌಡರ ಮುಂದೆ ತಂದಾಗ "ಗೌಡ ಹುಡುಗಿ ಅನ್ನೊ ಖಬರಿಲ್ಲದೆ ಮೂರ ನಾಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಾಗ ಎಕ್ಕಡದ ಹಾರ ಹಾಕಿ ಊರಾಗ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಇಡೀ ಊರಿಗ ಊರೆ ಗಾಬಾಗಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಕೊಂಡು ನೋಡ್ತಿದ್ರು"[52] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಊರಗೌಡನು ಹುಡುಗಿ ಅನ್ನೊ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ರೂರ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಸಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಊರ ಜನರು ಮೂಕರಾಗಿದುದ್ದದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಗೌಡರು ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಕ್ರೂರ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ದರ್ಪ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದದು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೀಲಿ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಕದ್ದುದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾರ ಹಾಕಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗೌಡರನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವ ಚೈತನ್ಯ ತಳಸಮುದಾಯದವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳೆಂದರೇ ಗೌಡರ ಮನೆ, ತೋಟ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಘರ್ಷ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿದೀತು.

> 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಹಳೆತಲಿಗಳು' ಕಥೆಯೊಳಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಬದುಕಿನ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಗಾದ್ರೂ ದುಡಿದು ಕೊಂಡು ಬರಲಿ ಅವಳನ್ನ ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಇಲ್ಲವೇ ಹೊಡೆದು ಹೆದರಿಸಿ ಕಾಸು ಕಿತ್ತಿಕೊಂಡು ಇಸ್ಪೀಟು. ಅಡ್ಡೆಗಳಾದ ಹನ್ನಪ್ಪನ ಗುಡಿ, ಸೇವಾಭಾಯನ ಮಟ್ಟೋ ಶಾಲೆ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಸು ಇದ್ರೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ರೂ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ರೇ ಹೊರತು ಹೊಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ರಾಗಿ, ಜೋಳ ಹಾಕುತ್ತೀವಿ ಎಂದು ಸಾಲ ಪಡೆದು ಮಜಾ ಮಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲ ತೀರಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ ಸಾವುಕಾರ "ಲೇ ನಿನ್ನವ್ವ ಬೇವರ್ಸಿ ಸೂಳಿಮಗನ. ತಗೊಂಡಾಗ ಎಂಥ ಚೆಂದದ ಗಿಲಿಟ್ ಮಾತಾಡ್ದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೇಣ್ತೀನ ಯಾವನಿಗಾರು ಅಡ ಇಟ್ಟು ದುಡ್ಡ ಕಟ್ಟು".[53] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದ ದಲಿತರನ್ನು ಸಾಲಕೊಟ್ಟ ಸಾವುಕಾರರು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಶೋಕಿ ಎನ್ನುವುದು ಹುಟ್ಟು ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ರು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟಟಗಳಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದುಷ್ಟಟಗಳಿಗೆ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕಿತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದೇ ಊರ ಸಾವುಕಾರರ ಹತ್ತಿರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಸಾಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗದೇ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಸಾವುಕಾರ 'ನಿನ್ನ ಹೇಣ್ತಿನ ಯಾವನಿಗಾರು ಅಡಇಟ್ಟು ದುಡ್ಡಕಟ್ಟು' ಎಂದು ಅಪಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಹಾಗೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ದಲಿತರಿಗೆ ತಮ್ಮ

ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಿತು. ಹೀಗೆ ಸಾವುಕರರು, ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಜನರು ನಾನಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

> 'ಹೋರಾಟದ ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮ್ಲ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಸಾವುಕಾರ ಗೌಡನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಭೀಮ್ಲ ಒಬ್ಬ ತಳಸಮುದಾಯದ ಬಡವ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗತಿಕ ತನ್ನ ಎರಡು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕದಿಂದಿದ್ದನು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗ ಭೀಮ್ಲ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದವನಂತೆ ಗೌಡನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಗೌಡ ಹೇಳಿದ್ದು "ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹತ್ರ ಸಾಲ ತಗೊಂಡಾನ ಅದಕ್ಕ ನಾ ಹೊಲ ಹಾಕೊಂಡೀನಿ"[54] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಊರಗೌಡರು ತಳಸಮುದಾಯವರಿಗೆ ಜಮೀನಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾಂಡದೊಳಗೆ ತಲ-ತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಗೌಡರ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ತೀರಾ ಕಡು ಬಡವನನಾಗಿದ್ದ ಭೀಮ್ಲ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಕನಸು ಕಂಡನು. ಈ ಕನಸು ನನಸಾಗಿಸಲು ತನ್ನ ಜಮೀನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ ಗೌಡನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಗೌಡನು 'ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಲನ ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು' ಎಂದನು. ಇವರಿಗೆ ಉಳುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಊರಿನಗೌಡ ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳಂತೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಹೊಂದಿದನು. ಆದರೆ ದೇವ್ಲ, ವೀರಜ್ಜನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಗೌಡನ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕಿಳಿದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟನು ಭೀಮ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಇರುವ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಮೇಲಿನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ದಂಗೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಉಗ್ರ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದು ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರಬಾರದು. ಅವರು ಅಸುಳೆಯಂತೆ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಲೇಖಕರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಷಣೆಗಳಿವೆ ಈ ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆಯದೇ ಇರುವುದು ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ.

3.4 ವರ್ಗಹೋರಾಟ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವರ್ಗ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಜಾತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ ಅಥವಾ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿ ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತ ನಿರ್ಣಯ ಪಡೆಯುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ 'ವರ್ಗಹೋರಾಟ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಹೋರಾಟಗಳು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ, ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತಳ ಮೂಲದ ಜನರಿಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವ ದಲಿತರನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ "ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಲಾಗದೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ವಾಸಿಸಿ ಕೀಳು ವೃತ್ತಿಗೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಚಿಕೆ ಪಡುವ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಅಥವಾ ಬಹಿಷ್ಕೃತರೆನಿಸಿ ಕೊಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ದಲಿತರೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ"[55] ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವರು ವರ್ಗ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲು ಕಾರಣ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಬಿ. ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ದಲಿತರ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೇವಲ ಬಡತನ, ಅಜ್ಞಾನಗಳಷ್ಟೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ ತಾವಿರುವ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣ"[56] ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಿಡಿಕಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ತಳಮೂಲದ ಜನಾಂಗದ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಪ್ರೊ. ಕಂಪಣ್ಣ ಎಂಬ ವಿಚಾರವಾದಿ ದಲಿತರನ್ನು ಹೋರಾಟದ ಕಡೆಗೆ ತರಲು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚು ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ. "ಏಯ್ ಮೂಢ ಮನುಷ್ಯರೆ ಮಂಡಲ್ ವರದಿ ನೀವೇನು ಬೇಡಾ ಅಂತಂದು ಹೋರಾಡಾಕ ಹತ್ತಿರಲ್ಲಾ ಇದು ನಿಮಗ ನಿಮ್ಮ ಉಪಯೋಗಕ್ಕ, ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರಾಗಿ ಅತಿಶೂದ್ರರಾಗಿ ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಕುಬ್ಜರಾಗಿ ಜೀವ ಸವೆಸುತ್ತಾ

ಬಂದಿರೊ ನಿಮಗ ಅದೇ ಬದುಕು ಪಸಂದ ಕಂಡ್ಶೈತೋಹ್ಯಾಂಗ ಮಠದಾಗ ಕುತ್ಕೊಂಡು ಕೆತ್ತಾಬಾಜಿ ಮಾಡೊ ಮಂದಿಗ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ದುಡಿದಿದ್ದೆಲ್ಲಾವನ್ನ ಒಯ್ದು ಕೇಳ್ದಿದ್ರು"[57] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಪಣ್ಣ ದಲಿತರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅವಮಾನ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಕಂಪಣ್ಣನವರ ಭಾಷಣ ಆವೇಶದ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಕಂಪಣ್ಣ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರ ಭಾಷಣದಿಂದಾಗಿ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯೊಳಗ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅಂಜಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಕಂಪಣ್ಣನ ಭಾಷಣ ಹೊಸ ಹಾದಿ ತೋರಿದಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಭು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನೊಳಗ ಕುಂತು ಪಾಠ ಕೇಳಾಕ ಮುಂದಾದನು. ಇವನ ಭಾಷಣದಿಂದ ಮನಸ್ತಾಪಗೊಂಡ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಧಾಂದಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಭಾಷಣ ತಡೆಯೋ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದರು.

ತಳಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಭು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನ ಪಾಠವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡ್ರುಗೊಳಿಯಂತ ಪಿಡ್ಡು ಮಾಸ್ತರು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸುಮ್ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಟ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಪಿಳ್ಯ ಎನ್ನುವ ದುರಂಕಾರಿ ಹುಡುಗನನ್ನು ತಲೆತಿಕ್ಕಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. "ಗ್ರಾಮರ್‌ನೊಳಗ ತಲಿಹರಟೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳೋ ಹಂಗ ಮಾಡಿದ್ದ ಅವನದೆ ಕೈವಾಡ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲೆ ಅವನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತ ಬಿಸಾಕಿದ್ದೆ".[58] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗ್ರಾಮರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ ಪುಂಡು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಅದೇ ಗ್ರಾಮರ್ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ದಿನದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿನ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ಪಿಡ್ಡು ಮಾಸ್ತರನು ಪಿಳ್ಯ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ ಪ್ರಭುವಿನ ತರಗತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಹುಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಿಡ್ಡು ಮಾಸ್ತರದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗ್ರಾಮರ್ ಒಳಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿ ಪಡಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಇದೇ ರೀತಿ ತರಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳದಂತೆ ತಾಕಿತ್ತು ಮಾಡಿದನು. ಇವನ ಬೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹೆದರಿ ಹೋದ ಹುಡುಗ ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗೈರು

ಹಾಜರಾಗಿದನು. ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧದ ಪಿತೂರಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದನು.

> ತಳಸಮುದಾಯದಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ಹರಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಬದುಕು ಎರಡನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಭಯ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಭು ನಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು ಮಲ್ಲಿಕಾ ನೀ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಘಳಿಗೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಷದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಯಲು ಬೆಳಕು-ರಾತ್ರಿ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲಾದಂತಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದಾಗ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಸ್ವ ಸಮುದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಕಿಡಿಕಾರಿದ್ದು ಹೀಗೆ "ನೀವು ಹುಟ್ವದಿದ್ದೆ ಚಲೋ ಆತು. ಈ ಮಂದಿ ನಾಲಾಯಕ್ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೊಂದೆ ಜಾತಿ ಬೋ ಶ್ರೇಷ್ಟ ತಾವೇ ಘನ ಪಂಡಿತರು. ಅನ್ಕೊಂಡರ ಹುಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕೈಯಾಗಿದ್ರ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಜನರೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಸದಾ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡದಂಗೆ ಹಿಂದಿಂದೆ ಇರ್ತಿದ್ದೆ".[59] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವೇ ಮೇಲು, ಹುಟ್ಟು ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ಸ್ವಸಮುದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದೇ ಸದಾಕಾಲ ನಾವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಉಳಿದವರು ಕನಿಷ್ಠರು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಧೋರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳ ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ಅವನೊಂದಿಗಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಳಿಗೆ ಸ್ವಸಮುದಾಯದ ನೀತಿ ಬೇಸರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. 'ಈ ಮಂದಿ ನಾಲಾಯಕ್ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೊಂದೆ ಜಾತಿ ಬೋ ಶ್ರೇಷ್ಟ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವ ಇವರಿಗೆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಯಾವುದೇ ಗೌರವ, ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲ ಆದರೆ ನಾವೇ ಘನ ಪಂಡಿತರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಈ ಗುಣಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಧಿಕ್ಕಾರವಿದೆ, ಹುಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕೈಯಾಗೆ ಇದ್ದಿದ್ರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಜೊತೆನೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದಾಳದ ನೋವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಗೋರವಮಾಟ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಸ್ಥಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಚೆಲುವಾಪುರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇದ್ದ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ನೆಲೆಇಲ್ಲದೆ ಊರೂರು ತಿರುಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಬಯಸಿದನು. ಆದರೆ ಹೊಸ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. "ಇದ್ದ ಊರಾಗ ಇರೋರಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದ ಗ್ವಾಡಿ ಕಟ್ಟೋರಲ್ಲ ಉಪ್ಪು ಮಾರ್ತಾ ಎತ್ತಗಳ ಮ್ಯಾಲ ಸಾಮಾನ ಹೇರ್ಕೊಂಡು ಊರೂರು ಅಲಿಯೊ ಅಲೆಮಾರಿಗಳು. ಆದ್ರ ಯಾವನೊ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ಕಾಕಪುರದಾಗ ಶಾಶ್ವತವಾದ ತಾಂಡಕಟ್ಟೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ"[60] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿರುವ ಹೋರಾಟಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲ್ಲೂ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಉಪ್ಪು ಮಾರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು. ಇವರು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಚೆಲುವಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆದರೇ ಅಲ್ಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಿರುಕುಳ ತಾಳಲಾರದೇ ಇದ್ದ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೋರಾಟ ಶುರು ಮಾಡಿದರು. ಪಾಳೆಗಾರರು, ರಾಜರಿಂದ ಇಡೀದು ಬ್ರಿಟಿಷರವರಗಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಸಿದ್ದನಾಯ್ಕ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ, ಕೆಂಚೀರಯ್ಯ ಕಾಕಾಪುರದಾಗ ಗುಡಿಸಲು ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ರು. ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ ಹತ್ತು-ಇಪ್ಪಾತಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಲ್ವತ್ತು ಮನಿಗಳಾಗಿ ಕಾಕಾಪುರ ಲಂಬಾಣಿಗಳ ತಾಂಡವಾಯಿತು.

ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ಬದುಕು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಕಪುರದ ಜನರಿಗೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗೌಡರು, ಲಿಂಗಾಯಿತರು ಇವರುಗಳ ಸಹವಾಸ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನಿಗೂ ತಾಂಡದ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ತಾಂಡದೊಳಗೆ ತನಗೆ ಯಾರು ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನು ತನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಪ್ಪಂದ

> ಭಟ್ಟರನ್ನು ಕರೆದು ಬಂದಿದ್ದ. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಪಾಪೇಸಿ, ಸೋನ್ಯಾ, ಕಿಷುಣ ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆಗ ತಾಂಡದ ನಾಯಕ "ನಮ್ಮ ಲಮಾಣಕ್ಯರ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯೊಳಗೆ ಭಟ್ರದೇನ ಕೆಲಸನೋ ಹುಡುಗ ಹಟ್ಟಿನಾಯ್ಕ ಸಿದ್ದ ಗೋಣಗಿದ".[61] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ವಿರೋಧಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ತಳಸಮುದಾಯ ದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸುವುದಾಗಿದೆ

ಕಾಕಾಪುರದ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ದಿನದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ತಾಂಡದ ಜನರು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಒಳಪಿತೂರಿ ನಡೆಸಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸೇರಿಸಿದರು. ಐದಳ್ಳಿ ಹಟ್ಟಿಗೌಡರು ಸೇರಿದ್ದ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯೊಳಗೆ ಗೊತ್ತಾ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದನು. ಈ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ತಾಂಡ ಜನರು ಗೊತ್ತಾನ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದು ನಿಂತರು. ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮಧ್ಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಯಾರು ನಾರ್ಮದರಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಡಸರೆ, ಹುಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇದ್ದಿವೀ. ಎಂದು ಭಟ್ಟರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ನಾವೇ ಹೊಣೆ ಹೊರುವುದಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದರು.

> ಕಾಕಪುರದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದಿದ್ದ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಮೇಲೆ ತಾಂಡದವರಿಗೆ ದ್ವೇಷವಿತ್ತು. ಇವರ ಈ ಅಸೂಯೆಯ ನಡುವೆ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ತಾಂಡದ ಜನರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಗಲಾಟೆ ಜೋರಾಗುತ್ತಿದಂತೆ ಗೊತ್ತಾನ ರಕ್ತ ಕುದಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಂಡದೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ಥಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡು ತ್ತಿದನು. "ಗೊತ್ತಾ ಬಾಣವ್ವ ಮನಿತನ ಕಟ್ಟಾಕ ಹತ್ತಿದಾಗಿಂದ ಕಾಕಾಪುರದ ಜನ ನಾನಾ ನಮೂನಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್ತಾನೆ ಬಂದಿದ್ರು. ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಬುದ್ದಿಯ ನೀಚಜನ".[62] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಕಾಪುರದ ಜನರಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ ಗೊತ್ತಾ, ಬಾಣವ್ವ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುದಾಗಿದೆ.

ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ಚೆಲುವಾಪುರ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಕಾಪುರ ಸೇರಿದ ದಿನದಿಂದ ಶುರುವಾಗಿದ್ದ ವೈಷಮ್ಯ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಗೊತ್ತಾ, ಬಾಣವ್ವರಿಗೆ ತಾಂಡದ

ಜನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯಿಂದ ಮಡಿಯೋದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರೀ ಕಾಲು ಎಳೆಯೋ ಕೆಲಸನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಖಂಡಗ ಜ್ವಾಳ ಬೆಳೆದರೆ ಏಯ್ ಅವನದು ಒಂದು ಖಂಡಗ ಜೋಳ ಬೆಳೆದಂತಲ್ಲೋ ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ದಾಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೊತ್ತಾನ ಬದುಕು ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲಿನ ನಡಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ರೋಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಬಾಣವ್ವ ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ ಕೇಸು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಾನ ನಡಿರೀ ಬೇವರ್ಸಿಗಳು ಪೋಲಿಸರಿಂದ, ವಕೀಲರಿಂದ ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಹೇಳಿದಳು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತಾ, ಬಾಣವ್ವನವರು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಥಾವು ಲದೇಣಿಯಾ ಹೇರ ಕಂಡ ಬರಾಕ ಮೊದಲು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲೇಲ್ಲೋ ಅಪ್ಪೆ ಬಳ್ಳ ತಾಂಡದ ಹತ್ತಿರ ಥಾವುನ ಅಪ್ಪನೂ ಅಜ್ಜನೂ ಜಮೀನು ಮಾಡ್ಕಂಡಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಹತ್ತಿರ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಐವತ್ತು ಹೆಕ್ಕರೆ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಒಳ್ಳೆಯ ಜಮೀನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. "ಮೂಡಲ ಸೀಮಿಯಿಂದ ಲದೇಣಿಯಾ ಮಾಡ್ಕಂಡ ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಲಂಬಾಣಿಗಳು ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹ್ವಾದ್ರ. ಚಿನ್ನುನಾಯ್ಕನ ತಾತ ಥಾವ್ರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಇರೋ ನಾಕ ಮಂದಿ ಕಟ್ಕಂಡ ಪನಾಡ ಪಕ್ಷಿಯಂಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಲಿಯೋದ್ಯಾಕಂತ. ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡದಾಗ ಉಳ್ಕೊಂಡ".[63] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಲ ಸೀಮೆಯಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಥಾವ್ರ್ಯನಾಯ್ಕ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪನಾಡಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಥಾವ್ರ್ಯನಾಯ್ಕ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಪನಾಗ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಸುತ್ತುವರಿದು ನಾಲ್ಕು ಜನರಿದ್ದ ತಾಂಡವನ್ನು ನಾಲ್ವತ್ತು ತಾಂಡಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದು ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡಾದಾಗ ಥಾವುಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ

ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಕಾಟೇಬಾರಿಗೆ ಬಂದು ಹರಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಆಗುವಷ್ಟು ಜಮೀನು ಮಾಡಿದನು. ತಮ್ಮ ತಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಥಾವ್ರ್ಯನಾಯ್ಕ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರ ನಡುವೆ ತಾಂಡದ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು.

> ಹೃದಯ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಮ್ನಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನಾ ವಿಧಾನದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳು. ಮುಂದಿನ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ರಾಮಿ ಮದ್ವಿಯಾದರೆ ಸಾಂತಿ ದೊಡ್ಡವಳು ಆಕೆಯ ಮದುವೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿರುವ ತಂಗಿಯರ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸತ್ತು ತಂಗಿಯರೆಲ್ಲ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವ್ವ ಒಬ್ಬಳೆ ಖಾಲಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಅಡಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ "ಇರೋ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಯೊಳಗೆ ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಯಂತೆ ಅವ್ವ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತೆ".[64] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಯ ಪಾಲಾದರೆ ಮುಂದೆ ಅವ್ವನ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಮನೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವ್ವನ ಬದುಕು ಅತಂತ್ರವಾದಂತೆ ಎಂದು ಚಿಮ್ನಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹದಿನಾರು ಅನಾಥ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತವರಿನ ಬಾಗಿಲು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮಂದಿರು, ತಾಯಿ-ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂಗಿಯರಿಗೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ತಂದುಕೊಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಚಿಮ್ನಿ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತಂಗಿಯರ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಚಿಮ್ನಿ ತಾನು ಸಾಯಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ.

> ಲೇಖಕರ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ಹುಟ್ಟಿದ ಊರು. ತಾಯಿ ತಂದೆ ಕುರಿತು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತಾದರೂ ಅವನು ಹಾಲು ಕೇಳಿ ಬರುವ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಕೆಂಡಕಾರಿ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮರಿಯಪ್ಪನ ಮನೆಯ ರಾಗಿಮುದ್ದೆ ತಿಂದು ಕುರಿ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಕೊಬ್ಬಿದ ಇವನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಮೋಹ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕುರಿದೊಡ್ಡಿನೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದನು. "ದುಡದ ದುಡ್ಡು ಗಂಟಕಟ್ಟಿ, ಕೈ ಪೆಟಗಿಯೊಳಗಿಟ್ಟು ಬೀಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಡ್ತಿದ್ದ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ದೊಡ್ಡಕುರಿ ಮತ್ತದರ ಮರಿ, ಉಂಡೂಟ. ಕಂಬಳಿ ಅವನ ಪಗಾರ."[65] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥನಂತೆ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ದುಡಿದ ದುಡ್ಡು ಅನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮದುವೆ ಇಲ್ಲದೆ ದುಡಿದ ದುಡ್ಡನೆಲ್ಲ ಗುಡ್ಡಜ್ಜನ್ನು ಹರಿಹರ, ದಾವಣಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮಾವನ ಮಗಳು ಇದ್ದಳಂತ ಹೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿರಿಮಗಳು ಕೆಂಚಿಯ ಮದುವೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಯಂಕವ್ವ ಗುಡ್ಡಜ್ಜನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗಂಟಿಗೆ ಆಸೆ ಬಿದ್ದು ಅವನ ವಯಸ್ಸಿನ ದಾಹ ಇಳಿಸೋ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿದ್ದ ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ತಾನು ದುಡಿದ ದುಡ್ಡನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಹೋರಾಟದ ಮುಖಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನದೊಳಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

> 'ಉಡಾ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬಡವನಾಗಿದ್ದ ನಿಗರನು ಪದ್ದಿ ಹನ್ಮಂತಿ. ಲಂಗಡಿ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನ ದನ ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದನ ಮೇಯಿಸುವಾಗ ನಿಗರನ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಎಂಬ ಆಕಳು ಗನಿಯ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮೇಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಲಂಗಡಿ ಓಡಿಯೋ ನಿಗರ ಓಡು ಗನಿಗೆನಾದರೂ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಬೀಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಬದುಕು

ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದರು. ಆಟದ ನಡುವೆ ಮೈಮರೆತು ದನ ಬಿಟ್ಟಿದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದ ನಿಗರನು ಬುದ್ನಾನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ. "ಲೇ ಗನಿ ಹೊಲ್ದಾಗ ಆಕಳ ಮೇಯಾಕತ್ತಿತ್ತು ಹೌದಲ್ಲ. ಹೇಳ್ತೀನಿ ತಡಿ' ಅಂದ ಹೂಂ ಹೊಲ್ದಾಗ ಹೋಗಿತ್ತೇನು ನಿನಗ ಮ್ಯಾರಿ ಮ್ಯಾಲ ಮೇಯಾಕತ್ತಿದ್ದನ್ನ ಹೊಡ್ಕೊಂಡೀನಿ ಅಂದ".[66] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಗನಿ ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ದನ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ' ಎಂದು ಬುದ್ನಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿರುವುದು ಹೋರಾಟದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯವನಾದ ಗನಿಗ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ದನ ಕಾಯುವ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಶಿರ್ನಳಿಯೊಳಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳದ ಸ್ವಭಾವ ಅವನದು. ಇಂತಹ ನಿರ್ಭಯಿಯಾದ ನಿಗರನಿಗೆ ಬುದ್ನಾ ಹೊಲಕ್ಕೆ ದನ ಬಿಟ್ಟು ನೀ ಆಟ ಆಡಕ ಹೋಗಿದ್ದಿಯಾ ಎಂದಾಗ ದನ ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಈಗ ಎರಿ ಮೇಲೆ ಮೇಯುತ್ತಿದೆ ಹೋಗಲೇ ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ನಿಗರ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಶರೀರ ಗೂಡು ಹೋಗದ ಮುನ್ನ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಫೇಲಾಗಿ ಊರು ಸೇರಿದ ಜಂಬೂರನ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಸಿದ್ದಮ್ಮ ದುಡಿದು ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹೊಲ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿದಳು. ಜಂಬೂರ ಹತ್ತ ಹುಡ್ರನ ಕಟ್ಕೊಂಡವನೆ ಸಂಘ ರಿಜಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಏನೇನು ಸವಲತ್ತು ಸಿಗತೈತೊ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಊರಗೌಡ ಜಂಬೂರನ ಮೇಲೆ ಕಳ್ಳತನದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿ ಊರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಜಂಬೂರ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೆ "ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಹೊಲ್ದಾಗ ಮನಿಯಾಗ ದುಡಿದು ಒಂದೊಂದೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಳ್ಕೊಬೇಕು. ಈಗ ಅವನ ವಿಚಾರ ಪೂರ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ನೀರಾವರಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ತರಕಾರಿ ಹಣ ತರೊ ಬೆಳೆಗಳನ್ನ ಬೆಳಸಿ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಹುಡ್ರನ ದಾಟಿಸಿದ"[67] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಜಂಬೂರನ ಹೋರಾಟ ಹಿಂಸೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದೆ. ಕಳ್ಳತನದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿದ ಗೌಡನಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಬದುಕಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವನಾಗಿದ್ದ ಜಂಬೂರು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ಸರ್ಕಾರದ ಸವಲತ್ತು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಕನಸು ಕಂಡಿದನು. ಆದರೆ ಗೌಡರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಅವನನ್ನು ಕಳ್ಳತನದ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿ ಪಡಿಸಿತು. ತನ್ನ ತಾಯಿ ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತರವಾರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೆ ಏರಿಸಿದನು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗೌಡನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಆದರೂ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಗತಿದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಗೌಡನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದನು.

'ಕೊನೆಯ ಸಾಕ್ಷಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ ಚಾಲಕ ಹುಸೇನ್‌ನ ಮೇಲೆ ಬಸ್ ಅಪಘಾತದ ಆರೋಪಿ ಹೋರಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹುಸೇನ್‌ಗೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರ ಮುಂದಿನ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ತುಂಬಿಸುವ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ನಿಂತಿದ ಹುಸೇನ್‌ನು ನಾಣಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ದೇವರೆ ಬಂದವನಂತೆ ಭಾವುಕನಾದನು. "ಡ್ರೈವರ ಹುಸೇನಿ ನಿಜವಾಗ್ಲೂ ಕೊಳಕು ಹರಕು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಕೊಂಡು ಸಾಬ್ ನಂದುಕೆ ಹೇಣ್ತೇದು ಮಕ್ಕಳ್ದು ಭವಿಷ್ಯ ನಿಮ್ದು ಕೈಯಾಗೈತೆ, ನೀವೆ ಕೊನೆ ಸಾಕ್ಷಿ, ನೀವು ಹ್ಯಾಂಗಂತಿರೊ ಹಂಗೆ ಜಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ ನ್ಯಾಯ ಹೇಳ್ತಾನ ನನ್ನ ಉಳಿಸಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾಲಿಗ ಬಿದ್ದು ಉರಳಾಡಿದ".[68] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಡ್ರೈವರ ಹುಸೇನಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯ ನೆನೆದು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮುಂದೆ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಬಸ್ಸಿನ ತಾಂತ್ರಿಕ ದೋಷದಿಂದಾಗಿ ಡ್ರೈವರ್ ಹುಸೇನಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ತಪ್ಪಿ ಬಸ್ಸು ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಈ ಅಪಘಾತ ಹುಸೇನಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯಿಂದ ಆದ ಅನಾಹುತ ಎಂಬುದು ಪ್ರಯಾಣೀಕರ ವಾದವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತಾದರೆ ಹುಸೇನನಿಗೆ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆಯಾದರೆ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ

ಪರಿಹಾರ ಧನ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹುಸೇನಿಯ ಕುಟುಂಬ ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹುಸೇನಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ನಾಣಯ್ಯನವರ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಡ್ರೈವರ್ ನಿರಾಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದನು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹುಸೇನಿಯ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯ ನೀಡಿದಂತಾಯಿತು.

> 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದ 'ಹೋರಾಟದ ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮ್ಲನು ಗೌಡರ ಸುಪರ್ದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಜಮೀನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದನು. ಇವನ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದೇವ್ಲ ಪೀರನ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು. ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಗೌಡನ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರು ದನಿ ಎತ್ತಿದವರಿಲ್ಲ ಇವರುಗಳ ನಡುವೆ ದನಿ ಎತ್ತಿದವರಿಗೆ ಗೌಡರ ಆಳುಗಳಾದ ಸರ್ಪ, ಭರಮರು ಅಮಾಯಾಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭ "ಎ. ನಾಮರ್ದಗಳ ಒಂಟಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನ ಎಳಿತಿರಲ್ರೋ, ಅಕಿ ಎನ ತಪ್ಪಮಾಡ್ಯಾಳ ನಿಮ್ಮ ಗೌಡನ ಎದುರು ಮಾತಾಡಿದ್ದು, ಅಕಿ ಗಂಡ ಅವನ ಮ್ಯಾಲ ನಿಮ್ಮ ದೇನಿದ್ರು ಅಂದ".[69] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಗೌಡರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ರೋಷಿ ಹೋದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಅವನ ಅಧಿಕಾರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವು ದಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಕ್ರೂರ ಪಶುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಗೌಡನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿದರೂ ಬದುಕಿನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ನೋವುಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮ್ಲ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಗೌಡನು ಪ್ರತಿರೋಧ ತೋರಿಸಲು ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೋಮ್ಲಿಯನ್ನು ಕುರಿಯಂತೆ ಎಳೆದು ತಂದ ಆಳುಗಳನ್ನು ಜನರು ವಿರೋಧಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ತಳಸಮುದಾಯದವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಹೋರಾಟದ ಭಾವ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಪ್ಲ, ದೇವ್ಲರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಮ್ಲ ಗೌಡನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಳಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಗೌಡರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

> 'ಅವನಂತರಾಳದ ಮಾತುಗಳು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಳ ಸಮುದಾಯದ ಚೊಂಚಜ್ಜ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಹೋರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪೋಲೀಸರು ಬರುವ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕರೆ ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನಂತೆ. ಹೆಂಡತಿ ಜುಂಜವ್ವ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸರು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಬಿಸಿಲು ಎರುವುದರೊಳಗೆ ಎತ್ತುಗಳ ಮೈ ತೊಳೆದು ಕಾಡಿಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಹುಲ್ಲು ಮೇವು ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಮಾರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದದ್ದು ಹೀಗೆ ಬದುಕನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬದುಕಿದ ದೇಶಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಇರುವ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಅಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆಸುಗೊಂಡು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದು ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಉಲ್ಲೇಖ "ದುರಗವ್ವನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರು ಗುಂಪಾಗಿ ಇಸ್ಪೀಟಿನ ಆಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಹೆಂಡಿರ ಕೊರಳ ತಾಳಿ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ".[70] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ತಾಂಡದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನಂತರದ ತಾಂಡದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಇರುವ ತಾರತಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಜನರು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೋರಾಟದ ಬಗೆಗೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಬದ್ಧವಾದ ಜೀವನ ಮಾಡಿ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವೂ ಇಂದು ಗೌಡರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ದುಷ್ಚಟಗಳಿಂದಾಗಿ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವ ದುರಂತ ತಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ತಳಸಮುದಾಯದ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಬಂಧನವಾಗಿರುವುದು ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿನ ದುಷ್ಚಟಗಳು ಅತಿರೇಕವಾಗಿ ಹೆಂಡ್ತಿಯರ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಗೌಡರ ಮನೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಓರಿಗೆಯುವರೊಂದಿಗೆ ಚೊಂಚಜ್ಜ ತನ್ನ ಮನಸಿನಾಳದ ನೋವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇದು ಸಹ ಬಂದು ವರ್ಗದವರ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

'ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಆ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಜನಗಳ ವರ್ಗವೇ ಶೋಷಿತವರ್ಗ'[71] ಎಂದು ಡಾ.ಬಿ.ಎಸ್.ಗೀತಾ ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ.ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ದಲಿತರಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗುವ

ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. **"ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಬೀಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮಾಸ್ಟರ್ ಕೀಲಿ ಆಗಿದೆ. ಆ ಕೀಲಿಯನ್ನು ನೀವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ"**[72] ಎಂದು ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸಂದೇಶ ರವಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳು ತಳಸಮುದಾಯದ ನೈಜ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

3.5 ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ

ಮಹಿಳೆ ಎಂದರೆ 'ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ತಾಯಿಯಾಗಿ, ತಂಗಿಯಾಗಿ, ಅಕ್ಕನಾಗಿ, ಗೆಳತಿಯಾಗಿ, ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ, ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾ ಬದುಕು ಸಲಹುವವಳು ಅವಳೇ ಮಹಿಳೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುರುಷನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಾ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಸಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯವೇ ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ ಆಗಿದೆ.

ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ ಅವರು ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ "ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಹಚರ ಭಾವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ನಾಗರೀಕತೆಗಳು ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾನವನ ಕಾಲ ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ"[73] 'ಹೆಣ್ಣು ಸಂಸಾರದ ಕಣ್ಣು ಪುರುಷ ಅವಳ ಸಹಪಾಠಿ' ಅನ್ನೊ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ "ಯಾವ ಮಹಿಳೆ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಖಾ ಮುಖಿಯಾಗಿ ಜಾಗೃತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡು ಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾಳೋ ಅವಳೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ತ್ರೀ"[74] ಎಂಬ ವಾದವಿದೆ. ಇಂತಹ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

"ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ ಮಹಿಳೆ ತಾನು ಬೆಳೆದು ಒಂದು ವರ್ಗದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ".[75] ಎಂದು ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ.ಎಚ್.ಎಲ್ ಪುಷ್ಪಾ ಅವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ', 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾಶೋಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ.

'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಹಿಳಾ ನೆಲೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಲೈಗೀಂಕ ಶೋಷಣೆಯ ಸಾಲು-ಸಾಲು ಆಕರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

> 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ತಾಂಡದ ಜನರಿಗೆ ಬಾರೀ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಪಟೇಲ ಸಿರಂಗಣ್ಣನ ಗದ್ದೆ ನಾಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರಿಗೆ ದಿಂಬೇಗೌಡನ ಹಾವಳಿ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. "ತಾಂಡದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನ ಹೆಂಗಬೇಕೂ ಹಂಗ ಬಳಸಿಕೊಳ್ತಿದ್ದ. ಯಾ ಹುಡುಗಿ ಮದ್ಲು ಸಾಲದಾಟತಾಳೋ ಅಕೀನ ಪಕ್ಕದ ದೊಡ್ಡ ಜ್ವಾಳದ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ತೀಟೆತೀರಿಸಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡ ರೂಪಾಯಿ ಇನಾಮು ಕೊಟ್ಟು ಗದಮುತ್ತಿದ್ದ"[76] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ತೀಟೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಳಸಮುದಾಯದವರಾದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಕೂಲಿಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ದಿಂಬೇಗೌಡ, ಪಟೇಲಸಿರಂಗಣ್ಣ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಯಜಮಾನರ ಕಿರುಕುಳದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪಾಪೂರದ ತೆವರೆಗೌಡ ಅಚ್ಚೇರ ರಾಗಿಯೊಳಗೆ ಅರ್ಧಪಾವಿನಷ್ಟು ಮಣ್ಣು ಸೇರಿಸಿ ಕೂಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಅವರಿಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು.

> ಕಾಲೇಜಿನೊಳಗೆ ಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಾಳ ಪ್ರೇಮ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಜಿಂಡಾಲು ಮತ್ತು ಅವನ ಚೇಲಾಗಳು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಗುರುಗಳು ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಪ್ರೇಮಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿರಲ್ಲ ಎಂದು ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿಮ್ಮ ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಇದ್ದಳಲ್ಲ ಆಕಿ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಅಷ್ಟೊತ್ತಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹುಡುಗೀನ ರೂಮಾಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರೀ ಎಂದು ಬಾಯಿಗ

ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ "ಈ ಬೆವರ್ಸಿ ರಂಡಿಯರಿಗೆ ಇದ್ದ ಊರ ಹುಡಗರೇನಾಗ್ಯರೋ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಪರದೇಶಿ ನನಮಕ್ಕಳು ಮಾಜಾ ಮಾಡಾಕ ಬರ್ತಾರಲ್ಲ"[11] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಿಂಡಾಲು ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಸ್ವಸಮುದಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ನಡವಳಿಕೆಯುನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

ತಳಸಮುದಾಯದವನಾದ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಜಿಂಡಾಲು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಅಂತ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ 'ರಂಡೆ', 'ಬೇವರ್ಸಿ'ಗಳೆಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಸಂಬಂದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಪ್ರಭು ಬಾಯಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮಾತನಾಡು ಜಿಂಡಾಲು, ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಡ ನಾನು ನಿನ್ನಷ್ಟು ನೀಚ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿಲ್ಲ. ಹೌದು ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮುಂದೆ ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತೇನೆ ನೀ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯ? ಎಂದು ಏರುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಗಾಬರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹನುಮೇಶಿ, ಜಿಂಡಾಲು ಮತ್ತು ಅವನ ಚೇಲಾಗಳು ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಒದಗಿ ಬರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಅವಾಂತರಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಪರಿತಪಿಸುವಾಗ 'ಏ ಮಾಸ್ಟರ್ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳೋ ಮಹಾರಾಯ' ಅಂತ ಏಕ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದನು ಶೆಟ್ಟಿ. ತರಗತಿಯ ಪಾಠದ ನಡುವೆ ಸುಮ್ಮಿ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನಾ ಹೀಯಾಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಶೆಟ್ಟಿಯ ನಡುವೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಮಾತುಕತೆ ನೆಡೆದಿತ್ತು. ಶೆಟ್ಟಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಬರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಭು ಅಪ್ಪ ಮಹಾರಾಯ ನಿನಗೆ ಕೈ ಮುಗಿತೀನಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅವಾಂತರದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಲು ಬಂದ ಶೆಟ್ಟಿ ತನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಹೀಗೆ "ಏನ ಮಾಡೋದ ಸಾರ್, ಸಾವುಕಾರ ಹುಡ್ರು ಚೆಂದನ ಹುಡುಗಿರಯನ್ನ ಹಾರ್ಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಜಾ

ಮಡ್ತಾರ. ಅವರ ಹತ್ರ ಇರೋ ಬೈಕು, ರೊಕ್ಕ ಮಳ್ಳ ಮಾಡಸ್ತಾವ"[78] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಹಣ, ಬೈಕು ಇದ್ದವರ ಜೊತೆ ಸುತ್ತಾಡಲು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ರಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಸಾವುಕಾರ ಹುಡುಗರು ಮಜಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಮೊದಮೊದಲು ಶೆಟ್ಟಿಯ ನಡುವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಾತುಗಳು ನಿಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಇವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹುರುಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಾಗ ಅವನ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರಗೊಂಡನು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದವರೆವಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶೋಷಣೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶೋಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆಯೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಶೆಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಷಣೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು 'ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಬಿದ್ದಂತೆ' ಮತ್ತೆ-ಮತ್ತೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವಿರ್ಪಯಾಸವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದ ಒಳಗೆ ಹಣ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಪಂಗಡಗಳದ್ದೆ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನವಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯದ ಕೊಳಕು ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಪುರುಷರ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವ ಅಸಮಾಧಾನಕಾರವಾಗಿದೆ. "ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ನಡೆಸೋ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಊರೊಳಗ ಎಷ್ಟು ಹೆಂಗಸರನ್ನ ತಡವಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿ ಕಾನೂನು ಬಂದ್ರು ಕೂಲಿಗ ಹಚ್ಚಂಗಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸೋದು ನಿಂತಿಲ್ಲಾ"[79] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ತಳಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ನಾಯಕ ಪ್ರಭು ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ

ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಕುರಿತು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಪುರುಷರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಶೀಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಗೌರವ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಪುರುಷರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೂಲಿಗೆ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಬೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಮದ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನು ಬಂದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಾನೂನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

'ಗೋರಮಾಟಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಚಂಡಾಳಿಯಾದ ಮೀಟಿಬಾಯಿ ಬಾಣವ್ವನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಬಾಣವ್ವ ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಗೆ ಗುದ್ದಾಡುತ್ತಾ ಗುದ್ದಾಡುತ್ತಾ ತಾಯಿಯಾಗ ತೊಡಗಿದಳು. ಒಂದು ದಿನನೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೇ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ದುಡಿಯ ತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಬಾಣವ್ವನನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಹೇರುವ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮೀಟಿಬಾಯಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. "ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದೊಂದರಂಗ ಆರೇಳ ವರ್ಷದಾಗ ಮೂರು ಹೆಣ್ಣು ನಾಕ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ವು ಬಾಣಿಗೆ ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಪಾಮಿ ಮದ್ವಿಯಾಗಿತ್ತು".[80] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಾಣವ್ವ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಹೆಂಡತಿ. ಅವಳು ಹೊಲ, ಮನೆಕಟ್ಟಿ ಎತ್ತು ಹಸುಗಳನ್ನ ಸಾಕುತ್ತಾ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅಸಂಖ್ಯಾ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮನೆ ತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು, ದುಡಿಯಲು ಎತ್ತು ಇಲ್ಲ, ವಾಸವಾಗಿರಲು ಸರಿಯಾದ ಮನೆ ಇಲ್ಲ ತುಂಡು ಭೂಮಿನೂ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣವ್ವ ತಾಂಡದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಗಂಡ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನೊಂದಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬುದ್ಧಾನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಗೊತ್ತಾನಾಯ್ಕನ ಹೆಂಡತಿ ಬಾಣವ್ವ ನಾಲ್ಕು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಮನೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುನ್ನು ಕಂಡು

ಮೀಟಬಾಯಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಗೊತ್ತಾನ ತಮ್ಮ ಕಟುವಾನಾಂವ್ಕನಿಗೆ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಆರು ಹುಡುಗಿಯರಾದರು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಆಗುವಷ್ಟುರಲ್ಲಿ ಮಗು ಸತ್ತು ಹೋಯಿತ್ತು. ಕಟುವಾ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಾಂವಿಬಾಯಿಗೆ ಗೊತ್ತಾನನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಮೀಟಿಬಾಯಿಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು "ಥು ಹಾಳಹೆಂಗಸರು, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನೆ ಹೆತ್ತು ಕೊಡ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅವ್ವನ ಕರ್ಮಾನೆ ಹಂಗೇನೊ ನಾನು ಹಂಗೇ ಬಿಡೊಳಲ್ಲ".[81] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಟುವಾನಿಗೆ ಗಂಡು ಸಂತಾನ ಕೊಡದ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಂದಿರಾದ ಚಾಂವಿಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಸಂತಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಕಟುವಾ ಮತ್ತು ಚಾಂವಿಬಾಯಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೀಟಿಬಾಯಿ ಕಟುವಾನಿಗೆ ಬಸಂತಿಯನ್ನು ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ತಂದಳು. ಆದರೆ ಬಸಂತಿ ಮತ್ತು ಕಟುವಾ ದಂಪತಿಗಳಿಗೂ ಗಂಡು ಮಗು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೀಟಿಬಾಯಿ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಮೀಟಿಬಾಯಿ ಕಟುವಾನಿಗೆ ಮೂರನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೂರು ಬರಲಿ ನೂರು ಹೋಗಲಿ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೆ ಶತ್ರು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆ ನಿರಂತರವಾಗಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.

ಲಮಾಣಿಗರು ಊರೂರು ಅಲೆದು ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದರು. ಆದರೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರ ಬೋಗದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆ ಎಂದರೆ ಮಾತೃ ಪ್ರತಿರೂಪವೆಂದು ಪೂಜ್ಯನೀಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಚಿಂಪಿಯನ್ನೊ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕಾಮದೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಸಂದರ್ಭ. "ಅತ್ಲಾಗ ಅವಳ ಗಂಡ

ಹಾಸಗಿ ಹಿಡಿದು ತಿಂಗಳಾಗಿಲ್ಲಾ ಆಕೀಗ ಮೈದನ ಆಗೋರು ಆಕಿ ಹೊಲಕ ಗಳೇಕ ಹೋದಂಗಮಾಡಿ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡೊ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ".[82] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಜೊತೆ ತಮ್ಮ ಕಾಮತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಪಿಯ ಗಂಡ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಹಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿರುವಾಗ ಆತನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಚೆಂಪಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಮತೃಷೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಲಂಬಾಣಿಗರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಗೆಳೆತನ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಚೆಂಪಿಯ ಮೈದುನನಾಗುವ ಪೂಜಾರಿ ಪಾಮನಾಯ್ಕ ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಚೆಂಪಿಯ ಮನೆ ಹತ್ತಿರದ ಕೆಂಚೀರಯ್ಯ ಒಂದು ಕೈ ನೋಡೆ ಬಿಡಾನ ಅಂತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚೆಂಪಿಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಾರ್ಯದೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಳು ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ತೊಗರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಚೆಂಪಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಿಷುಣಾ ಅವರ ಹೊಲ ದಾಟಿ ತನ್ನ ಹೊಲಕ್ಕ ರಾಗಿ ತೆನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅತ್ತಿಗೆಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಚೆಂಪಿನ ನೋಡಿ "ಚೆಂಪಿ ನೀ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದೀಯಾ, ನಿನ್ನಂತೋಳು ಸೀಗಬೇಕಾರ ಏಳು ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಕಣ್ಣು ಮಿಟಿಕಿಸಿದ ಚೆಂಪಿ ಮೈ ಮುಳ್ಳಾಗಿತ್ತು".[83] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೊತೆ ಗಂಡು ಅಸಭ್ಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಪಿಯ ಮೈದುನ ಕಿಷುಣ ಒಂಟಿ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಏನು ಅತ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಬಂದ್ದೀಯಾ, ಎಲ್ಲಿ ಸಾಣು? ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾತಿಗೆ ಎಳೆದನು. ಆದರೆ ಚೆಂಪಿಗೆ ಗಂಡ ಸಾಣುನಾಯ್ಕ ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೇ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದಳು ಆದರೆ ಕಿಷುಣ ಅವಳ ಕಡೆ ಮೋಹಕ ನೋಟ ಬೀರಿದಾಗ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಗಂಡ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಮಾಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಚೆಂಪಿಯ ಮನದೊಳಗೆ ಭಯ ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಮಾನಸಿಕ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಬಸವಳಿದಿರುವ ಚೆಂಪಿಗೆ ದಾರಿತೋರದಂತಾಯಿತ್ತು. ಚೆಂಪಿಯಂತೆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಗೋಳು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

‘ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗು ಹೆತ್ತರೆ ಮಾತ್ರ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಗೌರವ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದವಳ ಸ್ಥಿತಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಪಶುವಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಹೆಂಡತಿ ಚಿನ್ನಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಸಂತುನಾಯ್ಕನ ಸಂಸಾರ ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯ ತೊಡಗಿತು. “ಇವ್ನನವ ಹಡಬಿ ಹೆಂಗ್ಸು ಚಿನ್ನಿ ಹೊಟ್ಟ್ಯಾನ ಚೀಲದಾಗ ಅದೆಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಬೋಳ್ಯಾರನ್ನ ತುಂಬ್ಕೊಂಡಾಳೋ ತಿಳಿವಲ್ದ. ಹಿಂಗೇ ಬಿಟ್ರೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಹಡಿತಾಳೋ”.[84] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನು ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡದೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ಚಿನ್ನಿಯನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಜನ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗನಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನಿಗೆ ದುಡಿಯಲು ಬಲವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮನೆಯ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಗಂಡು ಮಗು ಬೇಕೆಂದು ಚಿನ್ನಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನು ತನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿ ಮಾರುತಿದ್ದ ರತ್ನಾನಾಯ್ಕನ ತಂಗಿ ಪಿಂಕಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಈ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶೋಷಣೆ ನಿರಂತರವಾಗಿತ್ತು.

ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಹೆಂಗಸರು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ದೆವ್ವಗಳು, ಏಳುವ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಆಟವಾಡಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಸಂತೈಸಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿ ಮಲಗಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆವರೆಗೂ ಬೆಂಕಿಯ ಮುಂದೆ ಅವಳೇ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ಕುಡಿದು ಬಂದು ದಂಡಿಸುವ ಗಂಡರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಇತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿದ ಮಹಿಳೆಯರು "ಯಾಕಾರು ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಯೋ ಭಗವಂತ, ಹಾಳಾದ್ದು, ಆಸರಕಿ, ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಅನ್ನೋದ ಇಲ್ಲ ಈ ಜೀವಕ್ಕ ಗಂಡಸು ಒಲಿಮುಂದ ಬರಂಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದ್ರ ಸಮಾಜದಾಗ ಅದು ಕೀಳು.[85] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಪುರುಷರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ರೋಧನೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರು ದುಡಿಯದೆ ಇರುವುದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಇಂತ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದರು. ಕೂಲಿಗಾಗಿ ನಾಕೈದು ಮೈಲಿ ದೂರ ನಡೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪುರುಷರ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಬೇಸರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೊಂದಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯಬೇಕು ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ತಮ್ಮ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಶೋಷಣೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಬಾರೀ ಅನಾಹುತವಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೆಳ್ಳಿ ಚುಕ್ಕಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಒಲೆಯೊಳಗಿನ ಬೂದಿ ತೆಗೆದು ನೀರು ಬಿಸಿಮಾಡಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಟ್ಟು ತಾವು ತಿಂದುಕೊಂಡು ಕೂಲಿಗೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಇವರ ಬದುಕು ಸಂಜೆಯವರೆವಿಗೂ ನಿರಂತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವಾಗ "ಬೀಜದ ಚೀಲ ಸೊಂಟದ ಮೇಲಿಂದ ಜಾರಿದರೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಲು ಗಂಡಸರನ್ನು ಕರೆದರೆ ಅವನು ಮುಟ್ಟಬಾರದ ಜಾಗವನೆಲ್ಲಾ ಸವರಿ ಅಸಾಯಕತೆಯ ಉಪಯೋಗ ಪಟ್ಕೋತ್ತಾನೆ".[86] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಅಪಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಂತ ಘಟನೆಗಳು ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಇಡೀ ಪುರುಷರನ್ನೆ ದೂಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಂದಾದರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದ 'ಬ್ರೆಡ್ ಬೇಕರಿ ಮತ್ತು ಅವನು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಬೇಗುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮತೋಲನದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ವಯಸ್ಸಾದ ಮುದುಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. "ಬಡತನದ ಧಗಿಯೊಳಗೆ ಬೆಂದ ತಂದಿ-ತಾಯಿ, ಮಗಳ ಮನಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನ ಕೊಂದು, ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲದ ಅವನ ಜೋಡಿ ಬದುಕು ಅಸಾಧ್ಯ ಆದ್ರೂ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಮದ್ವಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಿಂದ, ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಗಿ ಮ್ಯಾಲ ಮಲಗೋ ಹಂಗ"[87] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಮಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಹುಡುಗಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ಅಂತ್ಯ ಹಾಡಿದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತರ ಹರೆಯದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಎಪ್ಪತ್ತು ದಾಟಿದ ಮುದುಕನೊಂದಿಗೆ ಬಡತನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮುದುಕನೊಂದಿಗಿನ ಮದುವೆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯಾಗಿ ನೇಣು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಸಾವನ್ನಾಪ್ಪಿದಳು. ಈ ದುರಂತದ ಹಿಂದೆ ಆಕೆಯ ಮನೆತನದಲ್ಲಿನ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಸಮಾಜದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಆ ಮುಗ್ಧ ಜೀವವನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಥಾ ನಾಯಕ ಶಂಕರ್ ಬೇಕರಿ ಹುಡುಗಿಯ ದುರಂತದಿಂದ ಮನ ನೊಂದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಕಂಡು ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡನು.

'ಓಡಿ ಹೋದವರು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಊರಗೌಡ ಹಟ್ಟಿಗೌಡನ ಸೊಸೆ ಜೀತದಾಳು ಭರಮನ ಜೊತೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರುವುದು ತಾಂಡದಾಗ

ಭಾರಿ ಸುದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬಡವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿಯಲು ಗೌಡರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸುಂದರವಾದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಮದ ಕ್ರೌರ್ಯ ನಡೆಸಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹದೇ ಸಂದರ್ಭ "ಬಡವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಅವರ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ"[88] ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಊರಗೌಡರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡರು ಬಸವಿ, ಭದ್ರ ಮತ್ತು ಅವನ ಗೆಳೆಯ ಚಾರ್ಲಿಯ ಜೊತೆ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ ಬಡ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಕಾಮತೃಷೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌಡ, ಅವನ ಹಾಗೆ, ಅವನ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮಂದಿರು ಸಹ ಅಣ್ಣನ ದರ್ಪದಾಗ ತಮ್ಮ ಅಂದಿನ ಸೊಕ್ಕು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಊರಿನೊಳಗೆ ಗೂಳಿ ಹಾಗೇ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಪದ್ದಿ, ರಾಮಿ, ಲಚ್ಚಿ, ಒಬ್ಬರಾ ಇಬ್ಬರಾ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ರುಚಿಯನ್ನು ಗೌಡ ಮತ್ತು ಗೌಡನ ತಮ್ಮಂದಿರು ನೋಡಿದರು. ಚಂದ್ರೇಗೌಡ, ಹನುಮನಗೌಡ, ವೀರಭದ್ರಗೌಡ ಅಂದರೆ ತಾಂಡದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಾಮಪಿಶಾಚಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ 'ದೇವರ ಬಂಗಾರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೌದತ್ತಿ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಜೋಗತಿಯಾಗಿ ದೇವರ ಸೇವೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹಿರಿಮಗಳು ಬೆಳೆದು ಋತುಮತಿ ಆದಾಗಿನಿಂದ ಅವಳನ್ನು ದೇವಿಯ ಹರಕೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. "ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಹೆಸರ ಹೇಳಿ ಭಂಡಾರ ಹಚ್ಚಿ ಗೆಜ್ಜೆ ಪೋಣಿಸಿದ ಮ್ಯಾಲ ಮುಗದ ಹೋತ ಕತಿ, ಕಂಡ ಕಂಡ ಗಂಡಸರ ಪಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ತಾ ಊರಿಂದೂರಿಗ ಅಲಿತಾ ಬದುಕನ್ನೋ ಕರ್ಮ ಕಾಂಡದೊಳಗ ಒಂದಾಗಿ ಬಿಡ್ತಿದ್ಲು"[89] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮಹಿಳೆಯ ಶೊಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯ ಹುಡುಗಿಯರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಬಡತನದಿಂದ ನೊಂದ ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ

ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿ ಋತುಮತಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಹೆಸರೇಳಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಸೇವೆ ಎಂದರೆ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸೇವಾ ಪದ್ಧತಿಯು ತಳಸಮುದಾಯವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸೇವೆಯಿಂದಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ತಳಮೂಲದ ಹುಡುಗಿಯರ ಬದುಕು ಬರಡಾಗಿ ಜೀವನ ಅತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರಕದಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ.

> 'ಮಂಚವೆಂಬೊ ಮಾಯಾ ಕನ್ನಡಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪೀಕ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಮದ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಗಂಡ ಅತ್ತೆ, ಮಾವರನ್ನು ಮರೆತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಪುರುಷ ಸಮಾಜ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೆಣ್ಣೇ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. "ಅಕಿ ಮೈ ಮ್ಯಾಲ ಕೇಜಿ ಗಟ್ಟಲೆ ಬಂಗಾರ ಹಾಕಿ ಸಾಬಿ, ಸುಖದಾಗ ಪೀಕ್ಲಿ ನಾಮರ್ಧಗಂಡನ್ನ ಕೈಲಾಗದ ಅತ್ತಿ ಮಾವಂದಿರನ್ನ ತನ್ನ ಮನಿ ಮಂದಿನೆಲ್ಲಾ ಮರ್‍ತ ಬಿಟ್ಲು".[90] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯೇ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಲೈಂಗಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಗಂಡ, ಅತ್ತೆ, ಮಾವ ಮನೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಊರೂರು ತಿರುಗಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಕೊಂಡನಾಯ್ಕ ಮತ್ತು ಜಿಂಪಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳು ಪೀಕ್ಲಿ. ಪೀಕ್ಲಿ ಗಂಡ ಜೋಕನಾಯ್ಕ, ಅತ್ತೆ ಚಿಂಕಿಬಾಯಿ ಇವರದು ಒಂದು ಪುಟ್ಟದಾದ ಸಂಸಾರವಾಗಿತ್ತು. ಪೀಕ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಆಸೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಲಂಗೂರ ಸಾಬಿ ಜೊತೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಸಾಬಿಯ ಸರಸದಲ್ಲಿ ಪೀಕ್ಲಿ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಹಾಗೇ ಪೀಕ್ಲಿ ಅವ್ವ ಜಿಂಪಿ, ಅವಳಪ್ಪ ಕೊಂಡನಾಯ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಂಪಳ್ಳಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಪೀಕ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಆಲೋಚಿಸಿದ ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವನ್ನೇ ಬಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದಳು.

> 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದ 'ಹೋರಾಟದ ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಊರಗೌಡರು ತಳಸಮುದಾಯದ

ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ತೀಟೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಐದು ಹತ್ತು ದುಡ್ಡು ಬಿಸಾಕಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಇಡೀ ತಾಂಡವೇ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಸಂದರ್ಭ "ಜಂಬೇಗೌಡ, ಅವರಜ್ಜ ಐದ ಹುಡ್ಗಿರನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಳ ಮಾಡಿದ್ರ, ಅವರಪ್ಪ ಮದ್ವಿ ಆದವಳು ಚೆಂದ ಕಂಡ್ರ, ತನಗೆ ಬೇಕು ಅಂತಿದ್ನಂತ".[91] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಂಬೇಗೌಡ, ಮತ್ತು ಅವರಜ್ಜ ತಾಂಡದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಾಮತೃಷೆಯಿಂದ ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಂಬೇಗೌಡ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಲಂಬಾಣಿ ಹಿರಿಯ ಜೀವವೊಂದು ಅವನ ಅಜ್ಜನ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಜಂಬೇಗೌಡನ ಅಜ್ಜನ ಕಾಲದಿಂದಲ್ಲೂ ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ನಿಂತರವಾಗಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಾಂಡದೊಳಗೂ ಅದೇ ಭಾವನೆಯ ಶೋಷಣೆ ಎದುರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ಹುಡುಗಿರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯಾನವಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಯಾರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಸಂಪಣ್ಣ ಎಂಬುವನೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮ ಶವವಾಗಿ ಬದುಕಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ದೀಪಾವಳಿ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸಿಟಿಯೊಳಗಿರುವ ಸುಂದರಿಯರಿಗಿಂತ ನಮ್ಮ ಜಾಜಿ ಸುರದ್ರೂಪಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದನು. "ರಾತ್ರಿ ಮಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದ ಜಾಜಿ ಮುಂಜಾನಿ ಹೆಣ ಆಗಿದು, ಆಕ ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ ಗೆಣೆಯ, ಸಂಪಾಗಿ ಅವಳ ಇಡಿ ದೇಹವನ್ನ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಇಂಚೆಂಚು ಸವಿದ ಸಂಪಣ್ಣ"[92] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿ ಜಾಜಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಂತಿದ್ದ ಸಂಪಣ್ಣನಿಂದ ಅತ್ಯಾಚಾರವಾಗಿ ಸಾವನ್ನಾಪ್ಪಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಜಾಜಿ ಮುಟ್ಟಾಗದೆ ಇದುದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇದರ ನಡುವೆ ರಾಗಿ ಕೊಯ್ಯೋದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯೊದು, ದನ, ಎತ್ತು ಮೇಯಿಸೋದು ಮಾಡಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಬಸವಳಿದಿದ್ದಳು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಮೇಲಾದ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮರೆವಿನಿಂದಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ ಜಾಜಿ ಬೆಳಿಗೆ ಆಗುವುದರೊಳಗೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಳು. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಜಾಜಿ ಅಪ್ಪ ಹಾಸಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡವನು ವಾರ ಕಳೆದರೂ ಮೇಲ ಎಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಜಾಜಿಯ ನೆನಪು ಅರಳಿ, ಬತ್ತಿ, ಬಾಡಿ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳು ದುರಂತವಾಗಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತಿರವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.

> ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ತಳಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ನಾನಾ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರಕದೆ ಇರುವುದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ದೇ.ಜವರೆಗೌಡರು ಮಹಿಳಾ ದಾಸ್ಯತನ ಕುರಿತು "ಮಹಿಳಾ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಕಾರಣವೇ ಹೊರತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿನ್ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಜಾರ್ಜ್‌ಸ್ಯಾಂಡ್ ನಿರ್ಧಾರ. ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ"[93] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.
>
> "ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಪೂಜ್ಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ತಾರತಮ್ಯ. ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ರಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ ಸ್ಕಂದಳೇ"[94] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

3.6 ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬದುಕು, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಆಚರಣೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ ಅಂತರವಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು ತುಂಬ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ವಾತಾವರಣ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವಂತೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳು ಲೇಖಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮೆರಗು ಪಡೆದಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ತಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಪ್ರಭು ತನ್ನೂರಿನ ಬಾಲ್ಯದ ಸವಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಅಸಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ

> ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸೋ ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಅವಹೇಳನದಿಂದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಡಿಸಲಿನ ಒಳಗೆ ಮಕ್ಕಳು, ಒಂದೆರಡು ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕರು, ಆಡು, ನಾಯಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿಯೇ ಬದುಕಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆವತ್ತಿನ ದಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಬಟ್ಟೆಯೇ ಗತಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. "ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಕೂಳಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದ ಆ ದಿನಗಳು, ಜಾತಿ ಹಗರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಳ್ಕೊಂಡ ಅವಕಾಶಗಳು ಉಳ್ಳವರ ಮಧ್ವಿಯೊಳಗೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಂಡು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಕಂಬಕ್ಕ ಬಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಡ್ತಾ ತಿಂದದ್ದು".[95] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಜನರಿಂದ ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೀವೂರ ತಾಂಡದಾಗ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊಲ, ಮನೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವ ಛಲದಿಂದ ಪೆತ್ಲೆಪ್ಪನಾಯ್ಕ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಮಾಡಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಭು ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜೊಂದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಆದರೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕುತಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕನ್ನು ನೆನೆದು ಮರುಗಿದನು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಓದು-ಬರಹದ ಅರಿವಿಲ್ಲದವರು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಊರಿನ ಸಾವುಕಾರರು, ಗೌಡರು, ಪಾಟೇಲರು ಸಾಲ ಕೊಡುವಾಗ ಖಾಲಿ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಒತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರಿಗೆ ಸಾವುಕಾರರ ಮಾತು ವೇದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಉಳುಮೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ನಮ್ಮೂರ ಮಂದಿ ಹತ್ತ ಹದಿನೈದ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತಗೊಂಡು ಹೆಬ್ಬಟ್ಟು ಒತ್ತಿದ್ಕ ಊರಪಕ್ಕದ ಮಂಗಳೂರ ಸಾವುಕಾರ ಒಂದಕ್ಕ ಎಲ್ಡರಂತೆ ಹಚ್ಕೊಂಡು ಅಸಲು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಜಡದು ಹೊಲ ಅಡುಹಾಕಿದ್ರು ಸಾಲ ತೀರದಂಗ ಮಾಡಿ ಹೊಲಗಳನ್ನೆ ನುಂಗಿ ಹಾಕಲಿಲ್ವೆ"[96] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾವುಕಾರರು ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವೂರ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವುಕಾರರಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂತ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಜೀಮಾರ ತಾಂಡದವರು ಎಂದು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯುವ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಕೂಲಿ ಹಣವನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೂಲಿ ಕೊಡುವ ಸಾವುಕಾರರು ನಾಲ್ಕು ಬಾಟಲು ಹೆಂಡ ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಕೂಲಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮೋಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೀವೂರ ತಾಂಡದ ಜನರಿಗೆ ಅಸ್ಥಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಬದುಕು ನಡೆಸತೊಡಗಿದರು.

ಜೀವೂರ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಭಾರೀ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಎರಡು-ಮೂರು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 10-12 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ದೇವರ ಪ್ರಸಾದ ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾನದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಂಡಾ ಜನರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. "ಪೆತ್ಲಪ್ಪನ ಪೌರುಷದ ಫಲಕ್ಕ, ನಮ್ಮವ್ವ ಹದಿಮೂರ ಮಂದಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದ್ಲು.

ಹದಿಮೂರು ಜೀವ ಉಳಸಾಕ ಅಪ್ಪ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದ ಮಾಡಿ ದುಡಿತ್ತಿದ್ದ. ಹಕ್ಕಿಗೂಡಿನಂತ ಮನಿಯಾಗ ಹದಿನೈದು ಜೀವ ಉಸಿರಾಡ್ತಿದ್ವು"[97] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಪ್ರಭು ಸ್ವಕುಟುಂಬದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಜೀವೂರ ತಾಂಡದಾಗ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿನ ತಂದೆಹೆಸರು ಪೆತ್ಲಪ್ಪ, ತಾಯಿ ಭರಮಕ್ಕ. ಇವರಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಹದಿನಾರು ಜನರ ಜೀವ ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೆತ್ಲಪ್ಪ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಮಾಡಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಕ್ಕಿ ಗೂಡಿನಂತ ಮನಿಯಾಗ ಹದಿನೈದು ಜೀವಗಳು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತ ಹಕ್ಕಿ ಗೂಡಿನಿಂದ ಹಾರುವ ಹಾಗೇ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಜೊತೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕನಸಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ 2-3 ಜನರು ಓದಿದರೆ ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು.

'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಕಾಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಆರಂಭವಾಗುವುದೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡೋ ಬೆಳ್ಳಿ ಚುಕ್ಕಿಯಿಂದ. ರಾಗಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಕೂಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದುದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವಾತಾವರಣದ ಈ ಕಾಕಾಪುರದ ಪರಿಸರ ಎಂದರೆ "ನಲ್ವತ್ತುಮನಿ ಲಮಾಣಿಗಳು ಕಾಕಾಪುರದ ಸುತ್ತಿದ ಅಡವಿಯಿಂದ ಕಟಗಿಕಡಿದು ಹತ್ತ ಮೈಲಿ ದೂರದ ಹಂಪೂರಪಟ್ಟಣಕ್ಕ ಹೊತ್ಕೊಂಡೋಗಿ ಮಾರಿಬರ್ತಿದ್ರು, ಕಾಡ ಕಡಮಿಆದಿಂದ ಅವರು ಸಾವುಕಾರ್ರ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ದುಡಿಯಾಕ ಹೊಂಟ್ರು"[98] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡದ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಜನರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾಕಾಪುರದಾಗ 40 ಮನೆಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ಕಡಿದು ಪಕ್ಕದ ಹಂಪೂರಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ 10 ಮೈಲಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು

ಕಾಕಾಪುರದ ದೊಡ್ಡಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ ಮೂರುವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಶೇಂಗಾ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕಾಕಾಪುರದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅವರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಕಾಕಾಪುರದ ತಾಂಡ ಬಿಟ್ಟ ಮದುವೆ ದಿಬ್ಬಣ ತಾಂಡವಪುರದ ಸೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಾಂಡಪುರದ ಹುಡುಗಿಯರು ಮದುವೆ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದರು. ಮದುಮಗನನ್ನು ಹಾಗೂ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಗೇಲಿಮಾಡುವ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮದುವೆ ಸಡಗರಕ್ಕೆ ಹೊಸದೊಂದು ಮೆರಗು ನೀಡುತ್ತದೆ. "ಮದುಮಗನೆ ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಯಾವುದು. ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಬಹಳ ನಿಧಾನ. ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ಬರಿಹಲ್ಲ ಕಿರಿತಾಳೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲೆ ಮದುಮಗನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದರನ್ನ ಬೈಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು".[99] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಡಗರವನ್ನು ತರಲು ಮದುಮಗ ಮತ್ತು ಆತನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಗೇಲಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನ ತಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಂತಹ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿದ ಮೇಲೆ ತಾಂಡಪುರದ ಹಟ್ಟಿನಾಯ್ಕನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಟ್ಟಿ ಹಿರಿಯ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮದುಮಗ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಳಗೆ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಗೋರ್‌ಬಾಲಿ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾತ್ರಿ ಕೆಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹೆಂಡ, ಸರಾಯಿ, ಕಳ್ಳ ಪಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮದುವೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾಕಾಪುರದಾಗ ದೀಪಾವಳಿಯೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಮೆರಗು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಹರೆಯದ ಹುಡುಗಿಯರು ತಿಂಗಳಾಗುವ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮದುವೆ ಮೇಲೆ ದೀಪಾವಳಿಗೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸಲು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾಂಡದ ದುರ್ಗವ್ವನ ಗುಡಿ ಮುಂದೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬರು ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯವರೆವಿಗೂ ತಮ್ಮ

ಭಾಷೆಯ ರಾಗಬದ್ಧ ಹಾಡಿಗೆ ತಕ್ಕನಾದ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಡಾನ್ಸ್ ನೋಡಾಕ ಬಂದ ಗಂಡ ಹೈಕ್ಳು ನಾವೇನ ಬರಿ ಅವರನ್ನ ನೋಡೋದ ನಡ್ರಲೇ ಅಂತ, ಕಲ್ಲು, ದಿಬ್ಬ ಲೆಕ್ಕಿಸ್ದೆ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ ಒಲಿಯಾಲಿನ ಬೂದಿ ತಂದು ಅಡ್ಡಗೆರಿ ಹಾಕಿ ಕಬ್ಬಡಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ರು"[100] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಹುಡುಗಿಯರು ದೀಪಾವಳಿ ಸಡಗರ ಸವಿಯಲು ನೃತ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷರು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸವಿ ಸವಿಯಲು ಬೂದಿ ತಂದು ಅಡ್ಡಗೆರೆ ಹಾಕಿ ಕಬ್ಬಡಿ ಆಟ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗಿಯರು ಸೇರಿ ಕಬ್ಬಡಿನೋ ಇಲ್ಲ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಹತ್ತುವ 'ಅಂಡೋಲ್ ಪಂಡೋಲ್' ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೀಪಾವಳಿ ಆರಂಭವಾದ ದಿನದಿಂದ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರು ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಲಿಪಾಡ್ಯದ ದಿನದವರೆಗೂ ಸಡಗರದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಡು ಮೇಡು ಎನ್ನದೇ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ತುಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದೇ ಹಳೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. "ಹತ್ತ ಮೈಲಿ ದೂರದವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಶೇಂಗಾ ಆರ್ಸಿ ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕನಿಂದ ಛೀ! ಥು ಅನ್ನೋಕೊಂಡು ಬದುಕಿನ ಬಂಡಿ ಸಾಗೋದಕ್ಕೆ ತಾನು ಸಾಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನ್ನ ಮರಿಯಾಕ ಆಗದೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ತಮ್ಮಂಥವರ ಬದುಕೇಕೆ ಹೀಗೆಂದು ತಡಬಡಿಸು ತ್ತಾನೆ".[101] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾನಿರೂಪಕ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಬದುಕನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಬದುಕನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡದ ಜನರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ತನ್ನ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರ ಹೋಗುವಾಗ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಲಿಗೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೇಂಗಾ

ಆರಿಸುವುದು, ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದು ಭತ್ತ ಕೊಯ್ಯುವುದು ಇವರ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದೇ ಊರಿನ ಸಾವುಕಾರರಿಂದ ಬೈಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಕಾಟೇಬಾರಿ ಜನರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಾಗಿತ್ತು.

ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದು ಮಾಟ ಮಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಚಿಮ್ನಿಯ ಹೃದಯದ ಒಳಗೆ ಇರುವ ರಂಧ್ರದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನು ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಜನರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚಿಮ್ನಿಗೆ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಯಿಂದಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವಾಂತರವೆಂದರೆ 102"ನಾಕೈದು ಸಲ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಛೂ ಅಂತೇಳಿ ಬೂದಿ ಊದಿದ. ಚಿಟಿಕೆ ಬೂದಿಯನ್ನು ಹಣೆಗ ಹಚ್ಚಿ, ಆಟು ಮೈಗ ಸವರಿ ಚಿಟಗಿಯನ್ನು ಬಾಯೊಳಗ ಇಡ್ಕೋಳಾಕ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲೋ ಹೆದರ್‍ಯಾಳಿ ಪೋರಿ ಏನಗಲ್ಲ"[102] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಮಾಟ–ಮಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಿಮ್ನಿಗೆ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಭಯಬೀತನಾಗಿದ್ದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಲು ಸಂತುನಾಯ್ಕನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಮ್ನಿಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಸಂತು ನಾಯ್ಕ ಚಿಮ್ನಿಗೆ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಬಾರೀ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿದ ಛೂ ಅಂತ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೀರು ಎರಚಿದ ಒಲೆಯಾಳಗಿನ ಬೂದಿ ತಗೆದು ಹಣೆಗಿಟ್ಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟು ತುಪಾರಿದು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಸವರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಹುಡುಗಿ ಹೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಆಗುವುದೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಂಬಾಣಿಗರು ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮೂರುದಿನಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರೂಜಿ, ಹನುಮಾಜಿ, ಬಾಲಾಜಿ ದೇವರುಗಳನ್ನು ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೀಪಾವಳಿಯ ಮೂರನೆಯ ದಿನದಂದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ಒಂದಿಬ್ಬರು ಕೂಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಗ್ವಾಡಿನೆಲ್ಲಾ ಬಳದು, ನೆಲ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಎಮ್ಮಿ ಗ್ವಾತ ಹೊಯ್ದು ಮಣ

ಕಾಲ್ಕಟ ಆಗಿದ್ದ ಗುಂಡಿಗಳಿಗೆ ಕೆರಿಮುಂದಿಂದ ಜರಗ ತಂದು ಹಾಕಿದ್ರು. ಎತ್ತಿನ ಮನಿಯೊಳಗಂತು ಸೊಂಟದ ಮಟಗುಂಡಿಗಳಿದ್ದು ಅವನ್ನ ತುಂಬಿಸಿ ಅಂಗಳಾವೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು".[103] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಲು ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ತಯಾರಿ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತುಂಬಾ ಶ್ರದ್ಧಾ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಡುಕಾಗದಂತೆ ಮುತುವರ್ಜಿವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ 2 ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕೂಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯಗೋಡೆಯನ್ನು ತಾರಿಸಿ, ಮನೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹೊಡೆದು, ಸಗಣಿ ಸಾರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಸಿಂಗಾರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಬ್ಬದ ದಿನದಂದು ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರೂಜಿ, ಬಾಲಾಜಿ ಹನುಮಾಜೀ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕಾಟೇಬಾರಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲೇಖಕರ ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಬಿದರ ಮತ್ತು ಛತ್ರದೂಟ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರ ವಿವಿಧ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಿದರನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಪೋಷಕರು ನಲ್ವತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರ ಇರುವ ಶಿರ್ನಳಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮಬಿದರ ಶಿರ್ನಳಿ ಹಾಸ್ಟಲ್‌ಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾಯಿ ಕರಳು ಹರಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ "ಸರಿಗ ಓದ ಮಗಾ, ನೀನಾರ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬ ಉಂಡಿದ್ರ ಸಾಕು, ನೀನ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿಯೋತಂಕ ನಾವೇನು ಬದಕಿರಂಗಿಲ್ಲಾ"[104] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಉದ್ಯೋಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯವು ವಾಸ್ತವಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ತಾಯಿ ಹೃದಯ ಭಾವುಕವಾಗುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದರನ ತಾಯಿ ಕೈಗೆ ನಾಕಾಣಿ ಕೊಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿರಿವಂತನಾಗಿ ಬದುಕು. ನಾವು ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು.

'ಕೆಂಚವ್ವನ ಸೀರಿ ಕನಸು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಚವ್ವನ ಅತ್ತೆ ಕೆಂಚಜ್ಜಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಗರಿಗರಿಯಾದ ಕಾಟನ್‌ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದರು. ಆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಸೀರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೆಂಚಜ್ಜಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಂದು ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಂಚವ್ವ ನಾನಾ ತರದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಕಥೆ ಹಳ್ಳಿ ಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕದಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು "ಒಲ್ಯಾನ ಬೂದಿ ತಗದು, ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರಿ ಒಲಿಮ್ಯಾಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ಚಂಬು ನೀರ ಸುರವಿ, ಹಸಿರ ಕಾರ್ಡಿನೋರ ಕೊಟ್ಟ ಸಕ್ಕರಿ ಚೀಲದಾಗಿಂದ ಸುರವಿ ಲೋ ಬೀರಾ ಒಲಿಮುಂದೆ ಕಟಗಿ ಹಾಕು ನಾ ಹಾಲ ಹಿಂಡಕೊಂಡ ಬರ್ತೀನಿ ಅಂತ ವಾಟೆ ತಗೊಂಡು ಹೊರಟಳು".[105] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಮಹಿಳೆಯರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಕೆಂಚಜ್ಜಿಯ ಸೀರೆ ಕನಸಿನೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಂಚವ್ವ ಮುದುಕಿ ಕೇಳಿದ ಚಹಾ ಮಾಡಲು ಒಲಿಯೊಳಗಿಂದ ಬೂದಿತೆಗೆದು ಸೌದೆ ಹೊಟ್ಟಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದಳು. ಮಗನಿಗೆ ಒಲೆ ಮುಂದೆ ಸೌದೆ ತರಲು ಹೇಳಿ ತಾನು ಹಾಲು ತರಲು ಸಣ್ಣವ್ವನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಈ ಕಾಯಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಮುಂಗೋಳಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಸಗುಡಿಸಿ, ರಂಗೋಲಿ ಇಟ್ಟು ಅನಂತರ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ತಾವು ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ತಂಟೆ-ತಕಾರಾರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಾಜದ ನಿಜವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪಾಲಕರೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು ಇವರು.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ ಬೂದುಗನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೂಟುಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾವನ ಮಗಳಿಗೆ ಬೂಟು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬೂದುಗ ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಸೆ ಮುಖ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಲು ಬೂದುಗನ ತಂದೆ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಕಬ್ಬು ತಂದು ರಾಶಿ ಹಾಕಿಸಿದನು. ಊರಿನ ಹುಡುಗರು ಕಬ್ಬಿನ ಆಸೆಗಾಗಿ ಬೂದುಗನೊಂದಿಗೆ ಗೆಳೆತನ

ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. "ಲೇ ಬೂದುಗ ಯಾವನಾರ ಒಂದಗಣ್ಣು ತಗೊಂಡ್ರ ಎಕ್ಕಡದಿಂದ್ಲೆ ಹೊಡದ ಬಿಡು ಒಂದ ಕುರಿ ಕಡದ್ರೆನಾಗಂಗಿಲ್ಲ ಅಂದ".[106] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬನ್ನು ಯಾರು ಮುಟ್ಟದ ಹಾಂಗೆ ನೋಡಿಕ್ಕೊ ಎಂದು ಬೂದುಗ ಅಪ್ಪ ಪ್ರತ್ರೇಶಿ ತಾಕಿತ್ತು ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ.

ಬೂದುಗನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಗುಡಿಸಲಿನೊಳಗಿಂದ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಬೂದುಗನ ಅಪ್ಪ ಪ್ರತ್ರೇಶಿಯು ಹುಡುಗರ ಗುಂಪನ್ನು ಕಂಡು 'ಲೇ ದೂರ ಹೋಗ್ರೋ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿನ ತುಂಡಿಗೂ ಆರುವರಿ ಪೈಸೆ ಬಿದ್ದೈತೆ' ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಮಗನ್ನಾ ಕುರಿತು ಲೇ ಬೂದುಗ ಕಬ್ಬಿನ ರಾಶಿಯನ್ನಾ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಗದರಿ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಂಡು ಪತ್ರೇಶಿ ಕೋಪದಿಂದ ಮತ್ತೇ ಮಗನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬೂದುಗ ಯಾವನ್ಯಾರ ಒಂದು ಗಿಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಚಪ್ಪಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು ಬಿಡು ಮುಂದೆ ಆಗೋದನ್ನ ನಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಗದರಿ ಹೋದನು.

'ಪಲಾಯನದಂದು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ದನ, ಹಸು, ಕುರಿ, ಆಡು, ಎಮ್ಮೆ, ಮೇಯಿಸುವಾಗ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮೇವಿನ ಕಡೆ ತಿನ್ನಲು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ಬೇರೆ ಕುರಿ, ದನ ಹೆದರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕ ಬಂದು ಮೇಯುವ ದನಕ್ಕೂ, ಮೇಯಲು ಬಿಟ್ಟು ಹುಡುಗರು, ಮನೆಯವರಿಗೆ ಇಡೀ ಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತಾ ಓಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. "ಏಯ್, ನಿನ್ನವ್ವನ ಮುದಿಯ ಮ್ಯಾರಿ ಮ್ಯಾಲ ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರೊ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯೋದ ಬಿಟ್ಟು ಜ್ವಾಳಕ ಭಾಯಿ ಹಾಕ್ತಿ ಅಂದವನೆ ಮುಗದಣ ಅಳಕೊ ಹಂಗ ಜೋರಾಗಿ ಜಗ್ಗಿದ"[107] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ದನವು ಜ್ವಾಳ ಮೇಯಲು ಹೋದಾಗ ಗದರಿಸುವ ಹಳ್ಳಿ ಜನರು ದನ ಕಾಯುವ ಕಾಯಕದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಂದೂಕನು ತನ್ನ ಕೈಯಾಗಿನ ಕರಿ ಎತ್ತು ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಏರಿ ಪಕ್ಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮೇಯಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡನು. ದನದ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ತಂದುಕೊಂಡ ಬಂದೂಕನು ಏರಿ ಮೇಲೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯೋದು

ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೋಳಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮೂಗುದಾರ ಹಿಡಿದು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದನು. ಈ ರೀತಿಯ ಆವಾಂತರದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಳ್ಳಿ ಕಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ನಡೆಸೋ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಒಂದು ಸೊಬಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ರಸದೌತಣ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

> 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದ 'ಬೆತ್ತಪ್ಪನ ಮಗ ಜುಲ್ಪನೂ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಅತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆಂದು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ ಜುಲ್ಪ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂತಸ ಕ್ಷಣಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಮುಗ್ಧ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂತಸದಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಮನ ನಲಿದಾಡಿದ ಬಗೆ ಎಂದರೆ, "ಎರಡು ತಾಟಗಳನ್ನು ಬೂದಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕಿದ. ಇಲ್ಲಪ್ಪ ನಾ ಬರಂಗಿಲ್ಲಾ ಇವತ್ತು ನನಗೆ ಕೆಲ್ಸ ಐತಿ ನೀನಾ ಓಡು ಅಂದವನೆ. ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ನೀರುಹಾಕಿ ತೊಳದ ಯಾಕಲೆ ಈ ಕೆಲ್ಸ ದೂಡಾಕ ಹತ್ತಿ, ನಿಮ್ಮವ್ವ ಬರಂಗಿಲ್ಲೇನು ಅಂದ. ಇಲ್ಲೋಲೆ ನಮ್ಮವ್ವ ನಮ್ಮ ಇರೂಪಣ್ಣ ನಮ್ಮ ಸಾಲಿ ಕಲ್ತ ಅತ್ತಿಗಿ ಎಲ್ಲಾರೂ ದ್ಯಾವೂರಿಗ ಹೋಗ್ಯಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಿದ್ನಿಂಗ ಬಂದ ಹೇಳಿದ ನಮ್ಮ ಸಾಲಿಕಲ್ತ ಅತ್ತಿಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಿಗ ಬರಾಕ ಹತ್ಯಾಳಂತ"[108] ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜುಲ್ಪಾನು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತ ಅತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ತೋರಿದ ಮುಗ್ಧತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜುಲ್ಪಾ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲು ಬೆತ್ತಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅವ್ವ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಣ್ಣ-ಅತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂತಸದಲ್ಲಿ ಜುಲ್ಪಾ ಅಂದಿನ ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಜುಲ್ಪಾನ ಅಕ್ಕ ಪಾರೋತಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಇಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿಯ ಮುಗ್ಧತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಮಮಕಾರ ಜುಲ್ಪಾನಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

> 'ಚೊಕ್ಕನ ರೊಟ್ಟಿ ಕನಸು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದ ರಾಗಿ ಅಂಬಲಿಯು ಊರನ್ನು ಐದಾರು ಸುತ್ತು

ಸುತ್ತಿ ಮುಂದಿನ ದೀಪದ ಕಂಬ ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕರಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗಳು ಚಿಂಚಲಿ ಅಂಗೈಯಾಗಿನ ರೊಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ತಾನು ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆಪಟ್ಟನು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದ ಚಿಂಚಲಿ ತಮ್ಮ ಗಕ್ಕನೇ ನಿಂತು ಚೊಕ್ಕನ ಕೈ ಬಾಯಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತದೇಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. "ಕೊಲಾಣಿ ಸಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯೆ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ಉಂಡು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಬ್ಯಾಡ ಅಂತಂದ್ರು ಮನಸ್ಸು ತಡಿಲೇ ಇಲ್ಲಾ. ಏ ಚಿಂಚಲಿ ನಿನಿಗ ಅಕ್ಕ ಅಂತೀನಿ, ಬಂದ ಗುಕ್ಕು ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಡ್ತೀಯಾ? ಅಂತ ಕೇಳಿದ"[109] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕ ರೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಹೇಗೆಲ್ಲಾ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಗಿ ಅಂಬಲಿಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ ಚೊಕ್ಕನಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿ, ಕೊಲಾಣಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯೆ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ ಚೊಕ್ಕನ ಆಸೆಯನ್ನು ರಾಗಿ ಅಂಬಲಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದಳು. ಆದರೂ ರೊಟ್ಟಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಂದ ದೂರ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತಂಗಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಚಿಂಚಲಿಯನ್ನು 'ಅಕ್ಕ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಯ ಹುಚ್ಚು ಬೆಳೆಸಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಬಡತನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು ವಾಸ್ತವಾಂಶವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಬದುಕು, ಜೀವನ ಶೈಲಿ, ಮುಗ್ಧತೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆ, ಸ್ನೇಹ-ಪ್ರೀತಿ, ಜಗಳ, ಒಳಪಿತೂರಿ, ಅಸೂಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅತಿರೇಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿರೇಕಕ್ಕೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು ಎಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು. ಮನೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರೆವಿಗೂ ಇವರ ಶ್ರಮ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದ್ದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕುರಿತು "ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಪುರುಷರ ಕುಡಿತದ ಚಟದಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದ

ದುಡಿತದಿಂದಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ"[110] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.

3.7 ಆಧುನಿಕತೆ

ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಗಳು ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಜಗಳಿಕ್ಕಿಂತ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಗರೀಕತೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ರೂಢಿ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಸಿತ, ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಲೇಸು ಎಂಬ ಜನರ ದೋರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜವು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಯುಗವಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವು ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಇದರ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೌಶಲ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯನ ಆರ್ಥಿಕ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನವು ಹಲವಾರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಗ್ರಾಮಾಂತರದ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು, ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಕಳ್ಳತನ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅನೈತಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದೊಳಗೆ 'ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ'ದ ದುಸ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದಲಿತ ಕವಿ ನಾಮದೇವ್ ಢಸಾಳ್ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ **"ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ಸಮತೋಲ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂವಿಧಾನವೊಂದು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವ, ಅಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಭಾತೃತ್ವ, ಸಮಾನತೆಗಳ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲುಕೀಳಿನ ತಾರತಮ್ಯತೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಯುತವಾಗುತ್ತಿವೆ"**[111] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿಷಯಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಾಗಿದ ತಳಸಮುದಾಯದ ಯುವಕನ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. **"ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯೊಳಗೆ ಹರತಾಳ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ**

ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೈದು ಬಸ್ಸುಗಳು ಸುಟ್ಟಿದ್ರು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಲೇಜೊಂದರ ಹುಡುಗಿ ಹೋರಾಟದ ಹೆಸರಿನೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಲು"[112]. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ರುದ್ರ ತಾಂಡವವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೊ. ಕಂಪಣ್ಣನವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ್ ವರದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಶುರುವಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನಾಲ್ಕು-ಐದು ಬಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಲಾಯಿತು. ಈ ಘಟನೆಯ ನಡುವೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲೇಜಿನ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಹೋರಾಟದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಇರುವುದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

> ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೆರುಗು ಬಂದಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ನಾಗರೀಕತೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೊಸ-ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಯ ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭಿಸಿದವು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಳ ಪ್ರೇಮಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದು "ನಿಮ್ಮ ಎದಿಯೊಳಗೆ ಒಂಚೂರು ನನ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ರ ಇದನ್ನ ತಿನ್ಲೆಬೇಕು. ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ ವಾಪಾಸಬಿಸಾಕಬೇಕು ಅಂತ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅಂಡ್ಕೊಂಡವಳೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂಗ ನನ್ನ ಕಡೀಗ ಬಿಸಾಕಿದ್ಲು"[113] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೇಲೆ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಪ್ರೇಮ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ಪರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜುವತಿಯಿಂದ ಊರೂರು ಅಲೆದು ಜನಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಜಾಗೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಟಕ, ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ದನಿದ್ದದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಡಕ್ಕಿಯನ್ನು ಉಪಾಹಾರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಹಸಿರು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಪ್ರಭುವಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಅವನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಎಸೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೆ ತಿನ್ನಿ ಎಂದು ಕಣ್ಸನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದಳು. ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗೆ ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

> ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿರುವ ವರವೆಂದರೆ ಚುನಾವಣೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಚುನಾವಣೆಯು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಬಡವರ ಪಾಲಿನ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಚುನಾವಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರಿಗೆ ದುಡ್ಡು, ಊಟ, ತಿಂಡಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಂಡದ ಓಕುಳಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಸ್ನೇಹಿತ ಪಟಗಾರ ಶಿರಗೂರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಚುನಾವಣೆಗೆ ಪಕ್ಷೇತರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ನಾಮಿನೇಷನ್ ಮಾಡಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು. "ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಅನ್ನೋದು ಬಡವರ ಪಾಲಿಗ ಬರೋ ಐದ ವರ್ಷದ ಚೌಡಿ ಹಬ್ಬದಂಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಸಿಗತೈತೊ ಅಷ್ಟನ್ನ ಹಿರ್‍ಕೊಬೇಕನ್ನೋ ವಿಚಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರದಾಗಿತ್ತು".[114] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಎದುರು ಇಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಟಗಾರನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ ಪ್ರಭು ನಾಲ್ಕು ಐದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಚಾರ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಊರೂರು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಂಪಾಪುರ ತಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರು. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಓಟು ನನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಭು ಜನರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಜನರು ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ, ದೋಸೆ ತಿನ್ನಕ್ಕೆ, ಜೋಳ ಖರೀದಿಸಲು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ, ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ತುಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿರುವ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ, ರಸ್ತೆ ರಿಪೇರಿಗೆ ಎಂದು ಹಣದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಜೀವ ಹೋದಂಗಾಯಿತು. ಚುನಾವಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಇಡೀ ಆಕಾಶ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿ ಚುನಾವಣೆ ಸಹ ವಾಸನೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮೂಡಿಸಿದರೂ ಇಂತಹ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ನಿಂತಿಲ್ಲ.

> ಲೇಖಕರ 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ನಾಗರೀಕತೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ತಾನು ಬೆಳವಣಿಗೆ

> ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕನ ಮೂರನೇ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಂತಾನ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಗೊತ್ತಾನ ಏಳನೆ ಮಗ ಪೀಋ, ಇವನ ತಮ್ಮ ಗದ್ದಿ ಭತ್ತ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪಾತಿ ಹಾಕಿದರೂ ಆ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಿ ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆದರು. "ಭತ್ತನ ಪೀಋನೆ ಹೇರ್ಕೊಂಡ ಹೋಗಿ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಹೊಸ ಪಿಲಿಪ್ಸ್ ರೇಡಿಯೊ ತಂದಿದ್ದ. ಮನಿ ಮಂದಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಖುಷಿಯಾಗತು ಕೆಲವರಂತು ಇದೊಂದು ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತ ಅಂತ ಕರೆದರು".[115] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾನ ಕುಟುಂಬ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಿನವಿಡೀ ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಅನ್ನದ ರುಚಿ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪೀಋ ಮತ್ತು ಗದ್ದಿಯ ಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನದವರ ಬಾಯಿಗೆ ಅನ್ನದ ರುಚಿ ಹೊಸ ಲೋಕದ ಪರಿಚಯವಾದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲಾಗದ ಸಂತೋಷ ಉಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಪೀಋ ಭತ್ತ ಮಾರಿದ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಪಿಲಿಪ್ಸ್ ರೇಡಿಯೋ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಮನೆಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅದೇ ವರ್ಷದಾಗ ಪೀಋ ಹಠಮಾಡಿ ಸೈಕಲ್ ಖರೀದಿಸಿದ್ದು ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾದುದ್ದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

> ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ವತಿಯಿಂದ ನೆಲ ಕೊರಿಯೋ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಬಂದಿತು. ಪೀಋ ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯಲು ಮುಂದಾಗಿ ತಮಗೂ ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ನೀರಾವರಿ ಸವಲತ್ತು ಪಡೆದು ಶೇಂಗಾ ಬೆಳೆದು ಭಾರೀ ಹಣಗಳಿಸಿ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಹೊಲದ ಪಕ್ಕದಾಗ ಇರುವ ಕುರುಬರ ಅಂದಾನಪ್ಪನ ಆರೂವರೆ ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದನು. ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷದಾಗ ಹೊಲಗಳು ಜಾಸ್ತಿ ಆದವು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ. "ಬ್ಯಾಂಕಿನೊಳಗೆ ಲೋನಮಾಡಿ ಹೊಸ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಬುಕ್ ಮಾಡ್ಸಿದ ಗೊತ್ರಾನಾಯ್ಕ. ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿತಾರಂದ್ರ ನಾಯಾಕೆ ಬ್ಯಾಡ ಅನ್ನಬೇಕು ನಾಳೆ ತಿರ್ರೋರು ಅವರೆ ನಂದೇನೈತಿ ಸುಮ್ಮನಾದ"[116] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

> ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಹೊಲ ಖರೀದಿಸಿದ ಪೀಱು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲು ಟ್ಯಾಕ್ಟರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೀಱು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದು ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದ ಅಗೆಯುವುದು ಮಾಡಿ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಪೀಣ್ಣು ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಗೊತ್ತಾನ ಮುಂದೆ ಹಠ ಮಾಡಿ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್‌ನ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದನು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ತಂದು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ದುಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಬಂದಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸೋನ್ಯಾ, ಗಬಡು, ಪೂಜಾರಿಪಾಪನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಅಸೂಯೆ ಪಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯಾರು ಏನೇ ಅಂದರೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಗೊತ್ತಾನ ಕುಟುಂಬ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸತೊಡಗಿತ್ತು.

> ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾಕಪುರ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂಬಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ವಂಶಸ್ಥರೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವಿನಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದರು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯಾದ್ರೂ ಅಕ್ಕಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಕಾಳು, ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಂತ 5 ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಡಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಹುಲ್ಲಿಗೆ, ಸೌದೆಗೆ, ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತ ಮಡಿಕೆ ಮಾರಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವಿತ್ತು. ಆದರೆ "ದಿನಕಳದಂಗೆ ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಬಂತು. ಸ್ವಾರಿ ಬಳಸೋದು ಕಡಿಮಿಯಾತು. ಕುಂಬಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕುಂಬಾರಕಿಗ ಅರ್ಧ ಪೆಟ್ಟುಬಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಕ ಬಂದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಯುಗದಾಗ ತಿಗರಿನೆ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಕುಂಬಾರಕಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಲ ಉಳಾಕ ಹತ್ತಿದ".[117] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಕುಂಬಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಮಾಯವಾದ ಕಾರಣ ಮಲ್ಲಣ್ಣನ ಕುಟುಂಬದವರು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಕಾಪುರ ತಾಂಡದ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಮಡಿಕೆ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಸತ್ತು ಹೋದಾಂಗಿನಿಂದ ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಕೆಲಸನೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಮಡಿಕೆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅಲ್ಯೂಮೀನಿಯಂ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಅಲ್ಯೂಮೀನಿಯಂ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ಟೀಲ್, ಕಂಚು, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳು ಬಳಕೆಯಾದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕುಂಬಾರರ ಜೀವನ ಅತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೂಲಿಗೆ, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು

ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರಂತೆ ಈರಭದ್ರಾಚಾರಿ, ಹೊನ್ನಾಚಾರಿ, ಮಾನಾಚಾರಿ ತಮ್ಮ ಮರಗೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಬಿಡಿಭಾಗ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು.

> ಲೇಖಕರ 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಧುನಿಕತೆ ತಾಂಡವ ಬದುಕಿನೊಳಗೆ ವಿನೂತನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿದೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದ ಚಿಮ್ನಿಯನ್ನಾ ತಿಳಿದವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ದಾಖಲು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಚಿಮ್ನಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ಡಾಕ್ಟರ್ ದಾವಣಗೆರೆಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ದಾವಣಗೆರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯದ ವಾತಾವಣರವನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಕಾರಣ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇಸ್ತ್ರಿ ಸತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿ ಎಂದರೆ 118"ಸಾಮಮೇಸ್ತ್ರಿಯ ಕೈಯಾಗಗೊಂದು ಆಟಮಿಟಿ ವಾಚು, ಮುಕ್ಕಾಗೊಂದು ಸೈಕಲ್, ಬಗಲಾಗ ರೇಡಿವೆ, ಬಿಳಿ ಧೋತ್ರ, ಕೆಂಪು ಸೆಲ್ಯೇವು ಮಂದಿ "ಬಂದ ನೋಡ್ರಲೇ ಮದುಮಗ" ಅಂತೇಳಿ ಹಾಸೇವಾಡ್ತಿದ್ರು".[118] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಮೇಸ್ತ್ರಿಯ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಡಾಕ್ಟರ್ ದಾವಣಗೆರೆ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಚಿಮ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಂದಾಗ ತಾಂಡದ ಜನರೆಲ್ಲ ಚಿಮ್ನಿಯ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದೆ ಹೋಯಿತ್ತು ಅಂದುಕೊಂಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮವೇಸ್ತ್ರಿ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಕಮೀಷನ್‌ನಿಂದ ಸಾರಾಯಿ, ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಅನಾರೋಗ್ಯಗೊಂಡು ದಾವಣಗೆರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಇವನು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಾಫಿ ತೋಟದಿಂದ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ನೀಟಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಕ್ರಾಪು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಟಮಿಟಿಕ್ ವಾಚು, ಸೈಕಲ್, ಜೊತೆಗೊಂದು ರೇಡಿಯೋ, ಬಿಳಿ ರೇಷ್ಮೆ ಪಂಚೆ, ಕೆಂಪು ಶಾಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮದುಮಗನಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಈ ನವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೆಳೆತ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತ್ತು.

ಚೆನ್ನಿನಾಯ್ಕ ತಾಂಡ ಬಿಟ್ಟು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ನಡುವೆ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿದ್ದವು. "ತಾಂಡದಲ್ಲಿಗ ಗುಡಿಸಲುಗಳೇ ಇಲ್ಲಾ ತಾಂಡದ ಮುಂದಿನ ಕೆಂಧೂಳಿಗ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಾಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಆಪ್ರ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದ ನೂರಾರು ಯೋಜನೆಗಳು ಇದ್ದೋರಿಗೂ, ಇಲ್ಲದವರಿಗೂ ಜನತಾ ಮನೆ ಅದ್ಯಾವುದೋ ಸ್ಕೀಮಿನೊಳಗೆ ಪುಗಸಟ್ಟೆ ಕರೆಂಟು ಕೊಟ್ಟಿದೆ"[119] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಟೇಬರಿ ತಾಂಡದ ಜನರು ಸರ್ಕಾರದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಟೇಬರಿ ತಾಂಡದ ಜನರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಹಲವಾರು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಅಂಚಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದರು. ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಸ್ತೆಗಳಿಗೆ ಡಾಂಬರೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್ ಕಾರ್ಡುಗಳು ದೊರಕಿದ್ದವು. ಎಣ್ಣೆದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಸಿ ಬೆಳಕಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗೆ ದೊರೆಯು ತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಟೇಬರಿ ತಾಂಡದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಒದಗಿದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಂಗ್ಯಾನಾಯ್ಕನು ಗಂಡು ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಚೆನ್ನಿಗೆ ಮರಣಾಂತಿಕ ವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆಯಾದನು. ಆದರೂ ಇವನ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ ಜರ್ಜರಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರ ನಡುವೆ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಾಗಿ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನು ಸಮರ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭ "ಅವಳ ಮದುವೆಯಾಗದ ಕೊನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಣ್ಣು

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಿದೆ ಎನ್ನೋ ಕೇಸ್ ಫಿಟ್ ಮಾಡಿ ಕೋರ್ಟಿಗು ಅಲೆಸಿ, ಮೇಲೆ ಕುಂತ ಜಡ್ಜ್‌ಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿದ".[120] "ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಹದಿನಾರು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಟೇಬರಿ ತಾಂಡದೊಳಗೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾನ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನಿ ದಂಪತಿಯ ನಾಲ್ವರು ಕಿರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇಸು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಇವರ ಆಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ನಮಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಷ್ಟೇ ಸರಿಸಮನಾದ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿದೆ ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಮಂಗ್ಲ್ಯಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನಾ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹೋರಾಟವು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬಂದ ಉಡುಗೊರೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ನಡೆಸಿದ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಬದುಕಿನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ಆಯಾ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ಪ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಕ್ಷೌರಿಕ ಕಸುಬನ್ನೇ ತಾನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಮಗ ಹನುಮಂತ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ತೋರಿದನು. "ಕೂಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವತ್ತಿಗಾಗುವಷ್ಟು ಕಾಳಾದರೂ ಸಿಗತೈತಿ, ವರ್ಷಕ್ಕ ಒಂದುಸಲ 'ಆಯಾ' ಕೊಟ್ರ ಮುಗೀತು–ಮುದುಕರು, ಹುಡುಗರು ಮನಿಮಂದಿ ಕಾಯಕ ಮಾಡಿಸ್ಕೊಳ್ತಾರ".[121] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿದ ಅನುಭವ ಇದ್ದ ಹನುಮಂತ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಅನುಕೂಲತೆ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚಂದ್ರಪ್ಪ ತನ್ನ ಕ್ಷೌರಿಕ ಕಾಯಕವನ್ನ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂಬಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿರಿಮಗ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ತಾತ ಮುದ್ದಾತಂದಿರ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನೂರು ಜನರ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿದರೂ ಸುಗ್ಗಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಮನೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಉಪವಾಸ ಇರಬೇಕಾದ ಈ

ಕಸುಬು ನನಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರಿಸಿದನು. ಕೂಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೂಲಿಯ ಕಾಳು ಸಿಗುತ್ತೇ ಸುಂಕ ಕಟ್ಟದರೆ ಕೂಲಿಗಾದರೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಸ್ಪರ್ಶವಿರುವ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಕಟಿಂಗ್ ಸೇಲ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಊರಿನವರಿಗೆ ಹಳೆಟ್ರಂಕು ಅದರೊಳಗಿರುವ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಬ್ರಷ್, ಪಾಚಿ ಕಟ್ಟಿರೋ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಲೋಟದ ಸೇವಿಂಗ್ ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಟವೆಂದು ಅವನು ವಾದಿಸಿದನು.

> 'ಗಾಂಧಿ, ಗೋಪ್ಲ ಮತ್ತು ಮಂಟಕುರಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಲನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ಮೇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಗಾಂಧೀಜಿಯುವರ ಅಹಿಂಸಾವಾದಿ ಪಾಠನ ಹೆಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಚ್ಚೆಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗೋಪ್ಲನ ತಂದೆ ತಿರುಪನು ಊರಿನ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸಲು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಯನ್ನ ಸಂತೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಕುರಿಮರಿಗೆ ಒಂದು ಟಗರ ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ತಿರುಪನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಟಗರುಮರಿಗೆ ಮೂರು ಕಾಲು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಕಾಲು ಊನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮಂಟಕುರಿ ಅಂತ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಂಟಕುರಿಗೂ ಗೋಪ್ಲನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಬ್ಬದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಟಕುರಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಗೋಪ್ಲ "ಅವನವ್ವನ ನಾ ಈ ತಿನ್ನೋ ಕಾಟಕರ ಜಾತ್ಯಾಗ ಯಾಕಾರ ಹುಟ್ಟಿದ್ನೋ ಏನೋ? ಪಾಂಡು ಮೇಷ್ಟ್ರು ತಿನ್ನಗಿಲ್ಲಂತ ಅವರೇ ಪಾಡು. ಗಾಂಧೀನೂ ತಿಂತಿದ್ದಿಲ್ಲಂತ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡಬಾರ್ದು ಅಂತ ಮಂದಿಗೆ ಹೇಳ್ತಿದ್ರಂತ".[122] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಗೋಪ್ಲಾನು ಸಸ್ಯಹಾರಿಯಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುಮಾಸ್ತರು ಗಾಂಧೀಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಗೋಪ್ಲಾನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡ ಗೋಪ್ಲನು ಮಾಂಸಹಾರಿಯಿಂದ ಸಸ್ಯಹಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದನು. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಮಂಟ ಕುರಿಯನ್ನ ದೇವರಿಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಗಾಯ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಿರುಪನ ರುದ್ರಾವತಾರಕ್ಕೆ ನಡುಗಿದ ಭೀಮಿ ಮಗನಿಗೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಮಂಟಕುರಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿದಳು. ಆಗ ಬೇಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೋಪ್ಲಾನು ಯಾಕಾದರೂ ಈ ಕಟುಕರ

ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದನು. ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಗೋಪ್ಲನಿಗೆ ಅವರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೇ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

> 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ 'ದೇವರ ಬಂಗಾರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಬಂದಿದ್ದನು. ಊರಿನೊಳಗೆ ಯಲ್ಲವ್ವನಿಗೆ ಹರಕೆ ಕೊಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಪಾರೋತಿ ಅನ್ನೋ ಹುಡುಗಿಯನ್ನ ದೇವದಾಸಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಓದು-ಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದ ಪರಮೇಶನಿಗೆ ಅದರ ಸಾಧಕ ಭಾದಕದ ಅರವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು "ಅವ್ವ ದೊಡ್ಡವ್ವ ನನದೊಂದು ಮಾತೈತಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅನಿಸೋದಿಲ್ಲಾಂದ್ರ ನಾನು ಅಕೀನ ಮದ್ವಿ ಆಕ್ಕೀನಿ".[123] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗು ತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಯಲ್ಲವ್ವನ ಹರಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ದೇವದಾಸಿ ಸೇವೆ ಶಾಪವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಗೆ ಪಾರೋತಿಯ ತಾಯಿ ಮಾದೇವಿ ಶಾಪವಾಕುತ್ತಾ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಪೂರ್ವಿಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೇ ಮಾಡಿದ ಕಂದಾಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಇಂತಹ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಇದ್ದಾವೆ ನೀವೇನು ಹೆದರಬೇಡಿ ನೀವು ಒಪ್ಪಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಪರಸಣ್ಣನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಪಾರೋತಿಗೆ ಹೊಸ ಬದುಕು ನೀಡಿದನು.

> 'ಪಲಾಯನದಂದು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕ ಎಂ.ಎ. ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಮೊದಮೊದಲು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದವನು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೊರೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮನೆಯ ಬಡತನದ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತ ಬಂದೂಕ ಊರಿನವ ರೊಂದಿಗೆ ಕಾಫಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿಯ ತೋಟದ ಮಾಲೀಕ ಜೋಸೆಫ್ ಬಂದೂಕನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೇಳಿ

ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ–"ನೀನು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದವನಾಗಿದ್ರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಇರ್ತಿದ್ದೆ ಬಂದೂಕ, ಅಂದ"[124] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಮತಾಂತರ ಪದ್ದತಿ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವು ದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಫಿ ನಾಡಿನ ಮಾಲೀಕ ಜೋಸೆಫ್ ಬಂದೂಕನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತನಾದನು. ಎಂ.ಎ. ಓದಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ ಅಂತ ಕನಿಕರ ಪಡುತ್ತಾ ಬಂದೂಕನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಊಟದ ಅನಂತರ ಬಂದೂಕನಿಗೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ನೀನು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬಂದೂಕನ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಜೋಸೆಫ್ ಮತಾಂತರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದೂಕನು ಸಹ 'ಹಾಳಾದ್ದು ಈ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಪಾಪ ಆಗಿದೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ತೋಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗುವ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡನು.

'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದ 'ಎಲೆಕ್ಷನ್ನೋ ಡೊಣ್ಣನಾಯ್ಕನ ಧಿಮಾಕೋ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ಹಳ್ಳಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಡೈಕಳ ಜೊತೆ ಪಚ್ಚಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಡೊಣ್ಣನಾಯನ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಟೈಮ್ ಬಂದಾಗ ನಾನೇ ಊರ ಮುಖಂಡನಂತೆ ದರ್ಪ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾಂಡದ ಚೆನ್ನ, ಭೀಮ, ಸಂತ್ಯಾರಾಜ, ಚೌಗಲೆ, ಕಡೆಮನೀನಿಂಗೇಶಿ, ಮ್ಯಾಗಳಮನಿ ದ್ಯಾಮ, ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರೀ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. "ನೋಡ್ರಪ್ಪ ಮನ್ನೂರ ಸೇತಮಿ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ದಾರಿ ಹ್ಯಾಂಗತಿ ನೋಡಿರಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ನಾಗ ಯಾವಾನಾರ ಬರೋಹಂಗೈತೆನ್ರೋ ಮರಾಯ. ಯಾವನಾರ ಕೊಂದು ಜಾಲಿ ಕಂಟಿಯೊಳಗ ಒಸದ್ರು ಯಾರೂ ಕೇಳೋರು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ".[125] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಡೊಣ್ಣ ಊರಿನ ಜನರ ಮುಂದೆ ಮುಖಂಡನಂತೆ ತನ್ನೂರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.

ಊರಿನ ಒಳಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರನಂತಿದ್ದ ಡೊಣ್ಣ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಸಮಯದಾಗ ಊರ ಮುಖಂಡನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿವರ ಹತ್ತಿರ ಚೀಟಿ ದುಡ್ಡು ತಗೆದುಕೊಂಡು

ಹುಡುಗರ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಪಟ್ಟೇಶಿ ಟೀ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಧ ಕಾಫ್ ಚಹಾ ಕುಡಿಸಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನ ಊರ ಮುಖಂಡ ಎಂದು ಕರೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮತ್ತೇ ಊರ ತೊಂದರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವವನಂತೆ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಎಲೆಕ್ಷನ್‌ಗೆ ರಾಘನ ಪರ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ರಾಜಕೀಯ ಪುಡಾರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಯ ಕಣವಾಗಿ, ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಊರಿನ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ಅಂತ ಇಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಯಾದೆ ಕೊಟ್ಟು ಓಟುಗಳಿಸೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

> 'ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದವ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜು ತರುವೆಕೊಪ್ಪಲಿನಿಂದ ಮೂರುನೂರು ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರದ ನಂದಿಪುರ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಕುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಗೋಡೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಲಿತು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯತಿರಾಜನ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಅವಾಂತರ ಹೇಳತ್ತಿರದಾಗಿತ್ತು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವಂದನಾ ಹಳ್ಳಿಯಾಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಂಧಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜನ ಬದುಕು ಸೂತ್ರವಿಲ್ಲದ ಗಾಳಿಪಟವಾಗಿತ್ತು. "ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನೀರಿನವರೆಗೆ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಗುಮಾಸ್ತನ ಸಂಬಳ ಯಾವ ತುದಿಗಳಿಗೂ ಮುಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲಂತು ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ಸಾಲಗಾರರ ಮುಂದೆ ಕೈ ಚಾಚುವ ಸ್ಥಿತಿ ಯತಿರಾಜನದಾಗಿತ್ತು".[126] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನೊಳಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತರ ಕೆಲಸದ ದುರ್ಬಲ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ

ತುರುವೆಕೊಪ್ಪಲು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ಬದುಕು ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ನಡೆಸುವುದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಯತಿರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವಗ್ರಾಮ ನಂದಿಪುರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಹಕಾರ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತನ್ನ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಸೌದೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನೀರಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್, ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಯತಿರಾಜು ಸಾಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರ ನಡುವೆ ಇವನ ಬದುಕಿಗೆ ವಂದನಾಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿದ್ದು ಜೀವನ ಮತ್ತಷ್ಟು ದುಸ್ತರವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಬದುಕು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು. ಬಡತನದ ಬೇಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಧುನಿಕ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾದರು, ಲಂಬಾಣಿಗರು ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ನವಯುಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

> ಇಂತಹ ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್. ಶೇಖರ್ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ "ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದಲಿತರೆ ಈ ದೇಶದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು. ಆಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೆಂದರೆ ದಲಿತರು ಬೆವರು ಹರಿಸದೆ ಊಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಈ ನೆಲದ ಸಂಗತಿಗೆ ದಲಿತರೆ ಕಾರಣ ಹಾಗಾಗೀ ಈ ಭೂಮಿಯ ಕರುಳಬಳ್ಳಿಗಳಾದ ದಲಿತರೇ ಈ ನೆಲದ ನಿಜ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾರಸುದಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಈ ದೇಶದ ಮೂಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳೇ ಆಗಿದೆ"[127] ಎಂಬ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.
>
> ಅದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ "ಯಾವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರುಗಳಿರುತ್ತವೋ ಆ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ನಾಶವೇ ಇಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ ನಿಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನಪದ ವಾರಸುದಾರರಾದ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಡಿಪಾಯ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಗರಿಕೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಹಿಂಸೆ, ಅಪಮಾನ, ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟರೂ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ"[128] ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ–4

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ

ಯಾವುದೇ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಶಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ರೂಪಿತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಕೃತಿಗಳು ಸೋಲುವುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನಷ್ಟೇ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಲಂಬಾಣಿ ಆಡುಭಾಷೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಲೇಖಕರ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ರೂಪು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವರ ಇನ್ನಿತರ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆ:

ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು ಮತ್ತು ಬರೆಹವನ್ನು ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಮರ್ಥ ಸಾಧನ ಭಾಷೆ. ಮೀಮಾಂಸಕಾರ ದಂಡಿ ಹೇಳುವಂತೆ "ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ

ಮುಳುಗುತ್ತಿತ್ತು". ಮಾನವ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅನನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಭಾಷೆ ಮಾನವನ ಉಸಿರಿನಷ್ಟೆ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿದ್ದನು.

> ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪ್ಲೇಟೋ ಹೇಳುವಂತೆ "ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ". ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ ಎಂದಾಯಿತು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ "ಮನುಷ್ಯನ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ಶಬ್ಧ ಸಂಯೋಜನಾ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಭಾಷೆ".[129]

ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ವೈಶಿಷ್ಟತೆ ಮೆರೆದುದು ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಧುನಿಕರವರೆಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಟತೆ ಮೆರೆದುದನ್ನು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ. ಕಾದಂಬರಿ, ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಗೊಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಲಂಬಾಣಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಧಾರವಾಡ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ, ಶಿಗ್ಗಾಂವಿ, ಶಿರ್ನಳಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭಾಷೆ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಲೇಖಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪದ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಲವು ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಮೆಟ್ರಿಕ್, ಹಜಾರ್, ಫಾಯದೆ, ತಾಸೀಲ್ದಾರ್,

ಕಛೇರಿ, ಕಿರಾಣಿ, ಪ್ರಾಂಸರಿ, ಆವಾಜ, ತಾರೀಖಿ, ಕಾಟೋರಿ, ಜಬರದಸ್ತ್, ಫೈಜ ಬೀಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಇದೆ.

'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಪ್ರೊ. ಕಂಪಣ್ಣನವರ ಭಾಷಣದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ "ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯೊಳಗೆ ಹರತಾಳ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾಕೈದು ಬಸ್ಸುಗಳು ಸುಟ್ಟಿದ್ರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಲೇಜೊಂದರ ಹುಡುಗಿ ಹೋರಾಟದ ಹೆಸರಿನೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ಲು".[130] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ', 'ಬಸ್ಸು', 'ಕಾಲೇಜ್' ಪದಗಳು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಬುದ್ಧನಾಯ್ಕ ಕಾಕಪುರದ ತಾಂಡಗೆ ಹಿರಿಯ ಸಿದ್ದನಾಯ್ಕಕ್ಕನನ್ನು ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಜಾಗ ಬೇಡಿದ ವರ್ಣನೆ "ನಾಯಕ ಭೀಯೂ ಮೈಬಿ ಗೋರಭಾಯಿ ಹಾವ ಮನಬಿರೇನ ಜಾಗದೋತೋ. ಮಾರಿಬಿ ಬಾಲ ಬಚ್ಚಾವೂನ ಪಾಳಲಿವೂ"[131] ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸಾಲು ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಾಲಿನ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ಎಂದರೆ ನಾಯಕಣ್ಣ, ನಾನು ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವನು. ನನಗೂ ತಾಂಡದಾಗ ಇರಾಕ್ ಜಾಗ ಕೊಟ್ರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಸಾಕ್ಕೊಂದು ಇದ್ದೇನು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ.

'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದು ಲಂಬಾಣಿಯ ಬಡಹುಡುಗಿ ಚಿಮ್ಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ "ಅಪ್ಪಿ ತೆಪ್ಪಿ ಲಮಾಣಿ ಮಂದ್ಯಾಗ ಹುಟ್ಟಾಳ ನೋಡು ಅವನ ಮಾರಿ ನೋಡಿದ ಆಕಿ ನಮ್ಮ ಮಂದಿಯೊಳಗ ಹುಟ್ಟು ಬೇಕಿತ್ತು. ಅದೇನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಅದೇನ, ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಛೇ, ಛೇ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿದ ರಾಘವ"[132] ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಮಂದಿ' 'ಮಾರಿ' ಪದಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪದಗಳಾಗಿವೆ.

'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಂಕಲನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಡುಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಮ್ಲಿಯ ಕಳವಳದ ಕ್ಷಣಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಂಗಟನ ಭಾದೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ "ಯಂಗಟ–ನಾ ಸಾಯ್ತಿನಿ ಬೇ, ನಾ ಸಾಯ್ತಿನಿ ಅಂತ ಲಬ್ ಲಬ್ ಹೋಯ ಕೋಳಾಕತ್ತಿದ್ದ. ಏಳಯಪ್ಪಾ, ಏಳು ಅಂತ ಎದಿಮಟ ಬೆಳೆದ ಮಗನ್ನ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ್ಲು"[133] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಅತ್ತಿದ', 'ಮಟ' ಪದಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆ.

'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಂಕಲನದ 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿರಿಗೌಡರ ಹೆಣದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕದ್ದ ತಂದು ಹೊದ್ದಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಗೌಡರಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸಂದರ್ಭ ವರ್ಣಿಸುವಾಗ "ಯಪ್ಪ ಹೊಡಿ ಬ್ಯಾಡ್ರೋ ಉಡಾಕ ಇಲ್ಲದಕ ಹೆಣದ ಮ್ಯಾಲಿಂದು ಕೆಲ್ಸಸ ಬರಂಗಿಲ್ಲಾ ಅಗಸರು ಬರಾಕ ಮುಂಚೆ ನಾನೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ರೆ ವಾಪಾಸ ಇಸ್ಕೊಳೊದಿಲ್ಲಾ ಅಂತದು ಊಟ್ಕೊಂಡ"[134] ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಯಪ್ಪ', 'ಉಡಾಕ', 'ಮ್ಯಾಲಿಂದು', 'ಬರಾಕ್' ಪದಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪದಗಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. 'ಸೇಡು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಕುವಿಯ ಆಸೆಗೆ ಗೆಳೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರನ್ನ ಕೊಂದ ಪರಮೇಶಿಯ ಶಕುನಿ ಬುದ್ಧಿಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ "ಒಂದು ದಿನ ಅಚಾನಕ್ ಪರಮೇಶಿ ಹನುಮಿ ಮನಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದ್ದ ನೋಡಿದ ಸಿದ್ದವೀರ, ಕೆಂಡ ಕಾರುತ್ತಾ ಹನಮಿಯನ್ನ ಕೊಂದು ಬಿಡುವಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಗುಳ್ಳೆ ನರಿ ಬುದ್ಧಿ ಪರಮೇಶಿ ...."[135] ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಅಚಾನಕ್', 'ಮನಿ' ಪದಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪದ ಗಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕಯೊಂದಿನ ಶಿಷ್ಟತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಮತ್ತು ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ಪದಗಳು, ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆ ಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕುವಾಗ ಖಾಸಡಾ-ಮದುಮಗ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆಯ ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಬಲಿಯೂ-ಆನೆದಂತದಿಂದ ಮಾಡಿದ ರಟ್ಟೆ ಬಳೆಗಳು, ಮಾಳ್ಳಿ-ಮೀನು, ಸಳೋಯಿ-ಬೋಟಿ, ಕಾಂಚಳಿ-ಕುಪ್ಪಸ, ಪೇಟಿಯಾ-ಲಂಗ, ಬುರಿಯಾ-ಮೂಗಿನ ನತ್ತು, ನೂಣ್-ಉಪ್ಪು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆ ಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳೆಂದರೆ ಡಿಪಾರ್ಟಮೆಂಟ್, ಕ್ಲರ್ಕ್, ಆರ್ಡರ್, ಸರ್, ಮಾಸ್ತರ್, ಮೇಷ್ತ್ರ, ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಬಸ್ಸು, ಪ್ರೊಫೇಸರ್, ಬೈ-ಲೈನ್, ಫೇಲ್, ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್, ಎಲೆಕ್ಷನ್, ನಾಮಿನೇಷನ್, ಎಂ.ಎಲ್.ಎ, ಪೆನ್ನು, ಬಾಟಿ, ಭಾತಿ, ಲಂಗಡಿ, ಪಾನ್‌ಸಫಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದ ನೃತ್ಯದ ಗೀತೆ –

“ಚೀಟಿ, ಚೀಟಿ ಬಾಯಿ
ಲಾಯೋರ್ ಚೀಟಿ
ಕುಣ ಪಡೋ ಬಾಯಿ ಲಾಯೋರ ಚೀಟಿ
ಮಾರೋ ವೀರಾಪಡೋ ಬಾಯಿ ಲಾಯೋರಚೀಟಿ
ವೀರಾಪಡೊ ಬಾಯಿ ಲಾಯರೇರ ಚೀಟಿ”

ಇದು ‘ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ’ಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಲೇಖಕರು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಧಾರವಾಡ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಅಲೆಗಳ ರೀತಿ ಇವರ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ.

ಶೈಲಿ :

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನ ‘Style’ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ‘ಶೈಲಿ’ಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ‘Style’ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನ ‘Stylus’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ‘Stylus’ ಎಂದರೆ ಬರೆಯುವ

ಸಾಧನ ಎಂದರ್ಥವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು 'ಶೈಲಿ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜೀವನಾನುಭವವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು ಶೈಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

"ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪದಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜೋಡಣೆಯೇ ಶೈಲಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೋಲರಿಡ್ಜ್. ಶೈಲಿಯೆಂದರೆ "ಆಲೋಚನೆಗೆ ತೊಡಿಸುವ ಉಡುಪು ಆಲೋಚನೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುವ ಸಮಾರಂಭ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಿಂಪ್ಲಿನ್. "ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಶೈಲಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಟಿ.ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್. "ಕವಿಯೇ ಶೈಲಿ ಅವನ ನುಡಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕನ್ನಡಿ" ಎಂಬ ಮಾತು ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ "ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬರಹಗಾರನಿಗೂ ಅವನದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಶೈಲಿ ಇದೆ. ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯ ವಿಧಾನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯ ವಿಧಾನವೇ ಶೈಲಿ" ಆಗಿದೆ.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ನವೋದಯದಿಂದ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕಾಲದವರೆವಿಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿ, ಬರಹಗಾರರಲ್ಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಬರೆಹ ಶೈಲಿ ಇದೆ. ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಪರಿಸರ, ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಸಂಗತಿಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಜನರ ಆಡು-ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಘಟನೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಥೆಯಾಗಿಸಿ ಚಮತ್ಕಾರ ಮೆರೆಯುವುದು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನುಕರಣೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವಿಲ್ಲದ ಜನಜೀವನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಥೆಯಾಗಿಸುವುದು. ಬಡವರ, ದುರ್ಬಲರ ಜೀವನವನ್ನು ಅತಿರೇಕವೆನಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸುವುದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುವಂತಾದರೂ ಸುಡು ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಭಿತ್ತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದು ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಹೇಳುವುದು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಓರಣವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಥನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಥನಗೊಳಿಸುವುದು ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಶೈಲಿಯಾಗಿದೆ.

'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಸ್ವಗತ ಲಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಂಗದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಶೈಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಘಟನೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

'ಗೋರಮಾಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಥಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಪೂರ್ವದ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ವಾಸ್ತವ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವ ಸವಾಲನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ನಿರೂಪಣೆ ವರದಿ ಆಗುವ ಅಪಾಯ ಒಂದು ಕಡೆಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸದೆ ಹೇಳುವ ಸವಾಲು ಲೇಖಕರ ಮುಂದಿದೆ. ತಮ್ಮ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಕೊಂಚವೂ ವಕ್ರಗೊಳಿಸದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ.

'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದ ಬಡ ಹುಡುಗಿಯ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಿಂಹಾಲೋಕನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾದೆ. ಅಂದರೆ ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡದ ಜೀವವನ್ನು ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ', 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಮತ್ತು 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆಗಳು ಹೇಳು', ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಡೀ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣಕತೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ನಿರಾಶೆ, ಹತಾಶೆ, ಅಪಮಾನಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವಿದೆ, ನಂಬಿಕೆಯಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಇವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸರಕ್ಕೆ

ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡದಂತೆ ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ, ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶೈಲಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ಈ ಎರಡೂ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗತ ಲಹರಿ, ಘಟನೆಗಳ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆ, ಸಿಂಹಾಲೋಕನಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ನಾಟಕೀಯತೆಯುಳ್ಳ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ವಿಶೇಷತೆ ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

❖

ಉಪಸಂಹಾರ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ತಳಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಹೋರಾಟದ ಕೆಚ್ಚು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ವೈಶಿಷ್ಟಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮದೇ ಛಾಪು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಇವರು 1970ರ ಕಾಲದ ಲಂಬಾಣಿ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಬಂಧ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಂದು ನೆನ್ನೆಯದಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ತ್ವರಿತವಾದ ಹೋರಾಟ, ಬಂಡಾಯದ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದು 1970ರ ದಶಕದಿಂದಾಚೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿರುವ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೊಡುಗೆಯ

ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಜೀವನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಏಳು-ಬೀಳು, ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಿರುವಂತೆ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ಬಡತನದ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೋಕಿನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಜ್ಞಾನ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪಕ್ವವಾಯಿತು, 1993-94 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಆರ್.ಜೆ. ವಿ. ಕಾಲೇಜು ಶಿಗ್ಗಾಂವಿಯಿಂದ ವೃತ್ತಿ ಬದುಕು ಆರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಉದ್ಘೋಷಕರಾಗಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಕಷ್ಟ-ಸುಖ, ನೋವು-ನಲಿವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ', 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ', ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಮತ್ತು 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೋವಿನ ಬಗೆಗೆ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ತಲೆ-ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಒಡಲನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 400ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರ ವಿಭಿನ್ನ ತಂಡಗಳು ರಜಪೂತರ ವಂಶದವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಮೂಲತಃ ರಾಜಸ್ತಾನದ ರಜಪೂತ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಜಪೂತ ವಂಶದ ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪನ ಕಾಲ, ಮೊಗಲ್‌ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಕ್ಬರನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದ ರಜಪೂತರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ರಾಜಸ್ತಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ತಾಂಡದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮದುವೆ ವಿಧಾನ, ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇವರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾದಕ್ಷಿಣೆ

ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ, ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಭೂತ, ಪ್ರೇತಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಧಾನವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಕರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಕಸೂತಿಕಲೆ ಮತ್ತು ಹಚ್ಚೆ ಪ್ರವೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ರಂಗೋಲಿ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಕಲೆಯು ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ದೈವದತ್ತವಾಗಿ ಒಲಿದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಕ್ರೀಡಾ ಆಚರಣೆಯು ತಮ್ಮ ದೈಹಿಕ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಇವರ ಆಚರಣೆಗಳು ಮನೋರಂಜನೆಗೂ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿಗೂ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುವುದಾದರೂ ಅನುಸರಣೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟತೆ ಅಡಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಕತೆ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನ, ವೈರುಧ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಉಳ್ಳವರ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಬಡವರ ನಿಕೃಷ್ಟ ಜೀವನ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು, ಭೂ ಮಾಲೀಕ ವರ್ಗದ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಶೋಷಣೆಯ ಕರಾಳರೂಪ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಬಡ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಯುವಕರ ಚಿತ್ರಣ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಮತ್ತು 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು, ಶೋಚನೀಯ ಬದುಕು, ಅವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಡತನದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಶೋಷಣೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು, ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ನಲುಗಿದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರುಹುಗಳು ಇವರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥನಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ಬಡತನ, ಶೋಷಣೆ ಮಹಿಳಾ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಕುರುಹುಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಬದುಕು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆ-ಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರ ಒಡನಾಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿರುವ ನಮಗೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸ್ವ ಅನುಭವದಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನರ ಜೀವನದ ಅಂಕು-ಡೊಂಕುಗಳು, ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದುರಾಚಾರ, ಜೀವನಕ್ರಮ ಮೊದಲಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಆಶಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವ, ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ, ಸರ್ವರೂ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಬದುಕಬೇಕು, ಬಡವರ-ದುರ್ಬಲರ ಬಾಳು ಹಸನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬಡತನ-ಹಸಿವು, ಶೋಷಣೆ, ವರ್ಗ ಹೋರಾಟ, ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ, ಆಧುನಿಕತೆ ನೆಲೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಭೂ ಮಾಲೀಕರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಸಮಾಜದ ತಳಸಮುದಾಯವಾದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗದ ಬಡವರು, ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ತೋರುವ ಅಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಇವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಕತೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕಿನ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಾವಣಗರೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಂಬಾಣಿ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷತೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಥನ ನಿರೂಪಣೆ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದು ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೆರಗು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿಯೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯು ಜಾತಿ, ವರ್ಗಶೋಷಣೆಯ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಬೆಂದವರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವರ ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಳಗಿರುವ ತಾರತಮ್ಯ ಧೋರಣೆಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೂದ್ರವರ್ಗ ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ತಳಸಮುದಾಯವೂ ರಾಜ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದರೂ ಸಹ ಶೋಷಣೆಯ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಮುಕ್ತವಾಗದಿರುವ ಸಂದೇಶ ಇವರ ಕಥನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಇವರ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನವಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರೆಷ್ಟು ಶೋಷಣೆಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಅಪಮಾನ ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ತಾರತಮ್ಯತೆ ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶೋಷಣೆಯ ಸ್ವರೂಪ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತಳಸಮುದಾಯದ ದಮನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶೋಷಣೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಶೋಷಣೆ ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಪುರುಷರ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಕುಲ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಜಾತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲೇಖಕರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯು ತಳಸಮುದಾಯವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಸಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದವರ ಬದುಕಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಬರಹದ ಮೂಲಕ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಯ ಬರವಣಿಗೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತೇ? ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿಯೂ ಅಸಮಾಧಾನದ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವಂತಿವೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗಿನ ವರ್ಣನೆ ತಳಸಮುದಾಯದ ಪಾಲಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ.

ತಳಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಡವರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲ. ಬದುಕು ಕೇವಲ ಉಳ್ಳವರ ಸ್ವತ್ತು ಎಂಬುದು ಇವರ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬಡತನ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರದೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಲೇಖಕರ 1999ರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು 2012ರ ಕೃತಿಯವರೆವಿಗೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಸ್ಥಿತ್ಯಾಂತರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಅವರ ಬದುಕಿಗೊಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೇಖಕರ ಕಳವಳ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬದುಕು ಕೇವಲ ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ದಿನನಿತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲಾಗಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಜೀವನ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಬಡವರ ಬದುಕು, ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯತೆ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣ ಲೇಖಕ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ದಾರುಣ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ

ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿಗ, ದಲಿತ, ಕೆಳಜಾತಿಯ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಕಾಲ ಉರುಳಿದಂತೆ ಇಂದಿಗೂ ಒಂದು ನೆಲೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ತಳಸಮುದಾಯದ ಯುವಶಕ್ತಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೇಖನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನನ್ನದು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಸಂಶೋಧನೆ, ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗಷ್ಟೇ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಳವಾದ, ವಿಸ್ತೃತವಾದ, ಕೂಲಂಕಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ನಿಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

❖

ಅನುಬಂಧ

ಅ. ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕ್ರಸಂ.	ಲೇಖಕರು		ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ
1	ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ (ಕಾದಂಬರಿ)	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಮುದ್ರಣ:ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ ಮೈಸೂರು ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2004
2	ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2011
3	ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ (ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ)	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2004
4	ಗುಡ್ಡಜ್ಜ (ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ)	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರವಾರ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 1999

5	ಗೋರಮಾಟಿ (ಕಾದಂಬರಿ)	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2007
6	ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ (ಕಾದಂಬರಿ)	–	**ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2012

ಆ. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕ್ರಸಂ.	ಲೇಖಕರು		ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ
1	ಆದಿವಾಸಿ ಆಖ್ಯಾನ	–	**ಡಾ. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೊಸಪೇಟೆ ಎರಡನೆ ಮುದ್ರಣ : 2008
2	ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ	–	**ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಪ್ರಗತಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2011
3	ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಲಂಬಾಣಿಗಳು	–	**ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ಖಂಡೋಬಾ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2000
4	ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ	–	**ಡಾ. ಶೇಖರ ನಾಯ್ಕ** ಪ್ರಕಾಶನ : ದಿನಕರ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2002

5	ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ	–	**ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗೀತಾ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2008
6	ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕ	–	**ಬಿ.ಸಿ. ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್** ಪ್ರಕಾಶನ : ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2008
7	ಲಂಬಾಣಿಗರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಬದುಕು	–	**ಜಿ. ಪಳನಿಸ್ವಾಮಿ ಜಾಗೇರಿ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಪಿ. ಸೆಲ್ವಿಬಾಯಿ ಜಾಗೇರಿ ಆರ್.ಬಿ. ತಾಂಡ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2012
8	ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	–	**ಡಾ. ಸಣ್ಣರಾಮ** ಮುದ್ರಣ : ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಶಂಕರಘಟ್ಟ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 1999
9	ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು	–	**ಮಹಾದೇವಿಬಾಯಿ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2002
10	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ	–	**ಶಾಂತದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ** ಪ್ರಕಾಶನ : ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 1990

[1] ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಣ್ಣಕಥೆ – ಜಿ.ಎಸ್. ಅಮೂರ್, ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2000, ಪುಟ. 23.

[2] ಕಲ್ಪಿತ ವಾಸ್ತವ : ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆ – ಡಾ. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, 2009, ಪುಟ. 3–4.

[3] ಲಂಬಾಣಿ–ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಡಾ. ಸಣ್ಣರಾಮ, ಮುನ್ನುಡಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, 1999, ಪುಟ. II.

[4] ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ : ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗೀತಾ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, 2008, ಪುಟ. 1.

[5] ಲಂಬಾಣಿ–ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಡಾ. ಸಣ್ಣರಾಮ, ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, 1999, ಪುಟ. 271.

[6] ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಮಹಾದೇವಿಬಾಯಿ, ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2002, ಮುನ್ನುಡಿ, ಪುಟ. viii.
[7] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ.2–3
[8] ಪೂರ್ವೋಕ್ತ, ಪುಟ. 3
[9] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 4
[10] ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿ ಪುಟ. 11.
[11] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 67
[12] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 45.
[13] ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿ ಪುಟ. 60
[14] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 45.
[15] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 19
[16] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 54
[17] ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿ ಪುಟ.64
[18] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 2004, ಪುಟ. 19
[19] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 2004, ಪುಟ. 61
[20] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 34
[21] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 71
[22] ನವಯುಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನೇತಾರ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿ ಮೊಂಬಳ್ಳಿ, ರಾರಾಜಿಸು ಪ್ರಕಾಶನ, 2011, ಪುಟ. 93
[23] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 1
[24] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 2
[25] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 30
[26] 'ಗೋರ್‌ಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 10
[27] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 37

[28] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 86
[29] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 105
[30] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 26
[31] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 59
[32] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮ ಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 73
[33] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ'–ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 2
[34] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ'–ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 10.
[35] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ'–ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಪುಟ. 58
[36] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 2004, ಪುಟ. 12
[37] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 2004, ಪುಟ. 64
[38] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 16
[39] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 33
[40] ಉ.ಪ., 1972, ನಾಮ್‌ದೇವ್ ಢಸಾಳ್ ಕವನಗಳು, ಡಾ. ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಅನುಪಮ, ಲಡಾಯ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. ಫಿಗಿಖಖಖ
[41] 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 3
[42] 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 24
[43] 'ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 53
[44] 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 24
[45] 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 25
[46] 'ಗೋರಮಾಟಿ' ಕಾದಂಬರಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 75
[47] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 13

[48] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 48
[49] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 46
[50] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 59
[51] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 2-3.
[52] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 19
[53] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕತೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ, ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 77
[54] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕತೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ, ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 28
[55] ಪ್ರಗತಿ ಪಥ. ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜು, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು. 2011, ಪುಟ. 159.
[56] ಪ್ರಗತಿ ಪಥ. ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜು, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು. 2011, ಪುಟ. 164
[57] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 4
[58] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 39
[59] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 34
[60] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 11.
[61] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 52
[62] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 95
[63] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರನಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 8
[64] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರನಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 65
[65] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 32.
[66] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 78
[67] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2004, ಪುಟ. 33

[68] 'ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 68–69
[69] 'ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಣ್ಣಕತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 29
[70] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು' ಸಣ್ಣಕತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ.
[71] ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಘರ್ಷ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್.ಗೀತಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, 2008, ಪುಟ. 157
[72] ನ.ಸಂ.ನೇ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬಾ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ನೀಲಕಂಡಸ್ವಾಮಿ ಮಾಂಬಳಿ, ರಾರಾಜಿಸು ಪ್ರಕಾಶನ, 2001 ಪುಟ. 83
[73] ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕ, ಬಿ.ಸಿ. ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್ ಮುನ್ನುಡಿ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2008 ಪುಟ. XVIII
[74] ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕ, ಬಿ.ಸಿ. ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್ ಮುನ್ನುಡಿ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2008 ಪುಟ. XV
[75] ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕ, ಬಿ.ಸಿ. ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್ ಮುನ್ನುಡಿ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2008 ಪುಟ. VIII
[76] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 2
[77] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 50
[78] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 67
[79] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 77
[80] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 31
[81] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 39
[82] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 44
[83] ಗೋರಮಾಟಿ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 51
[84] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 10
[85] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 24
[86] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 60
[87] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪುಟ. 58–59

[88] 'ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 63.

[89] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 39.

[90] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 6.

[91] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 28.

[92] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ, 2005, ಪುಟ. 57.

[93] ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ, ಶಾರದದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 1990, ಪುಟ. 17.

[94] ಸ್ತ್ರೀ ಲೇಖ ಡಾ. ಕೆ.ಎಸ್. ರತ್ನಮ್ಮ, ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ, 2005, ಪುಟ. 3

[95] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 5.

[96] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 9.

[97] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 21.

[98] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 10

[99] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ.29

[100] 'ಗೋರಮಾಟಿ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 40.

[101] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 7.

[102] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, 36.

[103] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, 58

[104] ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 3

[105] ಗುಡ್ಡಜ್ಜ ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 41.

[106] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 50.

[107] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ, ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 74.

[108] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 22–23.

[109] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 81–82.
[110] ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕ, ಬಿ.ಎಸ್. ಶೈಲಾ ನಾಗರಾಜ್, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2008, ಪುಟ. xv
[111] ಉರಿಯ ಪದಗಳು, 1972, 2006, ನಾಮದೇವ್ ಢಸಾಳ್ ಕವನಗಳು, ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ಅನುಪಮಾ, ಲಡಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. xix.
[112] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 4
[113] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 23.
[114] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ, ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 57.
[115] ಗೋರಮಾಬಿ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 132
[116] ಗೋರಮಾಬಿ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 133
[117] ಗೋರಮಾಬಿ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 148.
[118] 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 43.
[119] 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ. 71.
[120] 'ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ', ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪುಟ.74.
[121] ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕಥೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ.94
[122] ಗುಡ್ಡಜ್ಜ' ಸಣ್ಣಕಥೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 101
[123] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 41.
[124] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧೋತ್ರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ 83
[125] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕಥೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011 ಪುಟ. 47
[126] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು ಸಣ್ಣಕಥೆ ಸಂಕಲನ ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011 ಪುಟ. 66

[127] ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ : ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರಿನ ದಲಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳು : ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್. ಶೇಖರ್, ಪುಟ. xi.

[128] ಪೂರ್ವೋಕ್ತ, ಪುಟ. xix.

[129] ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ : ಮಾಲಿ ಮುದ್ದಣ ಪುಟ. 169–170.

[130] ಕತ್ತಲು ಕರಗುವ ಮುನ್ನ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, 2004, ಪುಟ. 4

[131] ಗೋರಮಾಟಿ (ಕಾದಂಬ0ರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2007, ಪುಟ. 11.

[132] ಲಮಾಣಿ ಚಿಮ್ನಿ ಆತ್ಮಚರಿತೆ (ಕಾದಂಬರಿ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀಚೂಡಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪುಟ. 18.

[133] ಗುಡ್ಡಜ್ಜ (ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಅನಿಕೇತನ ಪ್ರಕಾಶನ, 1999, ಪುಟ. 23

[134] ಕೊಂಯ್ಯ ಮತ್ತು ದೋತ್ರ (ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, 2004, ಪುಟ. 64.

[135] ಕಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೇ ಕಥೆ ಹೇಳು (ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಕಲನ), ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ, ಸಿವಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ, 2011, ಪುಟ. 98.

ರಾಕೇಶ ಶರ್ಮ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶಕ ರಾಗಿದ್ದು ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಬರವಣಿಗೆ ಅಭೂತ ಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಲೇಖಕರು. ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಾವಧಿ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲೀಮರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಸಿಕ್ಕ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತೊಳ್ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂವೇದನೆ, ನಾಗರೀಕತೆ, ಆಧುನೀಕತೆಯಿಂದ ದೂರಉಳಿದು, ಪಟ್ಟಣದ ಬದುಕನ್ನು ಬೆರಗು ಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಕವಳಿ, ಕಂಚು, ಕಾರಿ, ಒಂದುಕಡೆ ನೆಲೆಯೂರಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೂಡಾ ಪಡೆದರು. ಲಂಬಾಣಿ ಜನರು ಈಗಲೂ, ಬಡತನವನ್ನೆ ಹಾಸಿ, ಬಡತನವನ್ನೆ ಹೊದ್ದು ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ, ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಡಾ. ಶಿರಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತನಾಯ್ಕ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ರಾಕೇಶ ಶರ್ಮ ಬಹಳ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

– ಡಾ. ಪಂಡಿತ ರಾಥೋಡ್

₹120/-

ಸಿಬಿಜಿ ಇಂಡಿಯಾ